

N:o **96**
2/2011

Maanpuolustus

Viro/Ruotsi

Sveriges försvarsreform

Tilannekuva ja tilannetietoisuus

EUPOL Afganistan

Haastateltavana
Viron uusi puolustusministeri
Mart Laar:

**"Viron on oltava puolustuspolitiikassaan
innovatiivinen ja nykyaikainen"**

Maanpuolustus

Maanpuolustuskurssiyhdistyksen julkaisu

Päätoimittaja:	Viestintäjohtaja	Jyrki Iivonen
Toimituskunta:	Professori Toimituspäällikkö Toimittaja Eversti Osastopäällikkö Tieto- ja viestintäjohtaja	Tuomas Forsberg Anu Kuistiala Tuomo Lappalainen Juha Pyykönen Matti Saarelainen Marjo Timonen
Toimitussihteeri: Toimituksen sihteeri:	Everstiluutnantti	Torsti Astrén Anita Pursiainen
Toimituksen yhteystiedot		
	postiosoite:	PL 266 00171 HELSINKI
	käyntiosoite:	Maneesikatu 6
	puhelin:	+358 40 149 3649
	sähköposti:	maanpuolustuskurssiyhdistys@gmail.com
		www.maanpuolustuskurssiyhdistys.fi

Valtakunnallisen maanpuolustuskurssin käyneiden osoitteenmuutokset toimituksen postiosoitteella tai telefax 0299 530 236 tai sähköposti: maanpuolustuskurssiyhdistys@gmail.com

Alueellisen maanpuolustuskurssin käyneiden osoitteenmuutokset alueellisille yhdistyksille, yhteystiedot viimeisellä aukeamalla.

Maanpuolustus-lehdessä esitetyt mielipiteet ovat asianomaisten kirjoittajien omia näkemyksiä eikä niiden tarvitse välttämättä edustaa lehden toimituskunnan tai Maanpuolustuskurssiyhdistyksen kantaa

Graafikko, kuvatoimitus: Jukka Talari
Paino: Edita Prima Oy, Helsinki 2011

Kannen kuva: JT

Tässä numerossa:

- 4 Pääkirjoitus
- 7 Puheenjohtajan palsta

Haastattelu

- 10 Viron uusi puolustusministeri Mart Laar:
Viron on oltava puolustuspolitiikassaan innovatiivinen ja nykyaikainen

Teema-artikkelit

- 14 Reformen som gick över styr

Muut artikkelit

- 17 Tilannekuva ja tilannetietoisuus
- 22 EUPOL Afghanistan – Ei päivääkään ilman yllätystä

Kirja-arviot

- 29 Ruotsalaiset tutkivat turvallisuuspolitiikkaansa
- 31 Vakoojakoulun kasvatit – sotilaista tuntemattomimmat

Puheita ja tervehdyksiä

- 34 Tasavallan presidentin puhe 197. MPK:n avajaisissa
- 38 Puolustusvoimain komentajan tervehdys 197. MPK:n avajaisissa

Kuulumisia

- Maanpuolustuskurssiyhdistyksen kuulumisia
- 41 Maanpuolustuskurssit 50 vuotta
- 41 1. Seminaari "Muurien murtuminen"
- 53 2. Seminaari "Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus"
- 67 Maanpuolustuskurssien kuulumisia
- 78 Kurssien kokoontumisia
- 83 Yhdistykset toimivat
- 90 Osoitetiedot

Elämää eduskuntavaalien jälkeen

Suomalaisen politiikan arvostelijat ovat viime vuosina toistuvasti valittaneet, että puolueemme ovat liian lähellä toisiaan, että hallituspuolueiden vaihtuminen on vaikuttanut vain marginaalisesti harjoitetun politiikan sisältöön. On sanottu, että kansalaiset eivät enää erota puolueita toisistaan ja siksi passivoituvat, liittyvät nukkuvien puolueeseen. Puolueiden välisten erojen pienuuden on sanottu johtavan myös siihen, että niiden valmius määrittää kantansa selkeästi ja puhua niin sanotua kansan kieltä heikkenee. Poliitiikan kielen on sanottu muuttuneen tekniseksi hienosteluksi, joka pikemminkin kätkee eroavaisuuksia kuin paljastaa niitä.

Huhtikuun 2011 vaalit todistivat kuitenkin toista. Puolueiden välille syntyi selkeästi vastakkainasetteluja, joiden sisällön myös kansalaiset ymmärsivät. Olisiko johtunut tästä, että lähes kaikissa puolueissa oli havaittavissa uudenlaista innostusta? Puolueisiin on esimerkiksi hakeutunut uusia jäseniä laidasta laitaan. Tuntuu siltä kuin politiikka olisi kokenut jonkinlaisen ylösnousemuksen ja saanut ihmiset uudella tavalla mukaan.

Vaalituloksessa oli tässä mielessä paljon hyvää. Koska Maanpuolustus menee kuitenkin painoon noin kolme viikkoa ennen ilmestymistä, ei tässä lehdessä voida käsitellä uutta hallitusta ja hallitusohjelmaa. Niiden käsittely jää seuraavaan numeroon. Siksi sana ”vaalitulokset” onkin tällä kertaa ymmärretty laajemmin kuin perinteisesti. Sillä ei tässä yhteydessä tarkoiteta pelkästään puolueiden välisten voimasuhteiden kehittymistä vaan muitakin vaaleihin liittyneitä ilmiöitä.

Äänestysprosentti kääntyi ensinnäkin pitkästä ajasta kasvuun ja kohosi nyt 70,4%:iin. Se on korkein luku tällä vuosituohannella. Luku on toki alhaisempi kuin monissa muissa Euroopan maissa, ja myös presidentinvaaleissamme päästään tätä korkeampiin lukuihin. Koska eduskunnalla on suomalaisessa järjestelmässä aikaisempaa vahvempi asema, on äänestysviikkauuden nousua tervehdittävä tyydytyksellä. Mielenkiintoista on sekin, että äänestysaktiivisuus oli erityisen korkea Helsingissä ja Uudellamaalla, missä vain joitakin vaaleja sitten äänestäjät olivat muuta maata passiivisempia.

Toinen myönteinen seikka oli nuorten äänestäjien aktivoituminen, uskon näet että valituiksi tulleet nuoret ehdokkaat saivat ääniä toisilta nuorilta. Yhtä lailla myönteistä oli, että eduskuntaan ei tullut yhtä tiettyä nuorten puoluetta, vaan heitä valittiin useiden eri puolueiden listoilta. Saattaa myös olla, että vanhempien äänestäjien aktiivisuus ei ollut aivan yhtä suurta kuin aikaisemmissa vaaleissa. Eri sukupolvien tasavertaisempi edustus eduskunnassa takaa sen, että tehtävät ratkaisut huomioivat tulevalle vaalikaudella tasapuolisesti eri ikäluokkien intressit.

Kansanedustajien vaihtuvuus oli sekin poikkeuksellisen suurta. Lähes puolet uuden eduskunnan kansanedustajista ei ollut mukana edellisellä kaudella. Joukossa

on toki joitakin paluun tehneitä, mutta ällistyttävän moni valituksi tullut on myös ensikertalainen. Eduskunnalla on siksi edessään melkoinen perehdyttämiskausi. Myös maanpuolustuskurssien pitäisi selvittää riipeästi uusien kansanedustajien perehdyttämisestä kokonaisturvallisuuden haasteisiin.

Vaalien suurin muutos, oikea jytkyjen jytky, oli kuitenkin kolmen suuren muuttuminen neljäksi suureksi ja perussuomalaisten eduskuntaryhmän kasvaminen aina 39 henkeen saakka eli kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi. Tätä kirjoitettaessa hallitustunnustelut ovat vasta käynnistymässä, joten niitä ei voi käsitellä sen tarkemmin. Sitä kuitenkin on joutunut ihmettelemään, että niin monet ”valistuneet” kansalaiset ovat olleet kovin nyreissään vaalituloksesta eivätkä ole ollenkaan ymmärtäneet sitä, miksi ihmiset ovat äänestäneet perussuomalaisia. Vapaamielisyydellä ilmeisesti on siis rajansa.

Suomalaisessa politiikassa on kuitenkin se hyvä puoli, että täällä puolueita ei helposti laiteta pysyvään paitsioon. Kannatustaan reilusti lisäävät puolueet pääsevät meillä halutessaan mukaan hallitusneuvotteluihin, joiden tuloksen ratkaisee niiden kyky sovittaa yhteen tavoitteensa muiden kanssa. Tästä suomalaisen politiikan erityispiirteestä kannattaa pitää kiinni jatkossakin. Vaalien lopputuloksen tulee aina olla ratkaiseva tekijä.

* * *

Suomi on vaalituloksesta huolimatta osa kansainvälistä yhteisöä. Eduskuntavaaleissa käyty kansainvälisyyskeskustelu rajoittui siihen, tulisiko meidän tukea Portugalin taloutta vai ei. Vaaleja ennen keskusteltiin paljon myös Suomen osallistumisesta kansainvälisiin kriisinhallintaan yleensä ja Afganistanin operaatioon erityisesti. Olemme ensimmäistä kertaa tilanteessa, jossa osallistumisen kannattajia ja vastustajia on suunnilleen yhtä paljon. Elämme verkottuneessa maailmassa. Se on tuonut meille paljon hyötyä, mutta myös uusia velvoitteita. Suomen intressejä puolustetaan tänään myös kaukana Suomen rajojen ulkopuolella, esimerkiksi Afganistanissa. Yksi Suomessa valitettavan huonosti tunnettu hanke on ollut Afganistanin kansallisen poliisin luominen, hanke jossa suomalaisilla on tällä hetkellä merkittävä asema, johtaahan koko missiota prikaatikenraali Jukka Savolainen Rajavartiolaikoksesta.

Myös lähialueittemme poliittisella ja sotilaallisella kehityksellä on suora vaikutus Suomeen niin myönteisessä kuin kielteisessä mielessä. Venäjä on vahvistunut viime vuosina merkittävästi ja panostaa myös sotilaallisen voimansa kehittämiseen. Viro ja muut Baltian maat ovat ratkaisseet oman turvallisuushaasteensa liittymällä Naton jäseniksi ja osallistumalla aktiivisesti sen toimintaan. Ruotsi puolestaan on luopunut yleisestä asevelvollisuudesta ja panostaa erityisesti sotilaalliseen

kriisinhallintaan, muutos josta Ruotsissa ollaan montaa mieltä. Tässä numerossa käsitellään sekä Viron että Ruotsin puolustukseen liittyviä uusimpia haasteita. Venäjän asioihin palataan lehden myöhemmissä numeroissa.

* * *

Kuluneen kevään aikana on juhlittu monin eri tavoin valtakunnallisten maanpuolustuskurssien ja Maanpuolustuskurssiyhdistyksen 50-vuotisjuhlia. Kurssit ja yhdistys ovat vakiinnuttaneet asemansa suomalaisen yhteiskunnan varautumisen ja yhteisen turvallisuuden välineenä. Elimmepä sitten kylmän sodan maailmassa tai uuden vuosituhannen verkottuneessa, globaalissa tietoyhteiskunnassa, varautumista sekä tiivistä yhteistyötä poliittisten elinten, virkamiesten, puolustushallinnon, elinkeinoelämän ja järjestöjen kesken tarvitaan aina.

Eräissä viimeaikaisissa puheenvuoroissa on väitetty, että puolustusvoimat ja poliisi olisivat kokonaisturvallisuuden varjolla kahmineet itselleen poliittisille päätöksentekijöille kuuluvaa valtaa. Väite on perusteeton. Suomeen on vuosien yhteistyöllä luotu sellainen kokonaisturvallisuuden malli, joka on poliittisten instituutioiden valvonnassa ja jossa kaikki keskeiset toimijat ovat tasavertaisina mukana. Tämän mallin toimivuus on huomattu ulkomaita myöten.

Maanpuolustus-lehden toimitus toivottaa kaikille lukijoilleen hyvää ja lämmintä kesää. Syksyllä tapaamme jälleen.

Jyrki Iivonen

Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Aluksi

Ensimmäisestä maapuolustuskurssista on kulunut 50 vuotta. Yhdistyksemme kirjoissa on tänään yli 5.000 jäsentä. Siksi on hyvä tutkailla yhdessä turvallisuusajattelun kehityskaarta sotilaallisesta varautumisesta huoltovarmuuteen ja vähitellen kriisinkestävyyteen nyky-yhteiskunnan yllättävissäkin häiriötilanteissa.

Aloitin yhdistyksemme 14.4.2011 pidetyn vuosikokouksen sananlaskulla ”kukas on edeltä niin viisas kuin jälestä” tarkoittaen kysyä, kukapa olisi osannut ennustaa tsunamia tai Japanin ydinvoimaonnettomuutta tai Pohjois-Afrikan kansannousuja, vaikka epädemokraattiset hallitukset olivat kaikkien nähtävissä. Talouskriisitkin ovat aiheuttaneet jatkuvasti yllätyksiä. Ilmassa oli muutenkin odotusta, kun eduskuntavaalit olivat kokouksen aikaan kolmen päivän päässä. Olemmeko nyt viisaampia?

Askelia varautumisen tiellä

Selviytymiseen maailmalla ei riitä jälkiviisuus, vaan tarvitaan kaukonäköisyyttä. Suomen järjestelmä ei kaipaa suuria uudistuksia, mutta ajatteluamme on avattava. Vuosikokouspuheeni kymmenkunta teesiä olivat:

- Emme elä enää Impivaarassa, vaan olemme mukana maailman muutoksessa. Viime joulukuussa hyväksytyssä yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS) on kuvattu 13 uhkamallia. Niissä heijastuvat nykyajan yhteiskunnan haavoittuvuus, kuten tietoliikenteen ja elintarvikehuollon häiriöt sekä onnettomuusriskit. Vaikka strategia perustuu moderniin riskianalyysiin, häiriöt ovat aina yllätyksiä. Globaalit uhkat heijastuvat kansalliselle tasolle. Kysymys on siitä ”miten” eikä ”mihin” varautua.
- Tarvitaan viranomaiskeskeisen ajattelun avaamista koko yhteiskunnan voimavarojen hyödyntämiseen. Varautumisen rakenteissa on otettava paremmin huomioon elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen rooli.
- Oikeusvaltiossa on samalla pidettävä kiinni yhteiskunnan pelisäännöistä, siis kansanvaltaisesta järjestelmästä. Turvallisuuspoliittiset perusratkaisut on tehtävä eduskunnassa. Sitä palvelee toimiva selontekojärjestelmä. Toimintaympäristön muuttuessa tarvitaan tavoitteellisempaa aikataulua ja tilanteen vaatiessa täydentäviä osaselontekoja.
- Luottamuspääoma rakentuu, kun kriiseissäkin noudatetaan viranomaisten normaaleja toimivaltasuhteita. Poikkeusoloista on kysymys vain silloin, kun tilanteen

hallinta ei ole mahdollista säännönmukaisin valtuuksin. Sitä varten on ollut uudistettavana valmiuslaki.

- Ylimpien hallituselinten saumaton yhteistyö on olennainen edellytys maamme ulkopolitiikan yhtenäisyyden ja johdonmukaisuuden turvaamiseksi. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan (UTVA) ja tasavallan presidentin vakiintuneet yhteiskokoukset ovat keskeinen foorumi. Tästä vallitsee suuri yksimielisyys.
- Kiireellisten asioiden lomassa ei useinkaan ole edellytyksiä keskittyä laajemmin ulko- ja turvallisuuspolitiikan kysymyksiin. Jos UTVA:n toimesta järjestettäisiin avoimia seminaaritilaisuuksia, turvallisuuspolitiikan yleisempi ymmärtäminen voisi rauhoittaa poukkoilevaa keskustelua.
- Pääministerin roolin ymmärtäminen on tärkeä juttu. Pääministeri johtaa perustuslain mukaan valtioneuvoston toimintaa. Siihen sisältyy ministeriöiden toimivaltariitojen ratkaiseminen ja vieminen tarvittaessa yleisistunnon päätettäväksi. En tarkoita pääministerin aseman vahvistamisella yksinäistoimijaa vaan hallituksen kokonaisuuden hahmottamista yli sektorirajojen. Pääministerin yleistuomivallan kautta vältetään erityislakien säätäminen erilaisia häiriötilanteita varten.
- Keskushallinnon varautuminen kaipaa uudistuksia. Perustuslain voimaan tullessa vuonna 2000 puolustusneuvosto lakkautettiin ja perustettiin UTVA:n ohella Turvallisuus- ja puolustusasiain komitea (TPAK). On syytä avata tämä komitea laajapohjaisemmaksi turvallisuuskomiteaksi ottamalla virkamiesjäsenten lisäksi mukaan ainakin kaksi talous- ja yritysmaailman edustajaa sekä kaksi edustajaa keskeisistä kansalaisjärjestöistä.
- Uudistus ei merkitse paluuta puolustusneuvostoon, mutta se avaisi yhteistyötä yli hallintorajojen. Samalla poistuisi päällekkäisyys kansliapäällikkökokoukseen, joka voisi keskittyä hallinnon varautumiskysymyksiin.
- Turvallisuuskomitean puheenjohtajuus, jäsenten toimikaudet ja sihteeristön asema ratkaistaan valtioneuvoston asetuksella. Pääministerillä on tässä painava sana. Siksi toivon, että entiset turhaumat ja virkamiesten nahistelut, joita olen vähän ihmetellyt, vihdoon jäävät taakse.

– Varautuminen on koko Suomen, ei vain keskushallinnon asia. Alue- ja paikallistason valmiussuunnittelu kaipaa koordinoitua. Vaikka rakennemuutos jatkuu yllätyksiä tuottaen niin valtion aluehallinnossa kuin kunnissakin, se ei saa olla esteenä varautumiselle. Puutteita on myös tilannetietoisuuden menettelytavoissa.

– Arkitasolla kansalaisten tiedot ja taidot sekä kyky toimia häiriötilanteissa ovat olennaisia sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Työelämässä, varsinkin suuremmilla työpaikoilla, työsuojeluelimet voisivat edistää varautumista. Tässä on uusia avauksia työn ja turvallisuuden yhteyksiin.

– Oikean tiedon saatavuus ja luotettava tilannekuva luovat kaikilla tasoilla edellytykset tilanteen hallinnalle ja päätöksenteolle. Aikana, jolloin Wikileaks haastaa Pentagonin ja jolloin Facebook- ja Twitter-sivustot saavat hetkessä suuret joukot liikkeelle, informaatio-operaatiot ja tietotekniikan käyttö nousevat etualalle. Turvallisuus on todellisten uhkatilanteiden ohella riippuvainen mielikuvista.

Lopuksi

Turvallisuus koskee meitä kaikkia. Varautumista selvittäneen laajan 22 jäsenen komitean saavuttama yksimielisyys antaa hyvän pohjan maltillisiin uudistuksiin, eikä sitä yksittäisillä kirjoituksilla paljon heilutella.

Ajankohtaan sopinee silti lainaus K.J. Ståhlbergin puheesta vuodelta 1908 puolueoloista: ”Eri puolueiden kesken ei suinkaan tarvitse keinotekoisesti kiihdyttää kiukkua ja kireitä välejä. Puolueiden ja niihin kuuluvain tulisi, siitä huolimatta mikä heidät erottaa, aina kun yhteiset asiat vaativat, olla valmiita yhteistoimintaankin toistensa kanssa sekä eduskunnassa että muualla”.

Maanpuolustuskurssiyhdistys on tällainen näkemysten yhdistäjä, yhteinen foorumi. Esitän kiitokseni viime vuosista ja etuoikeudesta toimia yhdistyksen puheenjohtajana. Kauteni päättyessä toivotan menestystä kokonaisturvallisuuden rakentamisessa.

Pekka Hallberg

Maanpuolustuskurssiyhdistyksen puheenjohtaja (2007–2011)

Viron uusi puolustusministeri
Mart Laar:

Viron on oltava puolustuspolitiikassaan innovatiivinen ja nykyaikainen

Mitkä ovat tällä hetkellä Viron kansallisen puolustuksen suurimmat haasteet ja tehtävät?

– Viron kansallisen puolustuksen perusta nojaa kahteen pilariin: Naton jäsenyyteen ja alkuvaiheen itsepuolustuskykyyn. Nämä pilarit muodostavat yhdessä uskottavan pelotteen. Viron sotilaallinen puolustus toteutetaan tarvittaessa Naton kollektiivisena puolustusoperaationa Pohjois-Atlantin sopimuksen viidennen artiklan mukaisesti.

Meillä on tänään selkeä näkemys siitä, millaiselta Virolle sopivan puolustus suunnittelu mallin tulisi näyttää. Siinä otetaan huomioon Viron erityispiirteet pienenä valtiona, mutta myös yhteensopivuutta koskevat vaatimukset liittolaisten kanssa yhteisten arvojen puolustamiseksi.

Vuonna 2009 Viron hallitus hyväksyi ”Sotilaallisen puolustuksen kehittämissuunnitelman vuosille 2009–2018”. Siinä esitetään pitkän tähtäimen strateginen katsaus Viron

puolustamisesta. Tämä kymmenen vuoden kehittämissuunnitelma tarkastelee niitä eri alueita, joita seuraavan vuosikymmenen aikana tulee kehittää. Yksi pääprioriteeteista on lisätä investointeja komento- ja ohjausjärjestelmiin, tiedusteluun, valvontaan sekä kommunikaatiojärjestelmiin seuraavien neljän vuoden aikana.

Viro on osallistunut ISAF-operaatioon Afganistanissa. Olette kokeneet siellä myös henkilöstötappeita. Millaisena näette yleisen mielipiteen tuen Viron osallistumiselle tähän operaatioon?

– Kansalaisten tuki Viron osallistumiselle Naton johtamaan ISAF operaatioon Afganistanissa on pysynyt suhteellisen korkeana – useampi tukee kuin vastustaa muutenkin virolaisten sotilaiden osallistumista kansainvälisiin operaatioihin. Tiedämme neuvostomiehityksen vuosien pohjalta, kuinka arvokasta vapaus on ja olemme siksi valmiita tukemaan niitä kansakuntia, jotka pyytävät muilta apua.

otteeseen Viron pääministerinä (1992–1994 ja 1999–2002). Laar on vaikuttanut uransa aikana aktiivisesti niin Viron talouspolitiikan muotoiluun kuin maan Nato- ja EU-jäsenyyksiin.

Mart Laar on koulutukseltaan filosofian tohtori. Hän on julkaissut lukuisia tieteellisiä tutkimuksia lähinnä Viron 1900-luvun historiasta. Hänen teoksiaan on myös suomennettu. Hän on osallistunut ahkerasti kansainväliseen keskusteluun eri foorumeilla.

Puolustusministeri Mart Laar vastasi Maanpuolustuksen esittämiin kysymyksiin 27.4.2011.

International Centre for defence studies

Onko teillä mitään suunnitelmia muuttaa Viron roolia operaatioissa?

– Virolla ei ole suunnitelmia muuttaa rooliaan Afganistanin operaatioissa. Haluamme osallistua Afganistanin vakauttamiseen ja jälleentekemiseen siihen saakka, että Afganistanin hallituksen ja kansainvälisen yhteisön asettamat tavoitteet on siellä saavutettu.

Kuinka Viron puolustusvoimien kehittäminen etenee? Onko sotilaiden värvääminen sujunut odotetulla tavalla?

– Sotilaspalvelu on Virossa suosittu, ja meillä onkin riittävästi henkilöstöä kaikkiin sotilasoperaatioihin.

Entä Viron puolustusvoimien kalustohankinnat?

– Vuonna 2012 puolustusbudjettimme kohoaa kahteen prosenttiin bruttokansantuotteesta. Sen myötä pystymme tekemään riittävät investoinnit, joiden avulla hankimme riittävän kaluston ja rakennamme parakit ja harjoitusalueet. Ämärin lentotukikohta on ollut hyvä esimerkki tästä toiminnasta. Se on Naton suurin infrastruktuurikohde Baltian alueella.

Ämärin lentotukikohta on myös suurin ja nopeimmin toteutettu Naton rahoittama projekti sen uusissa jäsenmaissa. Suunnitelmien mukaan tukikohta saavuttaa perusvalmiuden vuonna 2012. Tuemme voimakkaasti ”älykästä puolustusstrategiaa”, joka tarkoittaa hyvää yhteistyötä. 3D -tutkien yhteishankinta Suomen kanssa on hyvä esimerkki tästä.

Virolla on Naton sisällä ollut aktiivinen rooli etsittäessä keinoja taistella kyberuhkia vastaan. Naton kyberpuolustuskeskus jopa sijaitsee Tallinnassa. Onko kyberpuolustuskeskus yksi Viron erityisalueista myös tulevaisuudessa?

– Kyberpuolustus on erittäin tärkeä Virolle. Koska informaatioteknologia on periaatteessa osa jokapäiväistä elämäämme, vaatii kyberpuolustus hallitusten välistä koordinaatiota ja yksityisen sektorin mukaanottoa, asiantuntijoiden kouluttamista sekä lisäksi kansalaisten tietoisuuden lisäämistä. Siksi se on meidän kannaltamme suuren mittaluokan aloite. Ja koska kybertoiminta ei noudata valtioiden välisiä rajoja, se on koko kansainvälistä turvallisuutta koskeva kysymys.

Kuinka määrittäisitte Naton kyberpuolustusyhteistyökeskuksen toiminnan Viron näkökulmasta?

– Naton kyberpuolustusyhteistyökeskus Tallinnassa (NATO Cooperative Cyber Defence Center of Excellence in Tallinn) on yksi Viron kaikkein tärkeimmistä turvallisuuspoliittisista aloitteista Natossa. Olemme iloisia siitä, että laitoksesta on tullut tunnettu kyberturvallisuuskeskus myös Naton ulkopuolella. Se johtuu sen toiminnasta juridisissa ja poliittisissa kysymyksissä, kyberpuolustusharjoitusten ja valmennuskurssien järjestämisestä sekä kyberturvallisuuden ammattilaisten kutumisesta kaikkialta maailmasta kyberkonflikteja käsittelevään kansainväliseen konferenssiin (International Conference on Cyber Conflict, ICC3).

Viro on ollut Naton jäsen jo useiden vuosien ajan. Kuinka määrittäisitte jäsenyyden merkityksen Viron puolustuksen kannalta?

– Viro liittyi Natoon huhtikuussa 2004. Tätä

ei kuitenkaan pitäisi pitää päämääränä tai tavoitetilana sinänsä, vaan pikemminkin laajalaisten puolustus- ja turvallisuusreformien loogisena askeleena. Vielä tärkeämpää on, että sitä voidaan todella pitää myös muodollisena askeleena euro-atlanttiseen yhteisöön, johon olemme aina kokeneet kuuluvamme ajattelutapamme ja arvojemme perusteella. Siksi jäsenyys ei tosiasiallisesti vaikuttanut Viron turvallisuuspolitiikkaan mitenkään odottamattomalla tavalla. Me tiedämme, että Naton täysi jäsenyys sisältää velvollisuuksia sekä liittolaisia kohtaan että jäsenyyden kautta laajemmin ymmärrettyä koko kansainvälistä yhteisöä kohtaan.

Pienenä valtiona oleminen opettaa olemaan myös innovatiivinen, katsomaan puolustuksen ja turvallisuuden uusiin ja nykyaikaisiin puoliin. Kyberpuolustus on ehdottomasti yksi alue, missä Virolla on ollut keskeinen asema muotoillessaan Naton vastaavia toimintoja ja ajatuksia. Vahva todiste juuri tästä kyvystä on Naton kyberpuolustusyhteistyökeskus Tallinnassa.

Onko jäsenyys ollut niin hyödyllinen kuin liittyessänne odotitte?

– Kyllä, voidaan sanoa että se on vastannut odotuksiamme. Tiesimme tarkkaan, mitä ja miksi meidän on Nato-jäsenyydellämme tarkoitus saavuttaa. Olen melko varma siitä, että olemalla liittokunnan jäsen Viro ei ole koskaan ollut yhtä turvallinen kuin tänään.

Haluaisin lisäksi korostaa sitä tosiseikkaa, että Viro toimii tällä hetkellä jo toista kertaa Naton yhteysuurlähetystönä Helsingissä (ensimmäinen kausi oli syyskuusta 2004 tammikuuhun 2007). Tehtävämme on selostaa suomalaiselle yleisölle Naton toimintaa, tavoitteita ja tehtäviä samoin kuin kertoa siihen liittyvistä päivittäisistä asioista.

Viro ja Suomi jakavat mielestäni varsin samankaltaiset historialliset kokemukset puhuttaessa turvallisuusasioista. Ja vaikka Viro on Naton ja jäsen ja Suomi ei, meillä on samat periaatteet jotka koskevat demokratiaa, ihmisoikeuksia ja muita rauhaa, turvallisuutta ja vakautta koskevia arvoja. Ja me toimimme yhdessä monissa kaukaisissa paikoissa, olipa sitten kyse Euroopasta (Balkan) tai Afganistanista.

Viro on myös yksi Itämeren maista ja tekee yhteistyötä Suomen kanssa käytännössä kaikilla aloilla. Kuinka arvioisitte Viron ja Suomen välisten suhteiden tilaa tänään ja tulevaisuudessa?

– Suomella oli hyvin tärkeä rooli Viron puolustusvoimien kehittämisessä siinä vaiheessa kun olimme saaneet takaisin valtiollisen itsenäisyytemme, ja me olemme hyvin kiitollisia tästä. Suomella ja Virolla on ollut erittäin hyvää puolustusteollista yhteistyötä. Viro on ostanut panssaroituja miehistönkuljetusvaunuja (APC) Suomesta, ja sotilaamme käyttävät niitä nyt Afganistanissa. Myös 3D –tutkan yhteishankinta on ollut varsin menestyksellinen. Olemme toteuttaneet myös joitakin pienemmän mittaluokan projekteja, jotka ovat säästäneet ihmishenkiä ulkomaisissa operaatioissamme. Uskon yhteistyömme vain syvenevän entisestään.

Mitä odotuksia teillä on Baltian maiden ja pohjoismaiden välisen puolustusalan yhteistyön tulevaisuuden suhteen?

– Tulevaisuutta ajatellen näemme, että yhteistyömme painopisteen puolustussektorin eri rakenteiden ja tasojen kesken tulisi siirtyä kohti samanlaisten kapasiteettien ja toimintojen kehittämistä. Sen tulisi olla jopa aikaisempaa lähempää ja tehokkaampaa, erityisesti tiedonvaihdon alueella.

Kokemuksien ja tietotaidon vastavuoroinen vaihtaminen ja jakaminen voi olla pelkästään edullista. Niinpä minä odotan jatkuvasti parempia ja tiiviimpiä suhteita Viron ja Suomen välille, suhteita jotka voivat antaa esimerkin koko alueelle.

Haastattelu: Jyrki Iivonen

Wilhelm Agrell

Professor i underrättelsenanalys vid Lunds Universitet

författare till boken *Fredens illusioner. Det svenska nationella försvarets nedgång och fall 1988–2009*, Atlantis 2010

Reformen som gick över styr - reflexioner kring en svensk försvarsavveckling och dess orsakerkulturnhistoria

När den största omläggningen av det svenska försvaret i modern tid inleddes i slutet av 1990-talet, var den uttalade målsättningen att organisationen visserligen skulle reduceras men också i grunden förändras. Resultatet skulle bli ett modernt och effektivt försvar anpassat till framtida uppgifter. Men någonting hände under processens gång. Den försvarsorganisation som omställningen till slut resulterade i var närmast en skugga av den målsättning som processen inletts med. Och den svenska försvarsmaktens lika självklara som odisputabla huvuduppgift, att i första hand kunna försvara det egna landet, hade försvunnit under resans gång utan att någon närmare försvarspolitisk eller strategisk analys. Försvaret som samhällsinstitution smälte på några få år bort i en takt och i en omfattning som varken medborgare, politiker eller ens den egna personalen kunde följa med i. Var detta verkligen avsikten? Och om inte, hur var det i så fall möjligt?

Det kalla krigets slut, upplösningen av Warszawa-pakten och det förändrade geostrategiska läget i Östersjöområdet var en nödvändig förutsättning för en grundläggande strukturreform av det svenska försvaret. Men förändringens omfattning och inriktning bestämdes i hög grad av impulserna från det första Irakkriget 1991 och hur dessa återspeglades i en internationell debatt om den framtida krigsföringen och informationsteknologins revolutionerande effekter. Det var dessa visioner snarare än organisatoriska särintressen som var avgörande när den svenske Överbefälhavaren Owe Wiktorin i oktober 1998 lade fram den första skissen till en radikal strukturreform av försvarsmakten. Kärnan i det framtida försvaret skulle enligt

detta förslag utgöras av en kader av rörliga operativa insatsstyrkor med förmåga att bedriva manöverkrigföring i Sverige, i landets närområde eller globalt. Denna kärna skulle sedan kompletteras av nationella skyddsstyrkor och de två delarna skulle gemensamt utgöra ett framtida försvar med utökad förmåga att lösa uppgifter, såväl internationellt som utifrån en vidgad nationell hot- och riskbild.

Men det var inte bara den föreslagna tvådela organisationen och ambitionshöjningen ifråga om de operativa insatsstyrkorna som innebar en radikal förändring. Också argumenteringen för förändringen innebar ett abrupt brott med det kalla krigets ÖB-linje. 1998 var det ÖB som förklarade för politikererna i försvarsberedningen och regeringen att den tidigare hotbilden var borta, att geostrategin inte längre utgjorde en grund för vare sig försvarsorganisationens utformning eller dess dimensionering och att grunden istället var kraven från en förändrad framtida krigföring och globaliserad säkerhetsmiljö. Den svenska försvarsomläggningen kom på detta sätt att bli långt mer radikal än om det enbart varit fråga om en anpassning till ett reducerat militärt hot i närtid. Istället skulle det i slutet av 1990-talet rådande hotlösa tillståndet utnyttjas till vad den dåvarande chefen för Högkvarterets strategiavdelning överste Johan Kihl kom att beteckna som ”en operativ time-out”, en möjlighet att låta försvarets förmåga i närtid gå ner drastiskt under en omställningsperiod för att sedan kunna återskapas i takt med att en ny försvarsorganisation tagit den gamlas plats.

Denna nya försvarsorganisation skulle innebära en drastisk reduktion av antalet förband, men samtidigt utvecklandet av nya förmågor.

Eftersom geostrategin inte längre var en dimensionerande faktor var just bredden av förmågor det prioriterade. Försvaret skulle läggas om till en verktygslåda med erforderliga kompetenser för framtida bruk, men utan annan minsta nivåreglerare än möjligheterna att genomföra Sveriges militära åtaganden i internationella insatser. Innebörden av detta kom att visa sig så fort utfallet av förändringsprocessen började avvika från de ursprungliga målsättningarna.

Det detaljerade organisationsförslaget som ÖB lade fram 1999 – nu inom en snävare ekonomisk ram – innebar en kraftigare reduktion av framförallt arméns och stora delar av marinen krigsorganisation än vad som förutsatts i den ursprungliga planen. De 13 brigader som 1996 års försvarsbeslut innehållit skulle bli 6 brigadledningar och 16 modulära insatsbataljoner. Hela det fasta och rörliga kustartilleriet ströks, inklusive nyanskaffade rörliga artilleri- och robotsystem, och samma väg gick hela flygvapnets nyinrättade rörliga krigsbasorganisation. En viktig förutsättning för alla dessa drastiska nedskärningar av också fullt moderna förband och materielobjekt var att de krafter som hade kunnat blockera processen hade neutraliseras eller snarare organiserats bort. Försvarsgrenscheferna och deras staber hade kort dessförinnan avskaffats och de tre återstående regionala militärbefälhavarna skulle i sin tur strykas i den nya försvarsordning som beslutades av riksdagen 2000.

Avvikelserna mellan plan och utfall blev emellertid allt tydligare när 2004 års försvarsbeslut närmade sig. Den gamla organisationen hade inte kunnat avvecklas snabbt nog och den nya hade inte kommit på plats. Överskottet av materiel, anläggningar och personal kostade mer än vad man ursprungligen räknat med och den ”budgetregulator” som försvaret tillämpat under decennier, att skära ner utbildningstid och övningsverksamhet, fanns inte längre eftersom alla krigsförbandsövningar redan upphört och grundutbildningen nått och jämt klarade av att förse de internationella insatserna med frivilliga. Inför försvarsbeslutet 2004 gick därför alla av ÖB studerade budgetalternativ ut på att mer än halvera den blivande insatsorganisationen. Allt som överhuvudtaget gick att stryka togs nu bort utan någon egentlig

konsekvensanalys. Den planmässigt genomförda reformen hade därmed urartat till akut försvarsekonomisk krishantering.

Arméns 16 mekaniserade bataljoner blev nu 8 och hela de tilltänkta nationella skyddsstyrkorna ströks, en åtgärd som var förhållandevis lätt att genomföra eftersom flertalet förband inte fanns annat än på pappret, en följd av de låga beredskapskrav som var innebörden av en operativ time-out. Följden av detta blev att det varken fanns kvar förband eller staber inriktade på det nationella försvaret. All sådan planläggning, inklusive samverkan med civila myndigheter, upphörde. Det enda som här återstod var ett hemvärn som kontinuerligt krympte, inte av budgetskäl utan till följd av vikande rekrytering. Den pressade försvarsekonomi drev också på processen att avveckla värnplikten och istället anställa soldater för att fylla upp de få förband som behövdes för de internationella åtagandena och säkerställa att utbildade soldaterna kunde användas i flera missioner efter varandra.

Bakom denna förändring fanns också en avgörande men svårupptäckt glidning i försvarets målsättning. Ännu i 1996 års försvarsbeslut hade försvaret av landet framhållits som den självklara överordnade uppgiften. Under perioden 2000–2004 lyftes de internationella uppgifterna fram och en eventuell nationell försvarsuppgift försköts allt längre in i framtid, något som var nödvändigt för att det fortsatta krympandet av den nya organisationen skulle kunna legitimeras säkerhetspolitiskt. Samtidigt innebar den drastiska reduktionen att även de framtida tillväxtpotentialerna kringskars och i viktiga avseenden försvann, inte minst genom att de internationella operationernas krav blev styrande inte bara för utbildning utan också för organisation, materielanskaffning och slutligen för hela personalförsörjningen.

Utfallet av omstruktureringen blev alltså inte det från början avsedda utan något helt annat. Detta resultat dikterades som framgång ovan inte av en genomtänkt planerings- och beslutsprocess. Istället framstår egendynamiken och ostyrbarenheten i själva omvandlingsprocessen som det viktigaste elementet. Slutresultatet kom snarare att utgöra av summan av en mängd oförutsedda konsekvenser sedan väl demonteringsprocessen satts i rörelse. Fyra faktorer

blev orimliga som i fråga om den nationella försvarsförmågan.

- Försvaret hamnade från slutet av 1990-talet inte bara i time-out utan också i ett säkerhetspolitiskt bakvatten skapat av en stark övertygelse på politiskt håll om uppkomsten av en stabil europeisk säkerhetsordning och ett permanent europeiskt fredstillstånd, en övertygelse som inte på allvar ifrågasattes förrän efter 2008 års Georgienkrig.

En del av det som inträffade under denna omvandlingsprocess hade kanske gått att förutse och det är tänkbart att en i sig helt nödvändig och välmotiverad omläggning av försvaret hade kunnat se annorlunda ut. Nu har badvattnet emellertid till stor del runnit ut och lär inte komma tillbaka upp igen hur mycket man än rycker i bottenpluggen. Frågorna kring den stora omstruktureringen är dock fortsatt betydelsefulla, men snarare på ett principiellt plan som handlar om att förstå försvarspolitikens och försvarsplaneringens faktiska förutsättningar, inte bara i det förgångna utan också i framtiden. Och det är självfallet här som de viktiga frågorna ligger, i hur ett framtida försvar skall se ut, efter vilka principer det skall byggas upp och vad slags omvärld det skall kunna verka i. Det stora arvet finns inte kvar längre, problemet är nu snarast det motsatta, att det arv som framtidens svenska försvar har att förvalta plötsligt blivit så litet.

Frågan är om det finns någon framkomlig väg, annat än mot nästa vända av förbandsnedläggningar och fortsatt personalavveckling. How Much is Enough? frågade USAs försvarsminister Robert McNamaras budgetexperter för snart femtio år sedan. Vi kan kanske idag omformulera frågan som Hur lite är nog? Förr eller senare, och min bedömning är snarare förr än senare, kommer rekryterings- och bemanningsproblem i en allt diminutivare svensk försvarsorganisation att bli en allvarlig gränsättande faktor. Försvarsmakten är inte vilket företag eller vilken expertmyndighet som helst. Det gamla kontraktet med medborgarna har upphört att gälla och kan knappast åter sättas i kraft. Vad som kommer att behövas är ett nytt kontrakt, grundat på en realistisk föreställning om ett försvars framtida roll i ett samhälle och inte utanför det.

framträder i en efterhandsanalys som särskilt betydelsefulla:

- Komplexiteten och därmed tiden och kostnaderna för en radikal organisationsförändring underskattades, ett inte helt ovanligt fenomen också på andra områden än försvaret.
- Planerna tog inte hänsyn till starka strukturella krafter. En överdimensionerad och till stora delar överårig officerskår kunde inte avvecklas snabbt. Och de liggande försvarsindustriella beställningarna innebar att försvarsmakten tvingades fortsätta att ta emot (och betala för) materiel som inte längre behövdes.
- Det svenska försvaret fokuserar på en huvuduppgift. När de internationella uppgifterna gång på gång prioriterades av statsmakterna tenderande andra uppgifter att falla bort även om de sammanlagda konsekvenserna av detta

Ulkoasiainneuvos Hannu Mäntyvaara
VNK:n tilannekuvakoordinaattori 2008–2011

Tilannekuva ja tilannetietoisuus osana yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta

Yhteiskunnan turvallisuusuhkiin varautumista ja kokonaisturvallisuutta tarkastellut Hallbergin komitea (2010) kirjoitti mietinnössään, että jatkossa keskeinen kehittämiskohde on tilannekuvatoiminta, jotta valtionjohto saa tarvittavat tilannetiedot nopeasti ja että kyky tukea toimivaltaisia viranomaisia tilannekuvatoiminnalla hallinnon eri tasoilla, mukaan lukien järjestöt ja elinkeinoelämä, paranee. – Miltä tämä haaste näyttää kolmen vuoden kokemuksen valossa VNK:n tilannekuvakoordinaattorin tehtävästä, joka tämän kirjoittajan osalta päättyi 31.3.2011?

Tilannetietoisuus kriisijohtamisen tukena

Tilannekuva ja tilannetietoisuus ovat käsitteitä, jotka saavat esimerkiksi joulukuussa 2010 valtioneuvoston periaatepäätöksensä hyväksytyssä Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS) verrattain laajan esittelyn osana kriisijohtamista. Häiriötilanteiden hallitsemiseksi operatiiviset toimijat ja päätöksentekijät tarvitsevat luotettavaa tietoa ajankohtaisesta kehityksestä ja tästä muodostuvaa tilannetietoisuutta toimintansa tueksi.

Julkisuudessa on syntynyt jonkin verran keskustelua siitä, millaisin toiminnallisin ja päätöksentekorakentein yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta pitäisi huolehtia. YTS esittää nykyisen käytännön mukaisen mallin. Viime vuonna istunut KHO:n presidentin Pekka Hallbergin johtama komitea teki asiaa kokonaisvaltaisen selvityksen ja esitti eräitä suosituksia, jotka on kirjattu komitean mietintöön ”Varautuminen ja kokonaisturvallisuus”. Valtioneuvoston kanslian johdossa pääministeri Vanhasen aikana toiminut valtiosihteeri Risto Volanen sai Suomen Kuvalehdessä 11/2011

laajasti tilaa näkemyksilleen kokonaisturvallisuuden johtovastuista Suomessa.

Eräs Volasen esiin nostama ongelma koski tiedonkulkua ja pääministerin oikeutta tiedon saantiin poliisiviranomaisilta tilanteissa, joissa ehkä tutkinnalliset syyt rajoittavat poliisin mahdollisuuksia tiedon avoimempaan jakamiseen, mutta kyseinen informaatio olisi kuitenkin merkityksellistä valtakunnan kansainvälisten suhteiden ja pääministerin toiminnan kannalta.

Viranomaistiedon saanti: esimerkkinä Arctic Sea

Volanen otti tiedonkulusta esimerkkitapaukseksi Arctic Sea -aluksen kaappauksen Itämerellä heinäkuussa 2009 ja sen mystisen katoamisen Atlantin valtamerelle, kunnes Venäjän laivasto löysi aluksen Kap Verden saarten eteläpuolelta Länsi-Afrikan edustalta ja pidätti sen.

Arctic Seaä koskevan tiedonkulun ongelma oli siinä, että keskusrikospoliisi alkoi tutkia asiaa törkeän kiristyksen yrityksenä, kun taas kansainvälisessä julkisuudessa nousi spekulatioiden aalto laivakaappauksen ”todellisista syistä”. Esitettiin väitteitä salaisesta aselastista, joka olisi ollut matkalla Iraniin, tai jostain muusta arkaluontoisesta kuljetuksesta, jonka peitteenä oli tavanomainen sahatavaran kuljetus Suomesta Algeriaan. Arctic Sea tuli Pietarsaareen noutamaan rahtiaan suoraan telakalta Kaliningradista. Otaksuttiin että salaisen lastin kätkenä oli suoritettu telakoinnin yhteydessä.

Suomeen liittyvä kansainvälinen uutistahtuma nähtiin siten maailmalla aivan jonain muuna kuin puolentoista miljoonan euron kiristysjuttuna. KRP ja kansainvälinen julkisuus puhuivat aivan eri asioista. Jos KRP ei todellakaan

missään vaiheessa saanut tietoonsa mitään kansainvälisiä spekulatioita tukevaa faktatietoa, on ehkä ymmärrettävää, ettei pelkkiä huhuja haluttu toistaa.

VNK tilannekuvan tuottajana

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa kirjoitetaan: ”Valtioneuvoston kanslia huolehtii valtioneuvoston yhteisen tilannekuvan tuottamisesta sekä siihen liittyvien teknisten ja hallinnollisten järjestelmien rakentamisesta ja ylläpitämisestä”. Vastaavasti todetaan, että ”ministeriöiden tilannekuvajärjestelmien tulee tukea tarkoituksenmukaisella tavalla valtion ylimmän johdon tilannekuvaa”.

Tässä tarkoituksessa VNK:n yhteyteen on perustettu valtioneuvoston tilannekeskus (VNTIKE) sekä tilannekuvakoordinaattorin virka, joiden tarkoituksena on ylläpitää ja edistää pääministerin ja koko valtioneuvoston tilannetietoisuutta niin akuuteista (reaaliaikaisista) tilanteista ja turvallisuustapahtumista kuin myös yleisemmistä sekä kotimaan että kansainvälisen turvallisuuden kysymyksistä (ennakoiva/temaattinen turvallisuustilannekuva).

Sektorikohtaisesti vastuullisille viranomaisille on itsestään selvää ylläpitää oman alansa tilannekuvaa ja edistää johdon yleistä tilannetietoisuutta oman hallinnonalansa tapahtumista. Kehittämisen tarvetta on nähty erityisesti kokonaisvaltaisen, poikkihallinnollisen tilannekuvan muodostamisessa, sillä monet häiriötilanteet, vakavammista kriiseistä puhumatta, koskettavat useita hallinnonaloja. Tietoa on siten jaettava hallintojen välillä ja yhteensovitettava toimenpiteitä, vaikka operatiivisesti

tietty hallinnonala tai viranomainen olisikin toiminnallisessa johtovastuussa. Lisäksi nykyajan mediajulkisuus edellyttää poliittiselta johdolta, ministereiltä ja pääministeriltä, tilannetietoisuutta ja poliittisen vastuun ottamista sellaisistakin tilanteista, joissa toiminnallinen vastuu ja johto pysyy sektoriviranomaistasolla, mutta joilla on merkittävä julkisuusarvo. Vakavammat onnettomuudet ja rikostilanteet ovat tästä esimerkkejä.

Kaksi tsunamia kriisijohtamisen malleina

Periaatteessa suomalainen kriisijohtamismalli lähtee siitä, että mitä laajemmin tilanne uhkaa yhteiskunnan kriittisiä toimintoja ja vaarantaa kansalaisten turvallisuutta kotona tai ulkomailla sekä uhkaa valtion turvallisuutta ja itsenäisyyttä, sitä enemmän päätöksenteon vastuu ja yhteensovittaminen nousee poliittiselle eli valtioneuvoston tasolle. Tilanteen edetessä enemmän kohti poikkeusoloja, jotka vaativat valmiuslain säädösten aktiivointia ja sotilaallisen puolustuksen valmiuksien vahvistamista, kuvaan tulevat päättäjinä myös eduskunta ja tasavallan presidentti.

Vuoden 2004 tsunamitilannetta väritti alkuvaiheessa täysin riittämätön tilannetieto ja ymmärryksen puute tapahtuman vakavuudesta alueella, jossa oli tuhansia suomalaismatkailijoita. Katastrofin mittasuhteiden valjetessa sitä ei ollut enää mahdollista käsitellä pelkästään ulkoasianministeriön toimivaltaan kuuluvana konsulaarisena tilanteena, vaan siitä tuli valtakunnallisen tason pelastustehtävä, jossa valtioneuvoston ja pääministerin tasolle ulotuva johtovastuu oli perustuslainkin nojalla osoitettavissa.

Vertailun vuoksi Japanin maanjäristys ja tsunami sekä niiden seurauksena tapahtunut Fukushima ydinvoimalan vaurioituminen pysyivät toimivaltaisten viranomaisten hallinnassa. UM pystyi hyvin kartoittamaan Japanissa olevien Suomen kansalaisten tilanteen; evakuoiteja ei tarvittu, ohjintaan riittivät matkustustiedotteet ja muu UM:n organisoima yleisöinformaatio. Vastaavasti Fukushima ydinvoimalan tilanteen seuranta ja siitä tiedottaminen kuuluivat luonnostaan Säteilyturvakeskuksen (STUK) tehtäviin. Tilanne edellytti kuitenkin valtioneuvostotason

tilannetietoisuuden ylläpitämistä, jossa tarkoituksessa järjestettiin kriittisimmän viikon aikana kaksi hallituksen informaatiotilaisuutta. VNTIKE seurasi Japanin luonnonkatastrofia ja Fukushima voimalan tilaa laatien päivittäin tilannekatsauksia valtionjohdolle.

Valtioneuvoston tilannekeskuksen perustaminen

Kaakkois-Aasian tsunamista (2004) oli siis yhtenä opetuksena kokonaisvaltaisen tilannekuvan muodostumisen hitaus ja puutteellisuus. Tämä oli merkittävänä vaikuttimena sille, että helmikuussa 2005 valtioneuvoston kansliassa käynnistettiin toiminto poikkihallinnollisen tilannekuvan muodostamiseksi valtioneuvostotason huomiota tai toimenpiteitä vaativista erityistilanteista.

VNK:n tilannekuvatoimintoa lähdettiin kehittämään kahdella linjalla, yhtäältä reaaliaikaisen tilannekuvan muodostamiseksi ja välittämiseksi, toisaalta poliittisen johdon, käytännössä ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan (UTVA) jäsenten tilannetietoisuuden palvelemiseksi ajankohtaisista ja Suomen kannalta merkittävistä ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä sisäisen turvallisuuden keskeisistä kysymyksistä. UTVA:n jäsenille (sekä tasavallan presidentille ja sisäministerille) tarkoitettuja ns. ennakoivia turvallisuuskatsauksia ryhdyttiin laatimaan VNK:n tilannekuvakoordinaattorin johdolla yhteistyössä ulko-, puolustus- ja sisäasiainministeriöitten kanssa. Nyttemmin näitä kuukausittain laadittavia katsauksia jaetaan myös ministeriöiden kanslia- ja valmiuspäälliköille.

Temaattinen tilannetietoisuus

Temaattiset kuukausikatsaukset käydään ennen loppujakelua läpi tilannekuvan seurantarivissä, joka kokoontuu pääministerin valtiosihteerin puheenjohtajana. Jäseninä ryhmässä ovat yhteistyöministeriöiden kansliapäälliköt (UM, SM, PLM) sekä tasavallan presidentin kanslian päällikkö. Lisäksi seurantarivissä kuuluvat puolustusvoimain tiedustelupäällikkö ja Suojelupoliisin päällikkö. Vaikka kokouksiin osallistuvat usein heidän lähettämänsä sijaiset, seurantarivissä muodostaa sangen arvovaltaisen foorumin epäviralliselle keskustelulle turvallisuuskysymyksistä.

Hallbergin komitean mietinnössä lausutaan, että ”käsiteltävien aiheiden valintamenettely ja raportoinnin tason kehittämisen tulisi entistä paremmin palvella loppukäyttäjien eli valtionjohdon tarpeita”. Loppukäyttäjiltä saatu palaute on ollut vähäistä huolimatta joistakin yrityksistä aktivoita sitä. Ilmeisesti seurantarivissä voisi olla aktiivisempi katsausten arvioinnissa ja teemojen kehittämisessä. Arviointia voisi suorittaa myös kansliapäällikkökokous katsausten jakelun laajennuttua kansliapäälliköille.

Useinkaan pelkkä kirjallisten raporttien lukeminen (kuukausikatsaukset ovat yleensä noin 10-sivuisia) ei riittävästi aktivoi tilannetietoisuutta. Hallbergin komitea onkin kiinnittänyt huomiota tarpeeseen ”kehittää ylimmän valtionjohdon edellytyksiä saada varautumisesta oikeaa ja välitöntä tietoa turvallisuudesta vastaavilta ylimmiltä virkamiehiltä”. Komitean idean mukaan presidentin tai pääministerin aloitteesta voitaisiin järjestää tapaamisia, joihin ns. kovan turvallisuuden ylimmät johtajat, kuten puolustusvoimain komentaja, rajavartiolaitoksen päällikkö, poliisiylijohtaja, Suojelupoliisin päällikkö ja pelastusylijohtaja osallistuisivat ja välittäisivät näkemyksensä tilannekuvasta ja varautumisesta. Tämä ryhmähan olisi osin lavennetun tilannekuvan seurantarivän kaltainen, joskaan kansliapäälliköitä ei mainita. Ainakin VN:n turvallisuusjohtajan olisi syytä kuulua yllä mainittuun ryhmään.

Reaaliaikainen tilannetietoisuus 24/7

Varautuminen seuraamaan erityisiä kriisitilanteita ilman pysyvää päivystysorganisaatiota ei luonut riittävästi valmiutta reaaliaikaiseen tiedonsaantiin ja ajantasaisen tilannekuvan muodostamiseen. Etenkin Suomen EU-puheenjohtajuuteen vuoden 2006 jälkipuoliskolla valmistauduttaessa nähtiin, että on tehostettava maamme hallituksen kykyä reagoida unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta kriittisiin tilanteisiin laaja-alaisesti, ei vain niihin, jotka koskisivat suoraan Suomen intressejä.

Puheenjohtajuuden ajaksi valtioneuvoston tilannekeskus päätettiin miehittää ympärivuorokautisesti jokaisena viikonpäivänä. Kyse oli tilapäisjärjestelystä, mutta se osoitti tarpeellisuutensa erityisesti, kun Israelin ja

Hizbollahin välille puhkesi aseellinen konflikti heinä-elokuussa 2006. Tilannekeskus tuotti päivittäin katsauksia sotilaallisesta ja poliittisesta kehityksestä mahdollistaen pääministerin ja muiden vastuullisten toimijoiden jatkuvan tilannetietoisuuden. Hyvä tiedonvaihto ulkoasianministeriön kanssa oli luonnollisesti olennaista, samoin sotilaspuolen asiantuntemus. Vastaava päivittäisen raportoinnin tarve toistui myöhemmin Georgian (2008) sekä Pohjois-Afrikan ja Japanin (2011) kriiseissä.

Tilannekeskuksen toiminta 24/7-pohjalta vakinaistettiin pysyvällä pohjalla vuoden 2007 aikana, kun valtioneuvoston kanslia teki sisäasiainministeriön kanssa neljän vuoden mittaisen palvelusopimuksen (nytemmin jatkettu vuoden 2012 elokuun loppuun), jolla pystyttiin kokoamaan puhtaasti tilaneseurantaan ja raportointiin keskittyvä ympärivuorokautisesti toimiva työyksikkö. SM antoi tehtävän Suojelupoliisille, joka rekrytoi 8 määräaikaista virkamiestä tilannekeskuspäivystäjän tehtävään. Keskuksen toiminta on VNK:n tilannekuvatoiminnon ohjauksessa, mutta yksikkö palvelee myös Supon tiedontarpeita. Valtioneuvoston tilannekeskuksen toiminta ja sen kehittäminen on huomioitu ansiokkaasti sekä Hallbergin komitean mietinnössä että uudessa YTS:ssa, jotka antavat eväitä parhaillaan käynnissä olevalle tilannekeskuksen jatkon suunnittelulle.

Pääministerin toiminnan tukeminen

VN:n tilannekeskus (VNTIKE) on tarkoitettu koko valtioneuvoston ja erityisesti pääministerin informointiin. Perustuslain muutos on tuonut pääministerin ulkopoliittisen päätöksenteon keskiöön. Tämä vaatii hänelle kansainvälisistä kysymyksistä tietoa tuottavien palvelujen vahvistamista sen lisäksi että hänellä on kansainvälisten kysymysten neuvonantaja, joka on perinteisesti UM:n virkamies. EU-asioiden sihteeristö siirrettiin aikoinaan UM:n yhteydestä valtioneuvoston kansliaan nimenomaan sen koko valtionhallintoa palvelevan luonteen vuoksi. Tilannekuvatoiminto on suoraan pääministeri valtiosihteerin alaista toimintaa, vaikka se on hallinnollisesti kanslian valmiuosaston yhteydessä. Tämä korostaa suoraa linjaa pääministeriin.

Pääministerin johtaessa Suomen EU-politiikkaa on luontevaa, että VN:n tilannekeskuksesta

on muodostunut hälytys- ja päivystyspiste EU:n kriisikoordinaatiota (CCA) sekä pelastuspalvelua (Cecis/MIC) koskevassa tiedonvaihdossa. Myös YK:n ja Naton pelastuspalvelualan tiedonvaihdossa VNTIKE toimii yhteyspisteenä Suomen erityisviranomaisiin päin.

Turvallisuusasioita palvelevien rakenteiden selkiyttäminen

Yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ja varautumisen alueella on tyypillistä organisaatioiden ja toimintojen erillisyyttä, mutta samalla yhteenkietoutuminen, mitä henkilötasolla edustavat tietyt kaksoishatutukset. Langat yhdistyvät UTVA:ssa, jonka kokouksiin myös tasavallan presidentti osallistuu.

Suomen yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kentässä, jota YTS kuvastaa, strategian toimeenpanon seuranta on turvallisuus- ja puolustusasiain komitean (TPAK) tehtävänä yhdessä valmiuspäällikkökokouksen kanssa. Valmiuspäällikkökokousta johtaa VN:n turvallisuusjohtaja, mutta sihteeristöpalvelut sille antaa TPAK:n sihteeristö, joka kuuluu puolustusministeriön yhteyteen, ja itse komitea toimii PLM:n kansliapäällikön puheenjohtajana. Valtion kriisijohtamismallissa kansliapäällikkökokous, jota johtaa VNK:n valtiosihteeristö, on valmiuspäälliköiden yläpuolella oleva valmisteluelin, mutta samat kansliapäälliköt kuuluvat myös TPAK:iin. Valtioneuvoston tilannekuvatoiminto on VNK:n johdossa, joskin tilannepäivystäjillä on virkayhteys Suojelupoliisiin (SM). VNTIKE tuottaa tilannekuvaa sekä valmius- että kansliapäälliköille, mutta TPAK:illa ei ole operatiivista yhteyttä VN:n tilannekeskukseen. PLM on kuitenkin mukana temaattisessa tilannekuvayhteistyössä ja ministeriön kansliapäällikkö kuuluu seurantaryhmään yhdessä puolustusvoimain tiedustelupäällikön kanssa.

Hallbergin komitean mukaan UTVA:n toimintaedellytyksiä olisi parannettava ja avattava sille mahdollisuuksia monipuolisempaan turvallisuuskysymysten käsittelyyn laajan turvallisuusnäkömyksen pohjalta. Tätä edistäisi sisäministerin pysyvä jäsenyys valiokunnassa. Lisäksi UTVA voisi järjestää eri teemojen pohjalta avointa seminaaritoimintaa.

UTVA:n asioiden valmistelu kuuluu ulkoasiainministeriölle, mutta Hallbergin komitea esittää, että UTVA:n pyynnöstä myös

turvallisuuskomitea, joka olisi TPAK:n laennettu versio, voisi valmistella aineistoa. Eriytyistilanteissa VNK:n tilannekuvatoiminto tuottaa nykyäänkin katsauksia UTVA:n kokouksille sekä hallituksen neuvotteluja varten. Tilannekuvan kuukausikatsauksia kannattaisi virallisemminkin, aiheesta riippuen, hyödyntää valiokunnan tausta-aineistona. VNK:n tilannekuvatoiminto voitaisiin kytkeä UTVA:n temaattisten seminaarien valmisteluun.

Turvallisuuskomitea ja sihteeristö

Jotta nykyistä turvallisuusasioiden hallintoa voitaisiin virtaviivaistaa, Hallbergin komitea suosittaa TPAK:n vahvistamista entistä laajapohjaisemmaksi turvallisuuskomiteaksi. Erityisesti talous- ja yritysmaailman sekä kansalaisjärjestöjen edustus olisi tuotava mukaan sen lisäksi, että Huoltovarmuusneuvoston puheenjohtajalla on jo paikka komiteassa. Myös YTS:ssa painotetaan yksityissektorin osuutta häiriötilanteiden hallinnassa, sillä monet yhteiskunnan kriittiset infrastruktuurit mm. tietoverkkojen ja logistiikan alueella ovat yksityisessä, jopa ulkomaisessa omistuksessa. Pelastusalalla vapaaehtoistoiminnalla on merkittävä asema (SPR, VPK:t, meripelastus).

Vastaavasti turvallisuuskomitean valmistelimeksi ehdotetaan TPAK:n sihteeristön pohjalta rakennettavaa hallintorajat ylittävää turvallisuussihteeristöä, joka toimisi osin verkottuneena eri ministeriöissä. Sihteeristön päällikön nimittäisi valtioneuvosto turvallisuuskomitean esityksestä. Hallbergin komitea jätti kuitenkin myöhemmin ratkaistavaksi kysymyksen uuden turvallisuuskomitean puheenjohtajuudesta. Vaikka mietinnön mukaan TPAK:n sijainti puolustusministeriön yhteydessä on osoittautunut toimivaksi,

PLM:n kansliapäällikön vaihtoehtona puheenjohtajaksi voisi tulla kyseeseen VNK:n valtiosihteeristö. Tämä vaihtoehto ankkuroisi turvallisuuskomitean valtioneuvoston kansliaan, toisin sanoen pääministerin suoraan alaisuuteen. Samalla syntyisi luonteva yhteys VNK:n tilannekuvatoiminnon ja turvallisuussihteeristön välille. Vaikka sotilaallinen puolustus pysyykin kokonaisturvallisuuden perimmäisenä lukkona, VNK-yhteys ilmentäisi yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden luonnetta ennen muuta rauhan ajan ei-sotilaallisten häiriötilanteiden hallintana. Tässä puolustusvoimain resursseilla saattaa olla tärkeä osuus virka-avun muodossa tilanteen yleisjohdon pysyessä kuitenkin toimivaltaisella siviiliviranomaisella.

Tilannekuvatoiminnan laajeneminen

Tilannekuvatoiminnan kehittämistyössä on otettu huomioon elinkeinoelämän tarve saada tietoa, joka auttaa yrityksiä varautumaan toimintansa jatkuvuutta uhkaaviin häiriötilanteisiin ja selviytymään kriiseistä. Huoltovarmuuskeskus ryhtyy koordinoimaan tällaisten katsausten tuottamista. Useasti myös VNK:n tilannekuvatuotteet sisältävät yrityksille hyödyllistä tilannetietoa etenkin ulkomaisesta toimintaympäristöstä.

Sisäisen turvallisuuden ohjelma (2008) sisälsi ehdotuksia tilannekuvatoiminnan laajentamiseksi. Niistä elinkeinoelämän turvallisuutta koskeva on nyt toteutuksessa. Lisäksi esitettiin valtakunnan sisäistä turvallisuutta käsittelevän, pari kertaa vuodessa koottavan katsauksen laadintaa. Niillä tuettaisiin paikallis- ja aluehallinnon tasoilla tapahtuvaa tilannekuvatoimintaa. Suunnitelmat ovat kehiteltävinä sisäasiainministeriön vetovastuulla. ☺

Jukka Savolainen ja Jarmo Pennala

Prikaatikenraali Jukka Savolainen johtaa EUPOL missiota ja kommodori Jarmo Pennala toimii sen suunnittelupäällikkönä

Ei päivääkään ilman yllätystä

EUPOL Afganistan, Euroopan Unionin poliisimissio Afganistanissa

Suomalaisen prikaatikenraali Jukka Savolaisen johtama EUPOL Afganistan toimii maan nopeasti muuttuvassa kansainvälisessä tilanteessa. Missiolla on selvä mandaatti ja hyvät yhteistyösuhteet Afganistanin sisäministeriön ja muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa. Siitä huolimatta kestävän kehityksen aikaan saaminen Afganistanissa, kansainvälisen politiikan ristiaallokossa, vaatii pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä sekä kykyä sopeutua nopeasti vaihtuviin tilanteisiin.

Operaation tausta, turvallisuussektorin uudistamisen vuosikymmen Afganistanissa

Al Qaidan terroristi-iskut New Yorkin WTC-torneihin ja Washingtoniin 11.9.2001 käynnistivät Yhdysvaltain vastaiskut Afganistaniin. Taleban-hallinto kukistettiin Afganistanin pohjoisen liiton tuella muutamassa viikossa. Vuoden 2002 alussa kansainvälinen yhteisö päätti aloittaa Afganistanin vakauttamisen, hallinnon ja turvallisuussektorin uudelleen rakentamisen. Saksa otti ensimmäisenä vastuun maan poliisivoimien rakentamisesta ja toiminnan koordinoimisesta. Haaste osoittautui alkumetreillä valtavaksi. Maan hallinto, turvallisuusjärjestelmä ja infrastruktuuri olivat käytännössä romuttuneet kahden sotavuosikymmenen aikana. Perustaa varsinaiselle lailliselle yhteiskuntajärjestelmälle ei ollut enää olemassa, maassa rehotti hallitsematon huumekauppa ja eri osapuolet oli riisuttava aseista. Varsinaisen valtionhallinnon puuttuessa ei käytössä ollut taloudellisia resursseja maan jälleenrakentamiseen.

Presidentti Bushin Afganistanin strategia oli ns. ”light foot print strategy”, johon eivät

kuuluneet maan jälleenrakentaminen tai merkittävä taloudellinen tuki. Yhdysvaltain painopiste oli Irakissa. Käytännössä tämä strategia esti Afganistanilta välttämättömän taloudellisen tuen ja nopean jälleenrakentamisen silloin kun siihen olisi ollut otollisin hetki. Kansainvälisen yhteisön tukea arvostettiin, ja kansalaiset olivat kiitollisia talebanien hirmuvallan syrjäyttämisestä. Talebanien jättämää valtatyhjiötä ei kyetty kuitenkaan täyttämään, jolloin valta maassa siirtyi luontevasti eri alueiden sotatordeille, heimopäälliköille ja alueellisille kuvernööreille. Vuonna 2003 ensimmäiset ISAF-joukot (International Security Assistance Force) saapuivat maahan. Niillä oli puhtaasti sotilaalliset tehtävät, joita hoidettiin tarvittaessa eri alueiden paikallisjohtajien kanssa. Ensimmäisiin ISAF joukkoihin ei kuulunut mainittavassa määrin laki-, poliisi- tai muita julkishallinnon asiantuntijoita.

ISAF ja afgaaniyksiköt eivät kyenneet turvaamaan lakia ja järjestystä. Normaalin poliisitoiminnan sijaan Afganistanin omat turvallisuusjoukot toimivat sotilaallisin perustein ja usein paikallisten sotilaiden komennossa. Maan ensimmäisen presidentin Mohammed Daoud Khanin aikaan (1973-78) poliiseja käytettiin poliittista oppositiota vastaan. Poliisi osallistui myös omilla taisteluyksiköillä maan sisällissodan eri vaiheisiin. Talebanien aikakaudella poliisien tehtävänä oli valvoa, että sharia-lakeja noudatettiin kirjaimellisesti. Afganistanissa ei ole ollut siviilipoliisin mallia 1970-luvun jälkeen.

Saksa otti ensimmäisen vastuun maan poliisitoiminnan ja sisäisen turvallisuuden rakentamisesta 2002. Tavoitteena oli mm. kouluttaa 1–3 vuoden kurseilla kaikkiaan 2000 poliisiupseeria. Tehtävä osoittautui mahdottomaksi,

Sisäministeri Bismullah Mohammadi ja prikaatikenraali Jukka Savolainen

koska koko turvallisuushallinto (mm. sisäministeriö) ja laki- ja oikeusjärjestelmä olivat jäsentymättömiä. Vuonna 2003 Yhdysvallat huolestui Saksan projektin hitaasta etenemisestä ja aloitti oman turvallisuussektorin rakentamishelman. Vuonna 2004 se oli jo osoittanut 224 miljoonaa dollaria turvallisuusjärjestelmän rakentamiseen, jolloin siitä tuli käytännössä koko uudistuksen johtomaa. Yhdysvallat toi maahan Irakin mallin mukaan yksityisiä turvallisuusyhtiöitä (mm. DynCorp), jotka aloittivat poliisimiesten koulutuksen erikseen rakennetuissa koulutuskeskuksissa.

Vuonna 2005 Afganistanin presidentinvaaleja vastaan tehtiin useita terroristi-iskuja, mikä oli osoitus terrorismin alkavasta kasvusta. Terrorismin kasvu, Yhdysvaltain dominanssi ja tehtävän haasteellisuus saivat Saksan laatimaan aloitteen EU:n yhteisen poliisioperaation aloittamisesta Afganistanissa. EU hyväksyi EUPOL:n ensimmäisen mandaatin toukuussa 2007. EUPOL:n ensimmäisenä tavoitteena oli neuvoa ja tukea strategisella tasolla Afganistanin sisäministeriötä sekä poliisi- ja oikeusjärjestelmän ylintä johtoa. EUPOL:n tavoitevahvuudeksi asetettiin 195 asiantunti-

jaa vuoteen 2008 mennessä ja sen ensimmäinen budjetti oli 43,6 M€. Tavoitevahvuuteen ei päästy. Maaliskuussa 2008 EUPOL:n vahvuus oli 95 asiantuntijaa. Tämän lisäksi EU:n jäsenvaltioilla oli erilaisia näkemyksiä mission mandaatista, turvallisuustilanne maassa huononi nopeasti ja eri kansainvälisten toimijoiden koordinointi osoittautui hyvin haasteelliseksi. EUPOL:n ensimmäiset vuodet Afganistanissa olivat hyvin vaikeita.

Vuonna 2009 presidentti Obaman johdolla käynnistyi Afganistanin operaatiossa uusi ja raju strateginen vaihe, COIN (counterinsurgency), jonka malli kehitettiin Irakin sodassa. Strategian tavoitteena on luoda turvallisuutta Afganistanin kansalle sekä vahvistaa maan hallintoa. Vuoden 2010 aikana ISAF:n joukkojen määrä Afganistanissa nostettiin 140 000:een, joista noin 100 000 on Yhdysvaltain ja 40 000 muiden maiden sotilaita. Keskeinen osa maan turvallisuusjärjestelmää on poliisivoimat (Afghan National Police, ANP). Sen tehokas kehittäminen alkoi vasta vuonna 2009, jolloin sen vahvuutta ja koulutusta alettiin parantaa järjestelmällisesti. Tässä rajussa projektissa vetovastuussa on ISAF:n alaisuuteen perustettu

Naton koulutusmissio (Nato Training Mission Afghanistan, NTM-A), jonka päätehtävänä on armeijan ja poliisivoimien koulutus. Missiota johtavalla kenraali Caldwellilla on tällä hetkellä käytössään 4 mrd \$ vuodessa pelkästään poliisin kehittämiseen.

Vuonna 2008 poliisin todellista vahvuutta ei tiennyt kukaan, mutta arvioiden mukaan se lie-nee ollut 70 000 hengen paikkeilla. Valtaosalla ei ollut minkäänlaista koulutusta tehtävänsä. Joulukuussa 2010 vahvuus oli jo 113 000 poliisia, ja lopullinen tavoite 134 000 henkeä saavutetaan syksyyn 2011 mennessä. Siinä vaiheessa jokainen poliisi on myös saanut noin 6 viikkoa kestävän peruskoulutuksen ja he työskentelevät poliisivoimissa, joissa on toimiva johtamis-, logistiikka- ja koulutusjärjestelmä. Kun mukaan lisätään Afganistanin asevoimien tavoitevahvuus 170 000 sotilasta, tulee maan turvallisuusjoukkojen vahvuus tavoitetilassaan olemaan noin 300 000 henkeä.

NATO:n Lissabonin huippukokouksessa syksyllä 2010 määritettiin ns. Afganistanin transitio -ohjelma, jonka tavoitteena on siirtää vastuu turvallisuudesta maan omille turvallisuusviranomaisille vuoden 2014 loppuun mennessä. Tämä on saavutettavissa oleva tavoite. Itse asiassa valtaosassa maasta etulinjassa toimii jo nyt Afganistanin oma poliisi armeijan kansainvälisten joukkojen varmistellessa taustalla. Lisäksi turvallisuustapahtumien johtovastuu on jo nyt valtaosin afgaaniviranomaisten harjoilla.

EUPOL:n uusi mandaatti

Tällä hetkellä EU:lla on käynnissä kaikkiaan kymmenen siviilikriisinhallintaoperaatiota, joissa työskentelee noin 4500 erityisasiantuntijaa, paikalliset työntekijät mukaan lukien. EUPOL Afganistan-operaation henkilöstö on tällä hetkellä 327 kansainvälistä asiantuntijaa (183 poliisia, 46 lakimiestä, 87 siviiliä) seka noin 200 paikallista työntekijää. Mission henkilöstö edustaa 31 eri kansallisuutta. Vahvuutta on viimeisen puolen vuoden aikana kyetty suunnitelmallisesti kasvattamaan kohti lopullista, 400 asiantuntijan tavoitevahvuutta. EUPOL Afganistan on EULEX Kosovon (vahvuus noin 2850) jälkeen toiseksi suurin operaatio ja eri arvioiden mukaan myös kaikkein haastavin EU:n siviilikriisinhallintaoperaatio.

Suomen panos operaatioon on 37 asiantuntijaa. EUPOL Afganistania johtava prikaatinkenraali Jukka Savolainen (Rajavartiolaitys) aloitti tehtävässään heinäkuussa 2010. Operaation vuosibudjetti on noussut alkuvaiheesta ja on nykyään noin 57 miljoonaa euroa. EUPOL:n mandaatti uudistettiin toukokuussa 2010 ja se on toistaiseksi voimassa toukokuuhun 2013 saakka.

EUPOL Afganistanin päämääränä on tukea Afganistanin laillisen yhteiskuntajärjestelmän ja poliisivoimien rakentamista. Tavoitteena on, että rakennettava järjestelmä perustuu kansainvälisiin standardeihin ja toimivaan lainsäädäntöön ja että se kunnioittaa ihmisoikeuksia. Päämäärän saavuttamiseksi EUPOL:n tehtävänä on uuden mandaatin mukaisesti:

- tukea maan hallitusta ja erityisesti sisäministeriötä poliisistrategian laadinnassa ja toteuttamisessa,
- koordinoita ja kehittää eri kansainvälisten toimijoiden yhteistyötä, jossa tavoitteena eri toimijoiden roolien ja tehtävien selkeyttäminen kansallisen turvallisuusjärjestelmän rakentamisessa,
- tukea ja varmistaa poliisitoiminnan ja siihen liittyvän lainsäädännön toimivuus ja yhteensopivuus.

EUPOL Afganistan on luonteeltaan niin sanottu non-executive missio eli EUPOL:lla ei ole Afganistanissa varsinaista toimivaltaa, esimerkiksi oikeutta pidättää tai johtaa erilaisia operaatioita. Kaikessa toiminnassa afganistanilaiset ovat varsinaisia toimijoita alusta loppuun, koska jatkuvana tavoitteena on kehittää Afganistanin viranomaisten omaa suorituskykyä. EUPOL toteuttaa tehtävänsä ensisijaisesti tukemalla (mentorimalla), neuvomalla ja kouluttamalla poliisia, syyttäjiä sekä näitä valvovia viranomaisia. Lisäksi osallistutaan aktiivisesti lainsäädännön ja hallintorakenteiden kehittämiseen.

EUPOL:n esikunta ja pääosa toiminnoista on sijoitettu pääkaupunki Kabuliin. Siellä operatiivisia yksiköitä ovat poliisi- ja lakiosastot, maakuntien toimipisteitä johtava ”kenttätöimistö” (Field Implementation Office), koulutusosasto sekä operaation tuki- ja huolto-osat. Perittyä sisäistä johtamisjärjestelmää alkoi viime marraskuussa kehittää toinen

Kaksi noin tuhannesta naispoliisista

kirjoittajista, kommodori Jarmo Pennala. Raportoinnissa ja suunnittelussa on sen jälkeen tapahtunut merkittävää selkiytymistä, joka perustuu Suomessa niin arvostettuun ”maalaisjärkeen”. Pääkaupungin ulkopuolella EUPOL:lla on 12 erillistä kenttätöimistöä tasaisesti ympäri maata. Kenttätöimistöt on sijoitettu eri maiden sotilastukikohtiin (PRT). Näistä suurin on pohjoisen, Mazar-e Sharifin kenttätöimistö, jota johtaa myös suomalainen, UM:n erityisasiantuntija Markku Laamanen. Kenttätöimistöt ovat osa ns. Kabul City Police and Justice -projektia. Projektissa yksi Kabulin poliisipiireistä toimii pilottina, jossa pyritään rakentamaan ja mallintamaan toimiva poliisipiiri syyttäjä- ja oikeusjärjestelmien. Tätä mallia siirretään asteittain muihin Afganistanin maakuntiin sitä mukaa kuin turvallisuustilanne ja eri alueiden kehitys sen sallii ja toiminnalle on edellytyksiä.

Kansainvälisen toiminnan koordinoiminnin

haasteet pyritään tänään ratkaisemaan IPCB-kokouksissa (International Police Coordination Board), joissa on parhaimmillaan läsnä 27 eri organisaation ja maan edustajaa. Sen muodollisissa kokouksissa puhetta johtaa Afganistanin sisäministeri. EUPOL:n johtaja johtaa puhetta IPCB:n suurlähettilästason valmis-televisassa kokoonpanossa ja EUPOL ylläpitää pysyvää kansainvälistä sihteeristöä.

EUPOL –mission operatiivinen toiminta

EUPOL Afganistan operaatiolla on riittänyt haasteita lyhyen historiansa aikana. Eräiden arvioiden mukaan operaatio aloitettiin ”liian aikaisin”, perusteena että turvallisuustilanne ei toistaiseksi ole sallinut maan siviiliturvallisuusjärjestelmien rakentamista. Merkittävä osa maan omista ja kansainvälisten toimijoiden resursseista käytetään sotilaspuolella koska maa on edelleen COIN-vaiheessa – voimakkaassa

ja jatkuvassa taistelussa talebaneja ja muita kapinallisia vastaan. Tämän ohella rakennetaan sisäistä turvallisuusjärjestelmää – siviilipoliisijärjestelmää, oikeusjärjestelmää, poliisi-syyttäjä yhteistoimintaa, ihmisoikeuksien ja naisten aseman parantamista sekä vankeinhoitojärjestelmää. Normaalille kansalliselle turvallisuusjärjestelmälle tulee sitä enemmän tilaa mitä nopeammin sota terrorismia vastaan saadaan laantumaa.

Erään sanonnan mukaan länsimaalaisilla on kellot mutta afganistanilaisilla on aika. Maan kulttuuri, historia, perinteet ja käytännöt ovat todennäköisesti täysin ainutlaatuisia. Täällä kestävä kehitys voi saada aikaan vain ajan kanssa. Tästä näkökulmasta EUPOL tuli maahan juuri ajoissa. Viimeisen kolmen vuoden aikana se on hankkinut asemansa afgaaniviranomaisten luotettavana tukijana ja erityisasiantuntijaorganisaationa. Tämä kaikki on vaatinut runsaasti aikaa, henkilökohtaisten suhteiden rakentamista, ”tuhsia” neuvotteluita ja vielä enemmän tehetkiä paikallisten kanssa.

EUPOL:n operaatiosuunnitelmassa on kuusi strategista tavoitetta. Näistä kolme keskittyy poliisivoimien rakentamiseen ja kolme poliisitoiminnan perusteena olevan lainsäädännön ja ihmisoikeuksien luomiseen ja ajanmukaistamiseen. Ensimmäisenä tavoitteena on poliisivoimien johtamisjärjestelmän rakentaminen ja tukeminen. Tähän sisältyy mm. ministeriötason mentorointi, poliisijohdon kouluttaminen, johtokeskukset, hätäkeskusjärjestelmä sekä organisaation ja prosessien kehittäminen.

Toisena tavoitteena on poliisin tiedustelu- ja valvontajärjestelmän kehittäminen, jossa päämääränä on luoda ensimmäiset rikostietokannat riskiarviointien ja ennakoivan poliisitoiminnan perustaksi. Kaikella tällä pitää kyetä vähän kerrallaan saavuttamaan kansalaisten usko ja luottamus poliisin kykyyn ja mahdollisuuksiin kontrolloida turvallisuustilannetta sekä ennen kaikkea ennaltaehkäistä ja reagoida rikoksiin. Valvonta-, tiedustelu- ja raportointijärjestelmien tuottamat tapahtumat pitää kyetä käsittelemään normaaliin rikostutkintaan perustuvilla menetelmillä.

Siksi kolmas strateginen tavoite on poliisin rikostutkintajärjestelmän kehittäminen. Tätä prosessia ei maassa ole ollut vuosikymmeniin,

vaan rikostutkinta on perustunut todistajien lausuntoon ja kylän vanhimman lopulliseen päätökseen. Kerrottakoon, että taannoin mm. Kabuln poliisijohto pyysi maakunnasta erään rikollisen sormenjälkiä todisteiden vertaamiseksi. Noin viikon kuluttua poliisijohto sai maakunnasta sormenjäljet, jotka ”olivat edelleen sormissa kiinni”. Rikostutkintakoulutus nykyaikaisilla menetelmillä on EUPOL:n erityisosaamisaluetta, ja se onkin käynnistämässä sitä Kabuln Poliisiakatemiassa.

Neljäs strateginen tavoite on haastava taistelu korruptiota vastaan, jonka perusteena on yhteistyösopimus sisäministeriön, NATO:n ja YK:n vastaavien toimijoiden kanssa. EUPOL:n korruptioyksikön tuella sisäministeriöön on perustettu Anti-Corruption-Project-Office sekä erillisiä, liikkuvia tutkintayksiköitä. Korruption vastaiseen taisteluun on koulutettu yli 300 paikallista asiantuntijaa, ja tulokset pyritään rekisteröimään erilliseen, syyttäjien käytössä olevaan tietokantaan.

Viides strateginen tavoite on poliisi-syyttäjä yhteistoiminnan kehittäminen. Poliisitoiminnan perusteena olevan lainsäädännön uudistaminen kaikkine variaatioineen on vaatinut ja vaatii edelleen runsaasti työtä. Normaali prosessi, jossa poliisi ottaa rikollisen kiinni ja toimittaa todisteet syyttäjälle, on Afganistanissa jossain määrin tuntematon. Syyttäjän ja poliisin vastuut, yhteistoiminta ja työnjako vaativat edelleen runsaasti kehittämistä. EUPOL on systemaattisesti kouluttanut syyttäjiä jo useita vuosia. Tässä prosessi myös Suomi on ollut aktiivinen. Suomen siviilikriisinhallintakeskuksen aloitteesta toteutettiin laaja poliisin ja syyttäjän koulutusohjelma. Osa koulutuksesta toimeenpantiin Suomessa.

Kuudes strateginen tavoite on ihmisoikeuksien ja naisten tasa-arvon kehittäminen poliisissa. Ihmisoikeuksien ja tasa-arvon kunnioittaminen on sisällytetty osaksi kaikkien poliisien ja syyttäjien koulutusta. Naispoliiseja on koulutettu Afganistanissa tähän mennessä noin 1000 ja tavoitteena on, että Afganistanin poliisivoimissa palvelisi 5000 naispoliisia vuoteen 2014 mennessä. Naisten oikeuksien ja tasa-arvon kehittämiseksi maahan on perustettu erikseen naisia varten hätäpuhelukeskuksia, joissa naiset vastaavat naisten avunpyyntöihin. Järjestelmän perusteet on laskettu, mutta kult-

Syyttäjä-poliisi yhteistyökurssin päätöstilaisuus

tuurin muutos ja tiedon kulkeminen kommentoijissa ottavat vielä oman aikansa.

EUPOL on kahden edellisen vuoden aikana kouluttanut noin 12 000 poliisia erilaisilla kursseilla. Opetussuunnitelmia ja niiden eri versioita on hyväksytty sisäministeriössä satoja. Erilaisia poliisin toiminnan kehittämisen suunnitelmia on laadittu ja toimeenpantu kolmatta sataa niin taktisella, operatiivisella kuin strategisella tasolla. Tämän vuoden eräs keskeinen tavoite on kouluttaa kaikki 365 alueellista poliisikommentajaa eri kursseilla.

Työnjako NATO:n johtaman NTM-A:n ja muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa on selkiintynyt. Keskeiset kehittämislinjaukset valmistellaan kolmikannassa Afganistanin sisäministeriön, NATO:n ja EUPOL:n kesken. NTM-A vastaa poliisien 6-8 viikon peruskoulutuksesta, koko poliisin varustamisesta sekä logistiikka- ym. hardware -järjestelmien kehittämisestä. Saksa vastaa alemman päällystön koulutuksesta ja EUPOL ottaa vastuun siviilipoliisitoiminnan ylemmän tason henkilöstön koulutuksesta. EUPOL on myös johtavassa asemassa maan poliisitoimintaan liittyvän

lainsäädännön ja toiminnallisen konseptin kehittämisessä. Kabuln pilottiprojektia kehittelevän poliisialueen malliksi rikostutkinta-, syyttäjä- ja ihmisoikeusprosesseineen laajennetaan muualle maahan tämän vuoden kuluessa.

Sisäministeriön ja sen johtaman valtavan turvallisuusjärjestelmän kehittämisessä EUPOL pyrkii keskittymään normaalin, maasta puuttuvan siviilipoliisitoiminnan kehittämiseen. Suhteellisen vähillä resursseilla EUPOL keskittyy sinne, missä voidaan saada eniten aikaan, ensisijaisesti ministeriö- eli strategiselle tasolle. Tämän lisäksi luodaan keskeisiä koulutusresursseja. EUPOL kehittää poliisin ylimman johdon koulutukseen keskittyvän instituutin (Police Staff College), naispoliisien koulutuskeskuksen Bamyaniin sekä rikostutkintakoulutusta antavan keskuksen poliisiakatemiaan.

Sisäministeriö on tietyllä tavalla sotilaallisesti järjestynyt, ja monien erillisten poliisiyksiköiden tehtävänä on edelleen terrorismin vastainen taistelu yhdessä armeijan kanssa. Tämän ohella on kyettävä askel kerrallaan luomaan maahan siviilipoliisitoiminta, johon

kansalaiset oppivat tukeutumaan ja luottamaan myös normaaleissa rikos-, onnettomuus- ja muissa hätätilanteissa. Siviilipoliisitoimintaan kuuluu Afganistanin mallin mukaan myös ns. ”Disaster Police”, palokunnat ja erilaiset katastrofyksiköt. Näidenkin yksiköiden rakentamisessa EUPOL:n suomalaisilla palo- ja pelastustoiminnan ammattilaisilla on hyvin keskeinen rooli.

Afganistan, way ahead ?

Keskeisin strateginen kysymys niin Afganistanille maana kuin kaikille kansainvälisille toimijoille on, mihin suuntaan tilanne Afganistanissa kehittyy ja milloin. Tyypillisesti hyvin perustellutkin länsimaiset analyysit tilanteen kehityksestä ovat tasoltaan vaatimattomia. Ne käpertyvät toistamaan samoja yhteisesti koettuja vaikeuksia ottamatta riittävästi kantaa vaihteleviin kehitys- ja uhkaskenaarioihin.

Maassa on riehunut jonkin asteinen sota viimeiset 30 vuotta. Afganistan on niiden jäljiltä pahasti raunioitunut. Infrastruktuurin, julkishallinnon ja laillisen yhteiskuntajärjestelmän, sosiaali- ja terveysjärjestelmän, koulutusjärjestelmän sekä lähestulkoon kaikkien muidenkin normaalin yhteiskunnan peruspilarien rakentaminen on pitänyt aloittaa alusta. Ja työ jatkuu. Esimerkiksi varmaa tietoa maan asukasluvusta ei ole. Arviot liikkuvat 27–35 miljoonan välillä. Maassa on edelleen alueita, joille hallituksen kontrolli ei ulotu. Näille alueille länsimaalaisilla tai hallituksen viranomaisilla ei ole asiaa muutoin kuin panssaroiduilla ajoneuvoilla mittavan suojeen saattamina. Väestönlaskenta ja väestörekisterin muodostaminen on hyvin haasteellinen tehtävä. Koska ei tiedetä, keitä maassa asuu ja mitä he tekevät, ei ole myöskään kyetty rakentamaan verotusjärjestelmää.

Nykytilanteessa kaikki kehitys perustuu ulkomaisiin lahjoituksiin. Eräiden lähteiden mukaan yksin Yhdysvallat on käyttänyt Afganistanissa rahaa vuodesta 2001 lähtien noin 450 miljardia dollaria. Euroopan maiden tuki Afganistanille oli viime vuonna noin 1,4 mrd \$, josta vain 200 miljoonaa oli EU:n ja loput kahdenvälistä tukea. Poliisin palkat maksetaan suoraan kansainvälisten lahjoittajien ylläpitämästä rahastosta. Eri toimijoiden keskuudessa ymmärretään, että jonain päivänä ulkomaalai-

nen tuki vähenee ja maan tulee tulla toimeen omillaan. Afganistanin luonnonrikkauudet ja jälleenrakentamismahdollisuudet kiinnostavat eri maita, ja Kabulissa toimii jo yli 30 eri maan lähetystöt. Laaja huumeetuotanto ja huumevirrat Eurooppaan ovat myös haaste, johon ei löydy nopeaa ratkaisua. Paljon puhuttu korruptio tai jonkinasteinen rikollisuus näyttävät olevan monille afgaaneille nykytilanteessa ainoa tapa selvittää jollain tavoin päivästä toiseen.

Joka tapauksessa afgaanit ovat väsyneitä sotaan. Heillä on kova motivaatio kehittää maataan. Turvallisuusjärjestelmä kehittyy aimo harppauksin ja tämän vuoden lopulla määrävahvuuden saavuttava poliisi tulee vaikeuttamaan sekä kapinallisten että rikollisten toimintaa merkittävästi. Menestyminen edellyttää tuen jatkamista, koska hallituksella ei ole lähivuosina vielä riittäviä verotuloja kuluksen kattamiseen. Näitä kustannuksia arvioitaessa täytyy arvioida myös vaihtoehtoiset kustannukset: mitä tapahtuisi, jos lopettaisimme laillisen hallinnon riittävän tukemisen liian aikaisin? Seurauksena saattaisi olla välitön ja laajamittainen humanitaarinen katastrofi, joka koskisi tavallisia afgaaneja. Seuraavassa vaiheessa maata ympäröivän alueen vakaus saattaisi järkkäytyä useammalla suunnalla. Tuen jatkaminen on nyt jo hyvin kehittyvälle afgaanien turvallisuusjärjestelmälle erittäin kustannustehokas keino ehkäistä sellaisia kehityskulkuja, joihin kellään ei ole pidemmällä aikavälillä varaa.

Haasteet Afganistanissa ovat niin valtavia, että niihin ei löydy nopeaa ratkaisua. Joka päivä kuitenkin miljoonat ihmiset niin Kabulissa kuin muualla Afganistanissa menevät normaalisti töihin ja arkiaskareisiin. Kouluja on avattu jopa tytöille, teitä on rakennettu, sähkövirtaa saadaan useissa paikoissa lähes keskeytyksettä ja vesituotanto on saatu käyntiin. Armeija ja poliisi ovat kehittymässä ja kansalaiset arvostavat niitä. Muun hallinnon tulee seurata perässä. Darin-kielellä voisi todeta, että ”cam cam” – askel kerrallaan – maassa tapahtuu jatkuvasti hyvää kehitystä. Pysyvä muutos voi kestää sukupolven, joten on nähtävissä, että maata ei voi jättää yksin vuoden 2014 jälkeenkään. Siviilikriisinhallinnalle riittää kysyntää vielä pitkään, eikä pelkästään poliisin toiminnan kehittämisessä. ☺

Professori Tuomas Forsberg

Ruotsalaiset tutkivat turvallisuuspolitiikkaansa

Jakob Westberg

Svensk Neutralitetspolitik.

SNS Förlag, Tukholma 2010.

Kjell Engelbrekt ja Jan Ångström toim.

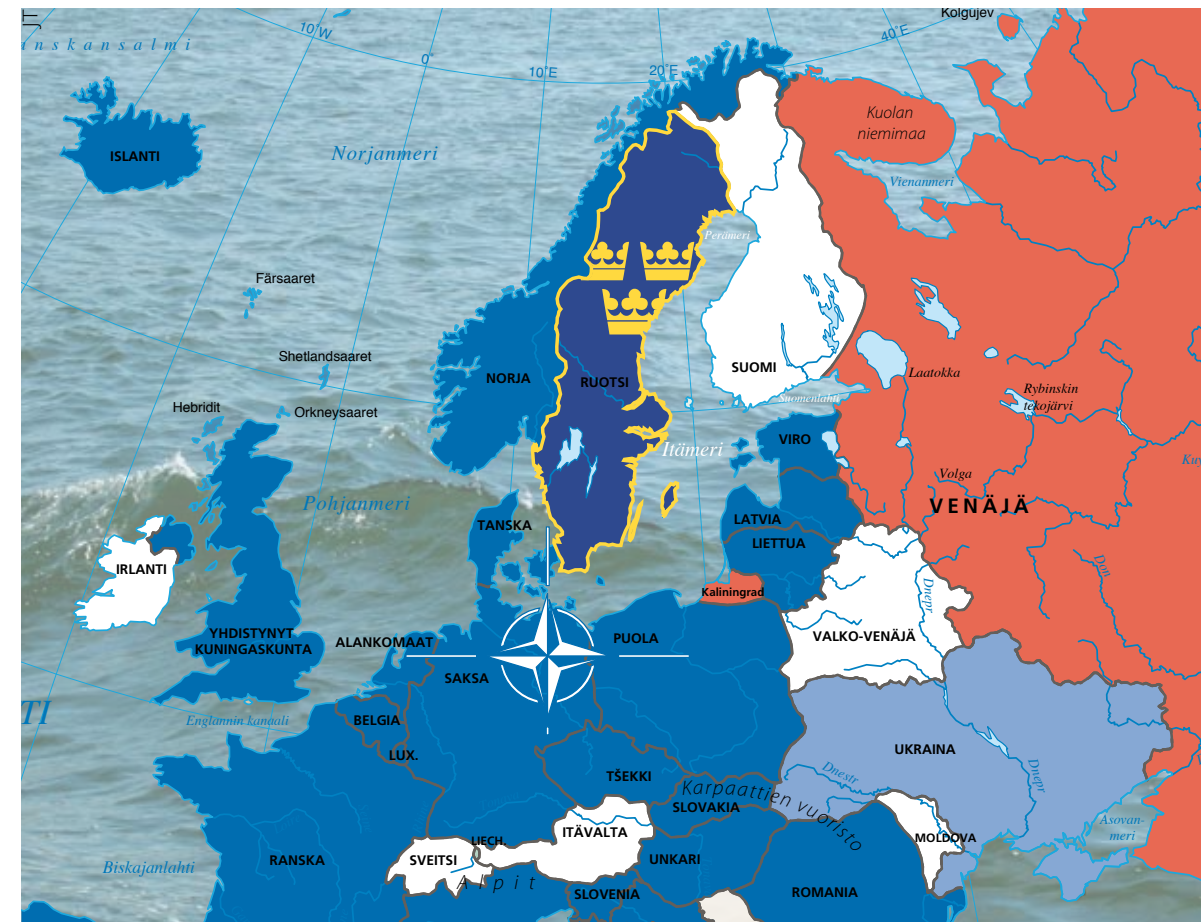
Svensk Säkerhetspolitik i Europa och världen.

Nordstedts Juridik, Tukholma 2010.

Kylmän sodan aikana Suomi seurasi Ruotsia monilla politiikan lohkoilla. Kun molemmat maat liittyivät Euroopan unioniin, tämä pohjoismainen yhteys heikkeni. Ruotsin käytäntöjä meillä matkittiin ja kopioitiin myös turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa, erityisesti edellisessä. Turvallisuuspolitiikassa on edelleen paljon yhtäläisyyksiä, mutta puolustuspoliittisissa ratkaisuisa erot maidemme välillä ovat nousseet viime aikoina pinnalle. Ruotsin meistä

poikkeavat valinnat käyvätkin usein poliittisena argumenttina Suomessa niin asioiden puolesta kuin vastaanakin. Vaikutelmaksi silti jää, että Ruotsin turvallisuuspoliittisten linjauksen käytännön sisällöstä ja niiden taustoista lopulta tiedetään Suomessa varsin vähän.

Niille, jotka haluavat tarkemmin perehtyä Ruotsin turvallisuuspolitiikkaan ja sitä koskevaan keskusteluun tarjolla on kaksi tuoretta kirjaa. Maanpuolustuskorkeakoulun tutkijan

Jakob Westbergin *Svensk Neutralitetspolitik* on suppeampi, puolueettomuuspolitiikan historialliseen kehitykseen keskittyvä kirjanen kun taas niin ikään maanpuolustuskorkeakoulussa mutta myös Tukholman ja Upsalan yliopistoissa opettavien Kjell Engelbrektin ja Jan Ångströmin toimittama *Svensk Säkerhetspolitik i Europa och världen* taas on yhteiskuntatieteellisempi ja jo artikkelikokoelmaluonteensa vuoksi monipuolisempi ja kattavampi teos.

Westbergin mukaan Ruotsin rajoitettu osallistuminen Naton rauhankumppanuusohjelmaan ja YK:n mandaatin edellyttäminen kansainvälisiltä kriisinhallintaoperaatioilta ovat ainoita tekijöitä, jotka kylmän sodan puolueettomuuspolitiikasta ovat enää jäljellä. Westberg kirjoittaa, että Ruotsi on vapaahteisesti luopunut Nato-jäsenyyden mukanaan tuomista vaikutusmahdollisuuksista ja turvallisuuslisästä. Hän muistuttaa, että vaikka puolueettomuus on pitkään ollut keskeinen osa kansallista identiteettiä niin on ollut kansainvälinen aktivismikin. Nato-jäsenyys olisi yhteen sovitettavissa jälkimmäisen kanssa samalla tavoin kuin Kansainliiton jäsenyysskin maailmansotien välisenä aikana. Tuolloin oikeistopuolueiden konservatiivit vastustivat Kansainliiton jäsenyyttä nimenomaan puolu-

eettomuuteen vetoamalla, kun taas sosialidemokraatit Hjalmar Brantingin johdolla pitivät konservatiivien näkemystä vaarallisena eristytymisenä.

Engelbrektin ja Ångströmin kirjan sanoma ei ole yhtä selkeä. Myös tämän kirjan kappaleet tarkastelevat muutosta, mutta esittävät Ruotsin turvallisuuspolitiikasta erilaisia tulkintoja. Kompleksisuuden lisääntyminen onkin yksi muutos itsessään. Uusi solidaarisuutta puolueettomuuden sijaan painottava politiikka ei ole syrjäyttänyt vanhaa liittoutumattomuuspolitiikka, vaikka julistuksissa edellinen onkin korostunut. Myös maanpuolustuksen järjestämisessä uusi ja vanha kulkevat käsi kädessä huolimatta tehtäväkohtaista puolustusta ja kriisinhallintaoperaatioita tähdentävästä retoriikasta. Ruotsin liikekannallepanojärjestelmä on toki ajettu alas, mutta kirjoittajat pitävät kylmän sodan aikaista militarisoitumisen astetta poikkeuksellisen korkeana.

Molempia kirjoja voi hyvin suositella, koska niistä saa virikkeitä myös kotimaiseen puolustuskeskusteluun. Vaikka kirjat analysoivat Ruotsin turvallisuuspolitiikan muutosta hyvin, maan kylmän sodan jälkeisiä puolustusratkaisuja historiallisesti ja yhteiskuntatieteellisesti selittäviä kirjoja joudutaan vielä odottamaan. 🌐

VTT Sari Näre

Vakoojakoulun kasvatit – sotilaista tuntemattomimmat

Mikko Porvali

Vakoojakoulu.

Päämajan asiamieskoulutus jatkosodassa

247 s. (Atena 2010)

Rikostutkija Mikko Porvali on koonnut isoisänsä Antti Porvalin säilyttämästä ja kertomasta aineistosta harvinaislaatuinen näkökulman jatkosotaan. Hänen kuvauksensa liittyy nuoremman polven viime aikoina tekemiin tutkimuksiin, jotka korjaavat kuvaa jatkosodasta todenmukaisempaan suuntaan. Kirjaa elävöittävät monet muistitietoon perustuvat mielikuvitusta hipovat kertomukset.

Asiamiestiedustelu eli vakoilu kuuluu sodan vaiettuihin aiheisiin, ja sitä koskeva yksikkö nro 9382 on pitkälti ohitettu suomalaisessa sotahistoriassa. Historiatutkimuksessa kun on ollut tapana vanhoa arkistolähteiden nimiin ja suhtautua epäillen muistitietoon. Jos kiusallista aiheesta ei löydy arkistolähteitä, päästään samalla helposti sivuuttamaan epäilyttävä ilmiö.

Mikko Porvalilla on ollut käytössä ainutlaatuinen lähdearsenaali, ja paikoittain hänen kirjaansa lukee kuin lennokasta jännityskertomusta. Tärkein kirjallinen materiaali on Päämajan tiedustelujooksen päällikön majuri Yrjö Palkon allekirjoittama A-mieskurssin koulutusohjelma, jonka Antti Porvali oli vastoin ohjeita kätkenyt ja säilyttänyt – aineisto kun oli määrä tuhota.

Antti Porvali oli kasvanut Terijoella venäjänkielentaitoiseksi ja tottunut läpi nuoruutensa jatkuneeseen tiedustelu- ja vakoilusotaan. Näin hänelle saattoi olla luontevaa päätyä

talvisodan viestintätehtävien jälkeen jatkosodassa vakoojien kouluttajaksi osasto Porvalissa 9372.

Osasto Raski

Syksyllä 1941 Suomen vallattua Itä-Karjalan Äänislinnaksi nimettyyn Petroskoihin perustettiin tiedustelijakoulu, jonka tarkoituksena oli kouluttaa venäläisistä sotavangeista valikoituja vakoojia pudotettavaksi Neuvostoliiton puolelle hankkimaan sotilaallisesti tärkeitä tietoja. Vuonna 1943 tiedustelijakoulu siirrettiin erämaajärven rannalle Sotjärvelle koulun tuhoamissuunnitelman paljastuttua.

Agenttikouluksi muutettu osasto kantoi nimeä osasto Raski päällikkönsä Reino Raskin mukaan. Se toimi Erillisen Pataljoona 4:n toisen komppanian osana, jossa puhuttiin venäjää. Valtaosa yksikön suomalaisupseereista oli syntynyt tsaarin Venäjällä ja kasvanut venäläisessä kulttuurissa. Reino Raskikin oli syntynyt Inkerinmaalla. Hän oli Porvalin mukaan virkamiesboheemi, joka saattoi antaa aamupäivisin käskyjä sängyssä maaten.

Myös osaston muu henkilökunta oli persoonallista väkeä – valittiinhan sinne erityistaitojen perusteella. Henkilöstöön kuului Venäjältä länteen paenneita emigrantteja, karjalaissyntyisiä suomalaisia, tiedemiehiä ja ammattiupseereita. Osastoon päätyi myös sellaisia lahjakkaita punapakolaisia kuin kersantti Voitto Eloranta, jolle koulujen ovet olivat sulkeutuneet siksi, että isä oli punapäällikkö ja vanhemmat olikin teloitettu 1920-luvulla.

Yhteistyö Saksan kanssa

Porvalin arvion mukaan asiamiehiä koulutettiin noin 150–200. Raskin osastoon värvättiin sivistyneistöön kuuluneita venäläisupseereita,

Kirjoittaja, VTT Sari Näre on sosiologian dosentti Helsingin yliopistossa sekä Etelä-Suomen läänin LXIII maanpuolustuskurssin oppilas

jotka olivat pakotettuja aseisiin bolshevismien puolesta, mutta jotka pohjimiltaan halusivat taistella toisenlaisen Venäjän puolesta.

Sotavankien näkökulmasta jatkosota ei ollut erillissota vaan osa Saksan kanssa käytyä sotaa. Venäläishenkinen mutta neuvostovastainen osasto perustettiin osittain Saksan sodanjohdon tarpeisiin. Er.P 4:n komentaja Jussi Sovion yksikössä vieraili usein Abwehrin tiedustelupalvelun Suomen johtaja kapteeni Alexander Cellarius, joka oli syntynyt Moskovassa venäläiselle äidille. Cellariuksen toimisto vastasi Saksan tiedustelusta, vastavakoilusta ja vihollisellustan sabotaaseista.

Myös Saksan armeijassa palveli valkoemigranteista ja sotavangeista värvättyjä venäläissotilaita. Sodan lopussa perustettiin kokonainen venäläinen armeijakunta, Venäjän vapautusarmeija ROA eli ns. Vlasovin armeija. Stalinin venäläisiä vastustajia tutkineen Kirill Aleksandrovin mukaan Saksan asevoimissa palveli yli miljoona Neuvostoliiton kansalaista.

Tämä tulee ymmärrettäväksi sitä taustaa vasten, että Stalin oli ehtinyt teloituttaa sotaan mennessä ammattisotilaidensa kärkijoukon, yli 40 000 upseeria. Näin ollen vangiksi joutuneiden tai jättäytyneiden venäläisupseerien rekrytointi vakoojiksi ei ollut mahdoton tehtävä.

Värväys ja koulutus

Sotavankien kuulustelujen yhteydessä seullottiin vangeista tietoja tiedustelun tarpeita silmällä pitäen. Porvalin mukaan keskeinen tekijä soveltuvuuden taustalla oli neuvostojärjestelmää koskeva katkeruus. Kuulusteluissa etsittiin kokemuksia Venäjän sisällissodasta ja itseän tai sukulaisiin kohdistuvista vainoista, pakkosiirroista ja teloituksista.

Sopiviksi katsotut vangit valittiin kuusi viikkoa kestäneelle työjaksolle, mm. metsä- ja tierakennustöihin, eivätkä he tienneet joutuneensa arvioinnin kohteiksi. Vangeille oli sauna kaksi kertaa viikossa, ja he saivat sotavankirahaa jolla saattoivat ostaa täydennystä sotavankiruokaan.

Työleirin vakoojina toimivat suomalaiset tiedustelumiehet sekä muutamia ”vasikoina” toimineita venäläisiä luottovankeja. Jos näillä syntyi epäilyjä jostain sotavangista, tämä palautettiin sotavankileirille. Jakson lopussa vangeista tehtiin lausunnot, joiden pohjalta valittiin

ehdokkaat 14 viikkoa kestäneelle yleisjaksolle. Se käsitti 8-tuntisia koulutuspäiviä mm. puna-armeijasta.

Yleisjakson jälkeen kokeilulle kerrottiin, että heitä käytettäisiin vakoilutehtäviin. Kiellettyneet palautettiin sotavankileirille ja loput vanhoivat venäjäksi suomalaisen sotilasvalan sekä allekirjoittivat vaitiolositoumuksen. Tämä tapahtui tietoisena siitä, että joukossa saattoi olla NKVD:n eli Neuvostoliiton tiedustelupalvelun kaksoisagentteja. Vakoojakoulutuksessa sotilaan peruskoulutuksen lisäksi annettiin sissikoulutusta ja opetettiin tiedustelutaktiikkaa, radiotekniikkaa ja sähköttämistä. Joka toinen sunnuntai oli ortodoksinen jumalanpalvelus kirkkoslaaviksi – ortodoksisuus kun symboloi bolshevismien vastaista Venäjän valkoista liikettä.

Sodan alkuvuosina valintakokeen päätteeksi järjestettiin tilanne, jossa ehdokkaiksi valittujen tuli ampua kiinni jäänyt desantti tai oma sotavankitoveri hämärässä kellarissa, missä ”teloitettava” makasi sänkyyn sidottuna. Kiellettyminen johti sotavankileirille palauttamiseen. Vasta laukaus paljasti, että ase oli viritetty paukkupatruunoilla. Useimmat ottivat tehtävän vastaan ja suostuivat yhteistyöhön.

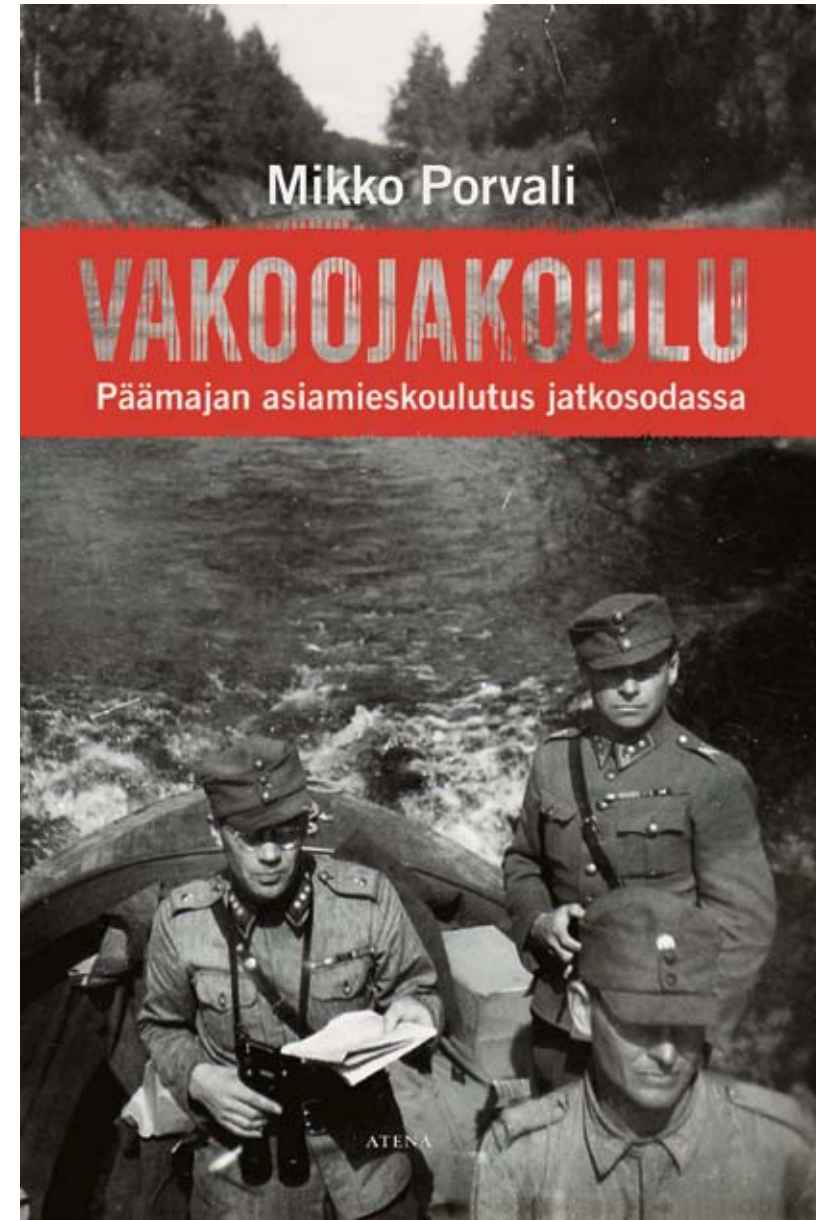
Vakoojatoiminnan merkitys

1970-luvun haastatteluissa tiedustelukoulun sodan aikainen päällikkö majuri Reino Raski piti vakoojatoimintaa varsin tehottomana, kun taas hänen esimiehensä eversti Reino Hallamaa ja everstiluutnantti V.A. Kähkönen pitivät agenttitiedustelua erityisen hyödyllisenä. ”Kaipa se pieleen meni”, toteaa puolestaan Mikko Porvali isoisänsä kautta kokoamansa aineiston tuntuman pohjalta.

Antti Porvali oli kerran vakoojalennolla menettää henkensä, kun venäläissotilas yritti vetää hänet mukanaan laskuvarjohypylylle. Joskus varjo ei hypätessä auennut ja vakooja kuoli, joskus vakooja ei suostunut hyppäämään tai laskeutui väärälle alueelle. Monet maahan päässeistä agenteista häipyivät, luultavasti koteihinsa, ilmoittautuivat NKVD:lle tai paljastivat tietonsa kiinni joutuessaan. Mutta toisinaan venäläisvakoojat hankkivat tunnollisesti tietoja ja toivat niitä mukanaan. Paluu venäläisunivormussa oli vaarallista, koska silloin saattoi joutua ammutuksi.

Vihollisen asepuvun ja sotilaallisten tunnusmerkkien käyttäminen rikkoi Suomenkin valtiona ratifioimaa kansainvälistä sopimusta vastaan. Neuvostoliitto ei kuitenkaan kuulunut Haagin tai Geneven sopimukseen, joten se ei sodan jälkeen peräänkuuluttanut asiamiestoimintaa koskevia rangaistuksia. Myöskään sisäpoliittinen vasemmisto ei pitänyt ääntä aiheesta.

Vakoilutoiminnasta piirtyy Porvalin kirjassa välillisesti näkymä, jossa sotilaalliset ja kulttuuriset raja-aidat ovat loppujen lopuksi liukuvia. Ikään kuin kaikki osapuolet olisivat suostuneet näyttelemään heille määrättyjä rooleja. Porvalin mukaan ”heitä ei ole tarpeen ihailla, mutta heidänkin tarinallaan olisi oikeus tulla kerrotuksi.”

Tasavallan presidentti Tarja Halonen

Tasavallan presidentin puhe

197. Maanpuolustuskurssin avajaisissa Helsingissä 7. maaliskuuta 2011

Maailmassa kuohuu taas. Demokratiavaje, sosiaalinen eriarvoisuus ja ennen kaikkea työttömyys johtivat Pohjois-Afrikassa ja muualla arabimaailmassa kansalaisten protesteihin, jotka ovat levinneet pensaspalon tavoin maasta toiseen. Nämä maat ovat erilaisia, mutta yhteistä on se, että ihmiset ovat nousseet vastustamaan omia hallitsijoitaan ja autoritaarisia hallintoja yhtäkkiä ja rohkeammin kuin mitä ulkopuolinen maailma osasi odottaa.

Demokratia, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeusvaltio ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat arvoja, joita tavoitellaan. Toivottavasti niitä ollaan kaikkialla valmiita myös puolustamaan.

Kyseessä ovat Euroopan naapurustossa sijaitsevat alueet. Jos tilanne ei tasaannu vaan johtaa

uusiin levottomuuksiin, epäonnistuneisiin vaiheisiin tai laajoihin muuttoliikkeisiin, tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia myös oman maan osamme ja maidemme turvallisuustilanteeseen.

Euroopan unioni on ottanut arabimaailman muutoksiin kantaa, mutta yhtenäisyyden aikaan saaminen on ollut osittain vaikeaa. Ensimmäinen on luonnollisesti pyrittävä turvaamaan omien kansalaistemme evakuointi pois levottomuuksien keskellä. EU:n eri jäsenmailla on lisäksi ollut hyvin erilaisia taloudellisia suhteita Libyaan, joka on vaikuttanut asenteisiin.

Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto ja Arabiliitto pystyivät nopeasti hyväksymään Libyan tilanteesta julkilausumat, joissa molemmissa voimakkaasti tuomittiin siiveliin kohdistunut väkivalta. Mahdollisten

jatkoimenpiteitten osalta ei turvallisuusneuvostokaan ole saanut aikaan vielä yksimielistä päätöstä.

Pitkällä tähtäyksellä EU voi kuitenkin olla tärkeä kumppani näiden pohjoisafrikkalaisten yhteiskuntien kestävä kehityksen tukemisessa. Humanitääriseen avun lisäksi unioni voi hyödyntää kauppaa- ja kehityspolitiikan välineitään. Tämä ajankohtainen tilanne kertoo havainnollisesti, miten nykyisen globalisaation aikana eri asiat kietoutuvat toisiinsa. Suomenkin tulee olla entistä enemmän perillä asioista voidakseen muodostaa kantansa joko kahdenvälisesti tai multipohjaisessa päätöksenteossa.

Suomi on osa yhteistä maailmaa, joka vaikuttaa meihin ja me siihen. Kansainvälisesti vertaillen Suomi on turvallinen maa elää.

Perinteistä sodan uhkaa maamme kohtaan ei pidetä ajankohtaisena. Puolustuksemme lähtökohtana kuitenkin on, ettei Suomeen kohdistuvaa sotilaallisen voimankäytön tai sillä uhkaamisen mahdollisuutta tule sulkea pois. Tulette kurssin aikana käsittelemään monenlaisia riskitekijöitä ja niiden yhdistelmiä.

Turvallisuusajattelumme perustuu laajaan turvallisuuskäsitykseen. Muualla tapahtuvat

aseelliset konfliktit, terrorismi tai tietoverkko- hyökkäykset voivat vaikuttaa yhteiskuntamme turvallisuuteen eikä oma maammekaan ole niille immuuni. Samoin tietenkin esimerkiksi tarttuvien tautien, ympäristökatastrofien tai luonnon ääri-ilmiöiden vaikutukset voivat olla tuhoisia.

Ennaltaehkäisy on parasta kriisien torjuntaa. Teemme pitkäjänteistä työtä laajan turvallisuuden parantamiseksi. Globaalilla tasolla se on yksinkertaisesti demokratian sekä ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen tukemista sekä taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä kehityksen edistämistä.

Suomessa me olemme pyrkineet pitkään mahdollisimman laajan yksimielisyyden aikaansaamiseen sekä ulko- että turvallisuuspolitiikassa. Turvallisuus- ja puolustuspoliittiset selonteot ovat toimineet keskeisinä politiikkamme linjausten välineinä. Itse kannatan selontekomenettelyn jatkamista. Ne ovat taanneet kaikkein tärkeimpien turvallisuusratkaisujen valmistelun ja hyväksymisen laajalla yhteisymmärryksellä yli vaalikausien.

Tämä on välttämätöntä, koska turvallisuutta koskevat valinnat edellyttävät hyvinkin pitkän aikavälin ulottuvaa suunnittelua, toimeen-

panoa ja koulutusta. Lisäksi ratkaisut koskevat tai voivat koskea yksittäisten kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia.

Tulevien vaalien jälkeinen eduskunta ja hallitus joutuvat heti toimikautensa alussa ottamaan kantaa muun muassa siihen, miten puolustusvoimissa jaetaan resursseja tai pitäisikö pikemminkin sanoa kustannuspaineita toiminnan ja materiaalihankintojen välillä. Ratkaisuilla on vaikutusta siihen, minkälaiset puolustusvoimat meillä on vuoden 2016 jälkeen. Mielestäni näihin linjauksiin pitää vaikuttaa ja niihin tulisi sitoutua kaikkien kolmen: eduskunnan, presidentin ja hallituksen.

Puolustuksemme on säilyttävä uskottavana. Yleiselle asevelvollisuudelle on perinteisesti ollut laaja kansalaisten hyväksyntä ja tuki. Maanpuolustustahto on pysynyt korkeana. Viimeisimmät tulokset vuosittaisessa kyselytutkimuksessa, jossa selvitetään suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta osoittavat jonkin verran muutoksia suhtautumisessa yleiseen asevelvollisuuteen. Vuonna 2010 yleistä asevelvollisuutta kannatti 63 prosenttia vastaajista, kun luku on muuten koko 2000-luvun ollut yli 70 prosenttia. Vastaavasti valikoivan, ei koko ikäluokkaa kattavan, varusmiespalveluksen kannatus oli viime vuonna kasvanut 16 prosentista 27 prosenttiin.

Mielestäni nämä tutkimustulokset kannattaa huolellisesti analysoida – ja selvittää, onko ilmassa merkkejä suuremmastakin asennemuutoksesta. Samalla kannattaa katsoa tulevaisuuteen. Uudenlaiset uhkakuvat, nykyaikainen häiriöille aikaisempaa herkempi yhteiskunta ja sietokynnykseltään jossain määrin matalampi väestö on vaativa yhdistelmä. Puolustusvoimien uudistamistyö kannattaisi tehdä yhteensopivaksi siviilipalveluksen kehittämisen kanssa.

Varusmiesten määrä vähenee jo ikäluokkien pienenemisenkin kautta. Toisaalta ihmiset ovat vastuullisia ja haluavat toimia yhteiskunnan kannalta hyödyllisesti. Muita palvelusmalleja tarvittaisiin täydentämään vähenevää varusmiespalvelusta. Monella nuorella voisi olla hyviä edellytyksiä suorittaa esimerkiksi nykyistä paljon vaativampikin siviilipalvelus. Palvelumuutoksilla olisi todennäköisesti vaiku-

tusta toinen toisiinsa. Tavoitteena tulisikin olla kokonaisturvallisuuden kannalta myönteinen lopputulos.

Palvelusmuotojen kehittämistyössä tulee ottaa huomioon myös naisten kasvanut kiinnostus turvallisuustehtäviin. Sukupuolten välinen sekä muu tasa-arvo palvelutehtävissä on sekä minun että puolustusvoimien yhteisenä kiinnostuksen kohteena.

Suomen turvallisuutta lisätään kansainvälisen yhteistyön kautta. Suomi pitää multilateralismia eli monenkeskistä yhteistyötä tärkeänä. YK on ainoa globaali turvallisuusorganisaatio. Euroopan unioni on oma ”perheemme” ja olemme sitoutuneet unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen. Olemme olleet varsin aktiivisia sen suhteen. Lähialueellamme Pohjoismaat ovat luonnollisia kumppaneitamme turvallisuusasioissa.

Suomi ei ole Naton jäsen vaan kuulumme Ruotsin, Irlannin ja Itävallan kanssa Naton rauhankumppanimaihin. Eli ihan hyvässä joukossa tässäkin.

Oman politiikkamme ja toimintamme tavoitteena ei ole vain turvallisuudesta nauttiminen vaan myös sen tuottaminen. Osallistuminen kriisinhallintaan on osa kansainvälisen vastuun kantamista, mutta samalla myös oman turvallisuutemme takaamista ja puolustuskykijemme parantamista. Suomi on mukana YK:n, EU:n ja Naton johtamissa operaatioissa.

Tällä hetkellä isoin osa kriisinhallintajoukoistamme on Afganistanissa Naton johtamassa ISAF-operaatioissa. Kävin itse tammikuussa paikan päällä tutustumassa joukkojemme toimintaan.

Keskusteluni siellä rauhanturvaajien kanssa vahvistivat käsitystäni siitä, kuinka vaativasta operaatiosta on kysymys. Muutamat jo toista tai useampaa kertaa Afganistanissa palvelevista henkilöistä kertoivat, että turvallisuustilanne myös pohjoisella alueella – missä suomalaiset toimivat – on heikentynyt. Taistelukosketuksia tapahtuu entistä useammin, ja kuten tunnettua, myös yksi suomalainen menehtyi helmikuussa.

Tavoitteena kuitenkin on, että tämän vuoden aikana Afganistanin omat turvallisuusviranomaiset voivat ottaa vastuun joistakin, itse määrittelemistään alueista. Lopullinen

vastuunsiirto tapahtuisi vuoden 2014 loppuun mennessä. Kansainvälistä läsnäoloa ja tukea vakaan yhteiskunnan rakentamiseksi tarvitaan varmasti vielä pitkään sen jälkeenkin.

Hyvät maanpuolustuskurssin osallistujat,

Te tulette kurssinne aikana perehtymään hyvin monipuolisesti parhaiden asiantuntijoiden avulla sekä oman maamme että laajemmaltikin yhteisen maailmamme haasteisiin. Resurssit ovat rajalliset tavoitteiden saavuttamiseksi niin meillä kuin muuallakin. Joudutte pohtimaan

priorisointeja ja parhaita mahdollisia toimintatapoja. Olkaa aktiivisia. Te olette itsekkin voimavara.

Te edustatte eri tahoja – valtiota, alue- ja paikallishallintoa, elinkeinoelämää, kansalaisjärjestöjä ja mediaa. Eli sitä kokonaisuutta, joihin Suomen turvallisuus perustuu niin normaalioloissa kuin eri kriisitilanteissakin.

Toivon teidän käyttävän kurssiajankäytöstänne täysimittaisesti hyödyksenne ja tutustukaa myös toisiinne. Uskon, että teillä on edessänne antoisa ja mielenkiintoinen ajanjakso. 🌐

Puolustusvoimain komentajan tervehdys

197. Maanpuolustuskurssin avajaisissa Helsingissä 7. maaliskuuta 2011

**Rouva Tasavallan Presidentti,
Arvoisat 197. Maanpuolustuskurssin
osanottajat,
Hyvät naiset ja herrat,**

**Fru Republikens President,
Ärade deltagare i 197:e försvarskursen,
Mina damer och herrar,!**

Minulla on ilo toivottaa alkavan maanpuolustuskurssin osanottajat tervetulleiksi puolustusvoimien suojiin. Tänä vuonna 50 vuotta täyttävien maanpuolustuskurssien toimeenpano annettiin alun alkaen puolustusvoimien tehtäväksi. Puolustusvoimat huolehtii järjestelyistä, mutta päätyön kurssin toteutuksessa tekevät

luennoitsijat, jotka pyritään kokoamaan yhteiskunnan eri alojen parhaista asiantuntijoista. Tällainen kurssin toteutustapa jo sinällään ilmentää yhteistyötä - onhan yhteistyö yhteiskunnan turvallisuusstrategian ja kokonaisuudessaan maanpuolustuksenkin perustana.

Ärade åhörare!

Att upprätthålla försvarsförmågan är en ständig avvägning mellan behov och möjligheter. Säkerhetsmiljön är här en viktig faktor. Ur det militära försvarets synvinkel finns det bestående faktorer inom miljön såsom vårt läge på världskartan samt föränderliga faktorer såsom global utveckling, förändringar i hotande och störande faktorer, staternas säkerhetspolitiska

linjer, militär krishantering, det internationella försvarssamarbetet, grannländernas försvarslösningar och deras militära verksamhet samt ekonomi.

Kun pohditaan Suomen tulevaan puolustusvoimauudistukseen vaikuttavia turvallisuusympäristön globaaleja tekijöitä, on mainittava ennen kaikkea kansainvälinen turvallisuuspoliittinen tilanne ja talouden kehitys, sotilaallinen kriisinhallinta sekä uhkatekijöistä tietoyhteiskuntaan kohdistuvat ns. kyberuhat, joista viimeksimainitun tärkeyttä ei liene tarpeen tässä erikseen perustella.

Kansainvälisessä taloudessa asetelmat ovat liikkeessä, ja varsinkin ns. nousevat taloudet voivat aiheuttaa maailmanlaajuisia muutoksia jo lähivuosina. Ne myös käyttävät nykyisin huomattavia summia asevoimiensa kehittämiseen. Raaka-aineet, energia ja vesi ovat tulevaisuuden turvallisuuspoliittisia tekijöitä perinteisesti esillä olleiden tekijöiden ohella. Entä viime aikojen liikehdinnät Afrikan maissa? Niissä haastetaan nykyiset hallinnot, ja tapahtumat niissä voivat johtaa historiallisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Kaikki nämä kehityskulut on otettava huomioon arvioitaessa kansainvälisen sotilaallisen kriisinhallinnan tarvetta tulevaisuudessa. Tarpeet puolestaan vaikuttavat puolustusvoimien laatuun, määrään ja varustamiseen niissä maissa, joissa kansainvälinen kriisinhallinta on puolustusvoimien tehtävissä etusijalla. Tällä taas on turvallisuuspoliittista ja sotilaallista merkitystä näiden maiden ympäristössä.

Naton ja Venäjän yhteistyön kehittämiseksi on viime vuonna tehty uusia avauksia. Niistä sotilaallisesti keskeisintä on ohjuspuolustus. Sillä on tulevaisuudessa merkitystä myös Pohjois-Euroopan kannalta, ainakin välillisesti. Naton ja Venäjän yhteistyön vaikuttavuudesta tiedämme enemmän, kun selviää, mihin se konkreettisesti johtaa, ja millaisia tuloksia sillä saavutetaan.

Kansainvälinen puolustusvoimien yhteistyö on osa turvallisuusympäristöä. Talouden puristuksessa olevat puolustusbudjetit sekä kustannusten kasvu pakottavat etsimään korkeampaa kustannustehokkuutta yhteistyön avulla. Pohjoismaiden puolustusvoimat ovat yhteistyössään tässä edelläkävijöitä. Lisäksi

Euroopan unionin piirissä on viime vuonna virinnyt nk. pooling & sharing -hanke, joka tähtää puolustusvoimien suorituskykyjen yhteiseen hyödyntämiseen erilaisin muodoin kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin perustuen. Parhailaan on käynnissä tarpeiden ja mahdollisuuksien maakohtainen kartoitus, ja sen tuloksista koko EU:ssa saamme tietää vielä ennen kesää. Suomen kannattaa säilyttää joustavuus avautuvien mahdollisuuksien hyödyntämisessä eri foorumeilla. Mahdollisuuksia on enemmän kuin rajoitteita.

Talouden haasteista on vielä mainittava nykyisen taantumun vaikutusten hallinta. Se näyttää olevan länsimaiden puolustusvoimissa samansuuntaista. Haetaan joustavuutta hallinto- ja henkilöstökuluista sekä muista toimintamenoista pyrkien samalla ylläpitämään puolustust materiaali tehtävien vaatimalla tasolla. Samat kysymykset ovat myös Suomen puolustusvoimauudistuksessa esillä.

Arvoisat kuulijat,

Pohjois-Euroopassa ovat puolustusvoimien uudistukset ajankohtaisia muuallakin kuin Suomessa. Norjan puolustusvoimien painopiste on siirtynyt vahvasti pohjoiseen, mistä osoituksena ovat viime vuosien laajat ryhmittymismuutokset sekä merivoimien hankintaohjelmat. Pohjoisen tärkeyttä puoltavat taloudelliskaupalliset seikat. Norjan ja Venäjän yhteistyö alueella on tärkeää. Arktisen alueen turvallisuuspoliittinen merkitys on kasvamassa. Sotilaalliselta kannalta on oleellista, että pysymme selvillä siitä, mitä alueella tapahtuu ja millaiset ovat eri tahojen intressit siellä.

Ruotsin puolustusvoimat on soveltamassa käytäntöön äskettäin tehtyjä uudistuksia. Meillä suomalaisilla on usein taipumusta verrata Ruotsin ja Suomen puolustusvoimien nykytilaa. Suora vertaus ei ole kuitenkaan mahdollista, sillä kummassakin maassa puolustusvoimat ovat alisteisia turvallisuuspoliittiselle linjalle, ja niissä on erilaiset painotukset. Ruotsi keskittyy kriisinhallintaan, eikä tarkoituksena ole ylläpitää yhtä suuria puolustusvoimia kuin Suomessa. Ruotsin rekrytointijärjestelmä pitää nähdä tätä taustaa vasten.

Venäjällä on käynnissä laaja asevoimien uudistus. Sen eräs osa on kaluston perusteellinen modernisointi tällä vuosikymmenellä.

Johtamisjärjestelmää uudistettaessa on entiset Leningradin ja Moskova sotilaspiirit yhdistetty uudeksi Läntiseksi sotilaspiiriksi, jonka esikunta on Pietarissa. Muutokset heijastavat maan luoteisosien tärkeyttä Venäjän ajattelussa. Venäjän asevoimien uudistus hakee vielä muotojaan, ja sen lopulliset tulokset nähdään vasta vuosien päästä. Baltian maiden kohdalla puolestaan ajankohtaisin muutos on niitä koskevan puolustussuunnittelun käynnistyminen Naton piirissä.

Hyvät kuulijat,

Vaikka en ole puheessani esittänytkaan turvallisuusympäristön laajaa analyysiä, vaan pikemminkin asioiden tiiviin, melkein päluettelomaisen yhteenvedon, voidaan kuitenkin sotilaalliselta kannalta esittää seuraavat johtopäätökset jatkokeskustelujen pohjaksi:

1. Turvallisuusympäristö on liikkeessä. Lähialueen maissa on joko valmisteilla, käynnissä tai sisään ajettavana sotilaallisia uudistuksia, joiden lopulliset vaikutukset eivät vielä ole nähtävissä.

2. Nato-Venäjä -asetelma on Pohjois-Euroopan kannalta edelleen merkittävä, vaikka uusien globaalien kehityskulkujen merkitys onkin kasvussa.

3. Pohjois-Eurooppa on turvallisuus-

poliittisesti tärkeä alue niin maanosan mitta-kaavassa kuin laajemminkin, johtuen muun muassa sen yhteydestä arktiseen alueeseen.

4. Eri maiden puolustusvoimien välisen yhteistyön merkitys kustannustehokkuuden parantamiseksi kasvaa, ja siihen on entistä enemmän valmiutta. Suomen kannattaa olla yhteistyössä aktiivisesti mukana.

Yhteiskunnan varautumisen eräänä periaatteena on riskien ennaltaehkäisy ja hallinta. Muuttuvissa tilanteissa myös vakaustekijät ovat tärkeitä. Siksi Suomen puolustustarpeista on vastaisuudessakin pidettävä huolta ja sotilaallisen puolustuksen jatkuvuus turvattava.

Hyvät maanpuolustuskurssin osanottajat,

Näitä turvallisuusympäristön kysymyksiä joudutaan muiden ohella tarkemmin punnitsemaan tulevan puolustusvoima uudistuksen yhteydessä. Uskoakseni ne nivoutuvat hyvin myös maanpuolustuskurssin sisältöön antaen aineksia lisäkysymyksille ja keskusteluille kurssinne aikana.

On arvokasta, että olette löytäneet kriisistä kalentereista nämä viikot yhteiselle asialle, kokonaisuun puolustukselle ja kokonaisturvallisuudelle. Toivotan teille antoisaa kurssia.

Maanpuolustuskurssit 50 vuotta

Maanpuolustuskurssit 50 vuotta -juhlatapahtumat 2011

1. Seminaari 17.3.2011 Klo 18.00

“Muurien murtuminen”

Seminaarin teemana oli alustusten ja sitä seuraavan paneelin kautta luoda katsaus, miten eri kriisit ovat Suomeen vaikuttaneet ja miten kokonaisturvallisuuden kenttä on kriiseihin reagoanut.

Seminaarin isäntänä toimi professori Markku

Löytönen, joka myös alusti dosentti Juhana Aunesluoman esityksen tämän estymisen johdosta. Toisena alustajana sekä panelistina toimi suurlähettiläs Jaakko Blomberg.

Seminaari pidettiin Helsingin Yliopiston tiloissa.

Muurien murtuessa: Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka kylmän sodan päättymisestä Neuvostoliiton hajoamiseen

Suomen turvallisuuspoliittinen ympäristö alkoi 1980-luvun puolivälin jälkeen muuttua nopeasti. Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton suhteet lämpenivät vuosikymmenen alun kriisitunnelmien jälkeen.

Muutoksen taustalla oli Neuvostoliiton kommunistisen puolueen pääsihteeriksi maaliskuussa 1985 nousseen Mihail Gorbatschovin uusi sovitteluvampi ulkopoliittinen linja. Gorbatschovin diplomatia herätti myönteisen vasta-reaktion Yhdysvalloissa ja muualla läntisessä maailmassa. Presidenttikautensa aluksi niin kutsuttua kovaa haukkojen linjaa edustanut Ronald Reagan osoittautui toisella virkakaudellaan neuvotteluhaluiseksi ja liennytysmieliseksi presidentiksi. Idän ja lännen välisiä neuvotteluja edistäessään hän sai merkittävää sivustatukea Britannian pääministeri Margaret Thatcherilta, joka hänkin oli aiemmin kunnostautunut kovalla retoriikallaan Neuvostoliittoa kohtaan, sekä Saksan liittokansleri Helmut Kohlilta.

Ensimmäiset konkreettiset edistysaskeleet otettiin ydinaseita koskevissa neuvotteluissa. Vuosina 1987–88 saatiin aikaan läpimurtostrategisten ja keskimatkan ydinaseiden vähentämisessä. Samalla myös muut supervaltojen suhteiden ongelmakohtat helpottuivat. Neuvostoliitto aloitti joukkojensa vetäytymisen Afganistanista toukokuussa 1988, ja viimeiset puna-armeijan sotilaat poistuivat maasta helmikuussa 1989.

Euroopassa tervehdittiin uutta liennytystä suurella tyydytyksellä. Tuntui siltä, että supervallat olivat lopullisesti jättämässä kylmän sodan ideologisen vastakkainasettelun ja ydin-

sodan uhan taakseen. Koko Euroopan mantereen turvallisuustilanne kohentui.

Myös Suomessa Gorbatschovin valtaannousu ja supervaltojen käymä dialogi katsottiin merkittäväksi käänneeksi. Uuden neuvostojohdajan odotettiin omaksuvan edeltäjiään joustavamman asenteen Suomen asioihin ja suhtautuvan myönteisemmin maan puolueettomuuspolitiikkaan.

Myös Neuvostoliiton ideologisen suojaan, glasnostin, koettiin vapauttaneen Suomen henkisen ilmapiirin. Viestimet ja sanomalehdet tulvivat uudenlaista, avointa keskustelua aiemmin hankaliksi koetuista asioista: Neuvostoliitosta, sen yhteiskunnan epäkohdista ja sisäisestä tilasta sekä Suomen historian vaikeista hetkistä 1900-luvun kriiseissä ja sodissa.

Supervaltojen liennytys lisäsi Suomen ulkopoliittikan liikkumatilaa. Lisääntynyttä liikkumatilaa käytettiin kuitenkin varsin varovaisesti hyödyksi, ensi alkuun tuskin lainkaan. Toiveet asetettiin Neuvostoliiton reformien onnistumiseen, supervaltojen suhteiden normalisoitumiseen ja vanhan, kylmän sodan alkuvaiheissa hahmotetun reaktiivisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan, puolueettomuuspolitiikan, varaan.

Presidentti Mauno Koivisto oli aloittanut luottamuksellisen kirjeenvaihdon Gorbatschovin kanssa loppuvuodesta 1984, toisin sanoen hieman ennen tämän nousua Neuvostoliiton korkeimpaan johtoon. Koiviston tavattua Gorbatschovin Moskovassa syksyllä 1985 olivat odotukset Neuvostoliiton ulkopoliittikan suhteen korkealla. ”Gorbatschov on täysin toisenlainen neuvostojohdaja kuin edeltäjänsä, jotka

olin tavannut”, Koivisto kirjoittaa ensivaikutelmistaan muistelmissaan. ”Hänen kanssaan syntyi todellinen dialogi. Hän puhui vapaasti ja replikoi halukkaasti. Hän teki hyvin dynaamisen ja päättäväisen vaikutuksen.” Koivisto pyrki ylläpitämään läheistä keskusteluyhteyttä Gorbatschoviin aina Neuvostoliiton hajoamiseen asti syksyllä 1991. Samaa luottamuksellista kirjediiplomatiaa presidentti harrasti myös Yhdysvaltojen varapresidenttiin George Bush vanhempaan, joka 1988 valittiin Reaganin seuraajaksi.

Hajoamisen ja yhdentymisen aika

Kylmä sodan päätöstä 1990-luvun vaihteessa kuvataan usein muurien murtumisena. Termiin sisältyy voimakas myönteinen lataus. Muurit – ovat ne sitten aineellisia tai henkisiä – koetaan rajoittaviksi tekijöiksi. Muurit vähentävät vapautta. Niiden murtaminen lisää vapautta.

Kylmän sodan päättyessä, ja erityisesti vuoden 1989 samettivallankumousten myötä, muurit todella murtuivat kaikkialla Euroopassa. 1980-luvun loppuhetket elettiin voimakkaan tulevaisuudenuskon, myös utopioiden vallassa.

Kylmän sodan erottamat Länsi- ja Itä-Saksa yhdistyivät jälleen yhdeksi valtioksi. Monet muut valtiot saivat tahtomansa itsenäisyyden ja demokraattisissa vaaleissa valitut uudet johtajansa. Euroopan yhdentyminen otti vuoden 1992 Maastrichtin sopimuksessa pitkän loikan eteenpäin. Suomen ja muiden Euroopan puolueettomien valtioiden tie aukesi kohti EU-jäsenyyttä.

Miksipä emme siis piirtäisi näiden vuosien ja hetkien historiakuva iloisin väreillä? Hyvin monet Suomen ulkopoliittikan ja integraatiopolitiikan pitkän aikavälin tavoitteet toteutuivat 1990-luvun alussa. Toisen maailmansodan lopputuloksen ja kylmän sodan varjot väistyivät Suomen ja koko Euroopan mantereen yltä. Eikö varsinkin tuo maaginen vuosi 1989 ja aika sen jälkeen ollut Euroopan suuri maailmanhistoriallinen hetki, kuten tunnettu brittisthistorioitsija Timothy Garton Ash on sitä kuvannut?

Kylmän sodan päättyminen oli eräänlainen maailmanpolitiikan jäidenlähtö. Jään alta paljastui kuitenkin vuolas virta, jonka voima tuntui pelottavalta ja suunta arvaamattomalta.

Kesällä ja syksyllä 1989 se tempaisi mukanaan itäisen Keski-Euroopan ja Balkanin valtiot, joiden reaalismielisyyden tuli tiensä päähän. Vallankumoukset tarttuivat ketjureaktion lailla yhdestä maasta toiseen. Berliinin muurin avaaminen marraskuussa 1989 oli muutoksen näkyvin symboli ja alkusoitto Saksojen yhdistymiselle seuraavana vuonna. Vallankumoukset olivat Romaniaa lukuun ottamatta lähes verettömiä, minkä laaja eurooppalainen yleisö saattoi huojentuneena todeta. Eri valtioiden korkeimmassa johdossa syksyn 1989 nopeasti edennyt tilannetta näkyy silti seuratun olemukseltaan huolestuneempana kuin mitä julkisuuteen voitiin tai haluttiin sanoa.

Lännessä seurattiin erityisen tarkasti Saksan tapahtumia. Berliinin muurin avauduttua ja Saksan demokraattisen tasavallan pitkäaikaisen johtajan Eric Honeckerin luovuttua valasta portit olivat auki historialliselle mahdollisuudelle yhdistää kaksi Saksaa jälleen yhdeksi valtioksi. Saksan liittotasavallan liittokansleri Helmut Kohl asetti kansanvälisen yleisön yllätykseksi Saksojen yhdistymisen tavoitteeksi jo marraskuussa 1989 pitämässään puheessa, jossa hän hahmotteli niin kutsutun kymmenen

kohdan ohjelman Saksojen välisten suhteiden kehittämiseksi kohti yhdentymistä.

Kohl ei puheessaan täsentänyt sitä, missä aikataulussa Saksojen yhentyminen tapahtuisi. Yleinen oletus oli, että yhentyminen voisi toteutua joidenkin vuosien kuluttua, joka tapauksessa nopeimmillaankin keskipitkällä aikavälillä. Saksojen yhentyminen toteutui kuitenkin paljon nopeammin kuin kukaan oli osannut odottaa. Jo talvella ja keväällä 1990 oli ilmeistä, että Itä-Saksa kulki kohti lopullista taloudellista romahdusta ja paineet tilanteeseen puuttumiseksi ja yhdistymisen jouduttamiseksi kasvoivat.

Saksojen, Yhdysvaltojen, Neuvostoliiton, Britannian ja Ranskan käymässä niin sanotuissa kaksi plus neljä -neuvotteluissa päästiin kesään 1990 mennessä sopuun Saksojen yhdistymisestä ja sen edellyttämistä toimenpiteistä. Entisen Saksan demokraattisen tasavallan maakunnat liittyivät Saksan liittotasavaltaan syksyllä 1990. Saksan historiassa alkoi uusi vaihe, joka ensimmäiseksi merkitsi mittavan jälleenrakentamisen käynnistämistä entisessä Itä-Saksassa.

Saksojen yhdistyminen herätti voimakkaita ristiriitoja suurvaltojen välillä. Viimeaikainen tutkimus on osoittanut, kuinka syvässä varsinkin Britannian pääministeri Margaret Thatcherin mutta myös Ranskan presidentin Francois Mitterandin epäluulot ja suoranaiset pelot Saksan vahvistumisesta olivat. Molemmat toimivat aktiivisesti yhdentymisen estämiseksi tai lykkäämiseksi.

Suomessa seurattiin Saksan tilannetta tarkoin, mutta suurin huoli kohdistui Neuvostoliiton sisäiseen tilaan. Vuoteen 1990 tultaessa

alkoi olla selvää, että Mihail Gorbatshovin uudistukset olivat epäonnistumassa ja hänen omakin asemansa vaakalaudalla. Neuvostoliitto, viimeinen 1900-luvun monikansallinen eurooppalainen imperiumi ja koloniaalinen mahti, luhistui sisältäpäin.

Merkit valtakunnan hajoamisesta olivat näkyvillä jo vuonna 1988, mutta ratkaiseva käänne oli Liettuan uhmas itsenäisyysjulistus maaliskuussa 1990, jota Moskovasta turhaan yritettiin estää. Vieläkin vakavampaa oli, että Venäjän neuvostotasavallan presidentiksi noussut Boris Jeltsin haastoi avoimesti Gorbatshovin auktoriteetin ja aseman, jota hän oli reformien alkaessa itsekin tukenut. Neuvostoliiton valtiollinen yhtenäisyys oli asetettu kyseenalaiseksi, eikä elokuun 1991 epäonnistunut vallankaappausyritys kyennyt kuin voimistamaan alkanutta hajoamisliikettä. Syksyllä 1991 Neuvostoliiton kommunistinen puolue NKP lakkautettiin ja saman vuoden lopussa Neuvostoliitto itse lakkasi olemasta.

Hieman tämän jälkeen myös toinen monikansallinen Euroopan valtio, Jugoslavia, hajosi ja ajautui julmaan sotaan, jonka viimeinen katkera näytös esitettiin Kosovon sodassa vuonna 1999.

Puolueeton Suomi blokkien välissä

Kylmän sodan päättymisen vuodet olivat toivon mutta myös pelkojen aikaa. Suomen kansainvälinen toimintaympäristö muuttui lyhyessä ajassa tavalla, jota ei ollut koettu 1940-luvun jälkeen. Kukaan ei tiennyt mihin muutokset johtaisivat ja mihin ne lopulta pysähtyisivät. Tästä syystä ei ole liioiteltua puhua 1990-luvun alkuvuosien tapahtumista kriisinä. Miten

Suomesta käsin näitä historiallisia muutosvaiheita katsottiin ja minkälaisia mahdollisuuksia Suomelle avautui? Minkälaisia uhkakuvia Suomen valtiojohto tilanteessa näki?

Aikalaisten silmissä kylmän sodan loppuvaiheen kehitys ei tuntunut lainkaan niin johdonmukaiselta kuin miltä asiat jälkikäteen näyttävät. Kylmän sodan päättymisvaiheen tapahtumiin sisältyi huomattavaa epävarmuutta, mikä näkyi Suomen ulkopoliitikassa varovaisuutena ja pitäytymisenä puolueettomuuspolitiikan mukaisella linjalla, jota pyrittiin myös kaikin keinoin vahvistamaan. Presidentti Koivisto oli erityisen huolestunut Neuvostoliiton sisäisestä kehityksestä ja siellä mahdollisesti puhkeavien kriisien vaikutuksesta Suomeen.

Suomen kylmän sodan päätösvaiheissa omaksumana ulkopoliittisena linjana oli edelleen puolueettomuuden ja myös eräänlaisen poliittisen välittäjäaseman korostaminen. Suomen suvereniteettia ja kansainvälistä liikumatilaa kasvatettiin vähin äänin, pienin ja huomaamattomin askelin, mikä oli myös maan ulkopoliittisen johdon tietoinen linjaus.

Ennen kuin arvioimme Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan johdon toimia ja tilannekuvan muodostamista 1990-luvun vaihteen ja alkuvuosien nopeasti muuttuneissa tilanteissa, on muistettava, että supervaltojen liennytyksen tai edes sosialististen hallitusten kaatumisen Itä-Euroopassa ei Suomessa eikä muuallakaan ensi alkuun odotettu muuttavan kansainvälisen järjestelmän kaksinapaista eli Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton ylivertaiseen asemaan pohjautuvaa perusrakennetta.

Heikentyneenäkin Neuvostoliitto ja sen seuraajavaltio Venäjä oli Yhdysvaltojen ohella maailman johtava sotilasmahti. Sen geostateginen asema oli keskeinen ja resurssit valtavat, hyödynsi se niitä tai ei. Suomen ulkosuhteita hoidettiin tämän perusoletuksen mukaan vähintään Neuvostoliiton hajoamiseen asti, mutta ilmeisesti myös varsin pitkään sen jälkeen.

Ennen vuoden 1989 mullistuksia esitetyissä arvioissa kylmän sodan lientymisen odotettiin vähentäneen olennaisesti suurvaltakonfliktien todennäköisyyttä ja yleisesti rauhoittaneen kansainvälistä politiikkaa. Mitään erityisiä muutospainetta yksi- tai moninapaiseen järjestelmään siirtymiseksi ei kuitenkaan sen koomin ulkopoliittikan tekijöiden kuin asioita

seuranneiden asiantuntijoidenkaan silmin ollut näkyvissä. 1980-luvun jälkipuolen liennytyksen koettiin pikemminkin vakauttaneen ja luoneen jopa aiempaa kestävämmät perusteet kaksinapaiselle järjestelmälle.

Monet ennustivat Gorbatshovin uudistuspolitiikan vahvistavan Neuvostoliiton suurvalta-asemaa. Huomattavin toimintaympäristön muutos ja jopa pahimmillaan jännitystä lisäävä tekijä oli Euroopan yhteisön ”vähittäinen kehitys uudeksi suurvallaksi, jolla on yhteinen ulko- ja puolustuspolitiikka”, kuten Keskustan puheenjohtaja Paavo Väyrynen luonnehti sitä syksyllä 1988. Integraation eteneminen syventäisi Euroopan jakoa, ja Suomen tuli pysytellä siitä sivussa.

Suomen kaltaisille Euroopan pikkuvaltioille supervaltasuhteissa 1980-luvun lopulla vakiintunut kehityssuunta oli kaikkiaan kuitenkin varsin toivottava. Suomi oli pyrkinyt ankkuroimaan oman kansainvälisen asemansa mahdollisimman lujasti kylmän sodan blokkin väliin. Suomen ulkopoliittikan päätehtävänä kylmän sodan kaksinapaisessa maailmassa oli puolueettomuuspolitiikan ja erityisesti sen uskottavuuden vahvistaminen.

Uskottavuutta tarvittiin lännessä sen osoittamiseen, että Suomi ulkopoliitikallaan ajoi omia eikä Neuvostoliiton etuja. Moskovassa oli toisaalta voitava luottaa siihen, ettei Suomi siirtyisi kylmässä sodassa tai mahdollisessa konfliktissa vastustajan puolelle.

Vuoden 1991 loppuun asti Suomen ulkopoliittikan hallitseva trendi oli nimenomaan maan puolueettomuuspolitiikan korostaminen, ja tähän linjaukseen uudenlaiset avaukset, kuten esimerkiksi spekulatiot mahdollisesta jäsenyydestä Euroopan yhteisössä, sopivat varsin huonosti.

Puolueettomuus ja suvereniteetin lisääminen

Suomi hyödynsi supervaltasuhteiden liennytyksen ja lopulta myös koko kylmän sodan päättymisen antamia mahdollisuuksia ensi näkemältä paradoksaaliselta tuntuvalla tavalla: vahvistamalla kylmän sodan oloihin kehitettyä ulko- ja turvallisuuspoliittista doktriinia ja pitäytymällä hyvin tarkasti niissä tavoitteissa, jotka ulkopoliitikalle oli annettu idän ja lännen välisen konfliktin vaikeimmissa kriisivaiheissa.

Poliittinen johtopäätös kylmän sodan vastakkainasettelujen lientyessä ja lopulta poistetuissa kokonaan ei siis ollut Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan muuttaminen mihinkään suuntaan, vaan pikemminkin toisen maailmansodan jälkeen omaksutun puolueettomuuspolitiikan lujittaminen ja syventäminen kaikin mahdollisin keinoin. Näin kyettiin lisäämään myös Suomen suvereniteettiä. Linja oli varovainen, reaktiivinen ja tarkkaileva pikemminkin kuin toiminnallinen tai aloitteellinen.

Kansainvälisen toimintaympäristön odotettua nopeampi ja rajumpi muutos vuosina 1989–1991 antoi Suomelle mahdollisuuden, viimeinkin, toteuttaa tätä toimintamalliaan – doktriinia – johdonmukaisesti ja uskottavasti. Ulkopoliittisen johdon toimia Suomen puolueettomuusaseman vahvistamiseksi edesauttoi kotimaisen mielipiteen tuki. Puoluekentässä ei sielläkään ollut merkittäviä voimia, jotka olisivat halunneet muutosta hyväksi havaittuun peruslinjaan.

Presidentti Mauno Koiviston toimintaa arvosteltiin Baltian maiden itsenäisyyspyrkimysten vähättelystä ja jähkailusta Euroopan yhteisön jäsenhakemuksen jättämisessä. Mutta muutoin hänen ulkopoliittisen linjansa ja varovainen toimintatapansa nautti hyvin laajaa kannatusta. Koiviston linjaa saattoi tukea

monin eri perustein.

Ne, joiden mielestä Suomen oli ennen pitkää liikuttava lähemmäksi EY:tä ja kiinteämpään yhteistyöhön lännen suunnalla, saattoivat ajatella, että puolueettomuuden vahvistaminen lisäsi Suomen suvereniteettiä ja siten edellytyksiä tehdä ulkopoliittikkaa omista lähtökohdista. Ehkäpä myös paransi mahdollisuuksia aikanaan ottaa suurempi loikka länteen.

Niille, joiden mielestä Suomen tuli pysytellä sivussa EY:stä ja kauempana läntisistä suurvalloista puolueettomuuslinjan vahvistaminen oli arvo sinänsä. Olivat tavoitteet EY:n suhteen mitkä tahansa, puolueettomuuspolitiikan vahvistaminen oli looginen valinta vuosien 1989–91 murrosvaiheessa, ja monille myös sen jälkeen.

Vuoden 1990 käänne

Ulkoisen tilanteen muutos ja kotimaan mielipiteen yhdenmukaisuus antoi Koivistolle tukevan selkänöjan tehdä puolueettomuusaseman vahvistamiseksi nopeita ja yllättäviäkin ratkaisuja. Syksyllä 1989 Suomeen valtiovierailun tehnyt Mihail Gorbatsšov ilmoitti Finlandia-talossa 25.10. pitämässään puheessaan Neuvostoliiton tunnustavan Suomen puolueettoman aseman ilman varauksia.

Gorbatsšovlin puhe päätti yli kaksi vuosi-

kymmentä Suomen ja Neuvostoliiton suhteita vaivanneen kädenväännön Suomen puolueettomuuden tulkinnasta. Samalla Gorbatsšov myös mainitsi Suomen integraatoratkaisujen ja jopa EY-jäsenyyden olevan Suomen oma asia. Suomen ulkopoliitiikan johdon reaktiota Neuvostoliiton asenteen lientymiseen ei tarvinnut odottaa kauan. Suomen ulkoisen riippumattomuuden vahvistaminen näkyi vuoden 1990 aikana presidentti Koiviston johdolla tehdyissä uudelleentulkintoissa vuoden 1947 Pariisin rauhansopimuksen Suomea koskeneista velvoitteista ja vuoden 1948 YYA-sopimuksen sotilaallisesta sisällyksestä. Taustalla olivat paitsi Neuvostoliiton Suomen-politiikan muutos myös Itä-Euroopassa syksyllä 1989 tapahtuneet mullistukset, mantereen poliittisen ja sotilaallisen kahtiajalon päättymisen ja ennen kaikkea Saksan vuoden 1990 aikana toteutunut rauhanomainen yhdistyminen.

Ulkoministeriössä ja puolustusministeriössä toteutettiin syyskuussa 1990 operaatio Paxina tunnettu diplomaattinen manööveri, jossa presidentti Koivisto ilmoitti Suomen katsovan, etteivät Pariisin rauhansopimuksen Suomen sotilaallista varustautumista koskevat rajoitukset enää sitoneet sitä. Myös YYA-sopimukseen sisältyneet kohdat, joissa käsiteltiin Saksaa ja sieltä mahdollisesti koituvaa sotilaallista uhkaa, Koivisto tulkitsi vanhentuneiksi. Vuosi myöhemmin, epäonnistuneen vanhoillisten vallankaappauksen jälkeen, Neuvostoliiton kanssa aloitettiin keskustelut YYA-sopimuksen uudistamiseksi ja jatkamiseksi muodossa, joka olisi Suomen ulko- ja Eurooppa-politiikan kannalta vähemmän rajoittava kuin vuoden 1948 sopimus.

Neuvostoliiton diplomaattiset vastatoumet operaatio Paxia kohtaan jäivät tuloksettomiksi. Suomen menettelytavat kirvoittivat myös joidenkin brittidiplomaattien arvostelua, koska heidän mielestään vuoden 1947 rauhansopimuksen revisio olisi tullut viedä läpi sopimuksessa määrättyllä tavalla. Lopputuloksena kuitenkin oli, että ilmeiset toisen maailmansodan lopputuloksesta aiheutuneet rajoitteet Suomen suvereniteetille olivat syksyyn 1990 mennessä poistuneet. Voidaan jopa sanoa, että vasta nyt, lähes viisi vuosi-

kymmentä toisen maailmansodan päättymisen jälkeen, Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan määrittelyn avaimet olivat ensisijaisesti ja käytännössä suomalaisten omassa käsissä. Miten näiden oletusten vallitessa Suomesa reagoitaisiin Euroopan integraatiokehityksessä tapahtuviin muutoksiin, oli vielä määrittelemättä.

Kohti EU:ta

Neuvostoliiton tilannetta seurattiin, lännen suunnalla toimittiin. Euroopan yhteisöstä kehittyi unioni, jonka toimivalta-alueet ja rakenteet määriteltiin loppusyksyllä 1991 pidetyssä Maastrichtin huippukokouksessa. Helmikuun 7. päivänä 1992 allekirjoitettu Maastrichtin sopimus saatettiin voimaan marraskuun 1993 alusta lukien. Kylmän sodan jäljiltä jälleen mantereen johtaviksi mahdeiksi nousseet Euroopan vanhat suurvallat olivat luomassa vahvaa ja tiivistä liittoa, jonka odotettiin ohjailevan maanosan kehitystä omista lähtökohdistaan ja omaksuvan aiempaa vahvemman äänen kansainvälisessä politiikassa laajemminkin.

Yhteisön ulkopuolisille maille Euroopan yhteisön sisäinen kehitys esitti uuden haasteen. Kylmän sodan päättymisen vapautti Itävallan ja Ruotsin kaltaiset kylmän sodan puolueettomat maat etsimään aiempaa joustavammin mahdollisuuksia sovittaa niiden ulkopoliittinen asema yhteisön jäsenyyden kanssa yhteen.

Myös Suomen kaltaiselle maalle, jonka virallinen linja oli aina syksyyn 1991 asti vahvistaa ja pysytellä puolueettomuuspolitiikan mukaisella linjalla ja pitäytyä yhteisön varsinaisen jäsenpiirin ulkopuolella, EY:n kehittyminen EU:ksi oli realiteetti, joka tuotti voimakkaan ulkoisen tarpeen pohtia uudelleen Suomen koko ulko- ja integraatiopolitiikan prioriteetteja. Neuvostoliiton painuessa horisontin alle lännessä nousi uusi taloudellinen ja poliittinen järjestys, jonka suhteen myös suomalaisten oli päätettävä miten toimia.

Lopulta päätökset tulivat. Vuonna 1992 päädyttiin hakemaan Euroopan unionin jäsenyyttä. Hakemusta tuki laaja kotimainen yhteisymmärrys. Tämä kertoo paljon siitä, kuinka syvälinen Suomen ulkopoliitiikan suunnanmuutos vuosien 1989–1992 välillä oli. ☺

Muurien murtuminen

puheenvuoro Maanpuolustuskurssiyhdistyksen seminaarissa 17.3.2011

Suomen idänsuhteet kokivat melkoisen murroksen, kun 1980-luvun lopussa käynnistyneen kehityksen seurauksena Neuvostoliitto ja sen kommunistinen järjestelmä hajosivat ja Suomen itänaapuriksi tuli tietään etsivä Venäjä. Siteet, jotka olivat ohjanneet Suomen ja Neuvostoliiton suhteita läpi kylmän sodan, purettiin. Idänkauppaa hallinnut kahdenvälinen maksujärjestelmä lopetettiin. Tätä kahdenvälistä kehitystä muokkasi vahvasti laajempi kansainvälinen muutos, joka korvasi itä-länsi vastakkaisuuden yhteistyövaraisella turvallisuusjärjestelmällä ja yhteisesti sovitulla arvoilla. Marraskuussa 1990 Pariisissa Etyk-huippukokouksessa hyväksytty ”Uuden Euroopan peruskirja” ja tuoreet aseidenriisuntasopimukset loivat toiveikkaan ilmapiirin ei vain Suomessa vaan laajalti lännessä.

Kylmän sodan loppuvuosina Suomi oli aktiivisesti kehittämässä Etyk-järjestelmää ja tukemassa idän ja lännen yhteyksiä. Suomi oli YK:n turvallisuusneuvoston jäsen vuosina 1989 ja 1990. Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton presidentit tapasivat toisensa syyskuussa 1990 Helsingissä ja sopivat yhteistyöstä Kuwaitin vapauttamiseksi Irakin miehityksestä. Etykin kolmas seurantakokous ja huippukokous pidettiin Helsingissä keuhällä ja kesällä 1992.

Osana sopeutumista uuteen tilanteeseen Suomi seurasi Itävallan ja Ruotsin esimerkkiä ja haki maaliskuussa 1992 jäsenyyttä Euroopan yhteisössä, joka oli juuri sopinut poliittisen ja taloudellisen unionin luomisesta.

Suomen ja uuden Venäjän poliittiset suhteet käynnistyivät jo kesäkuussa 1991, jolloin presidentti Mauno Koivisto tapasi Moskovan vierailullaan Venäjän presidentin Boris Jeltsinin. Jeltsinin aloitteesta ryhdyttiin sopimussuhteita luomaan jo ennen kuin liittovaltio hajosi vuoden lopussa. Vanha yya-sopimus korvattiin uudella, Etyk-henkisellä sopimuksella Venäjän kanssa tammikuussa 1992.

Suhteiden kehittäminen uuden, Jeltsinin johtaman Venäjän kanssa oli monitahoinen prosessi. Taloussuhteille luotiin uusi sopimus pohja, mutta ne edistyivät hitaasti aallonpohjasta, johon ne vajosivat itänaapurin talouden laman seurauksena. Yhteydet rajan yli lisääntyivät nopeasti ja Suomesta toimitettiin taloudellista ja muuta apua rajantakaisille lähialueille. Venäjällä herättivät ärtymystä Suomessa esitetyt vaatimukset Karjalan palauttamisesta. Jeltsin vieraili Suomessa heinäkuussa 1992.

Samoina murroksen vuosina Suomessa valmistauduttiin Euroopan yhteisön jäsenyyteen, arvioitiin turvallisuus- ja puolustuspolitiikan suuntaa ja tehtiin merkittävä päätös uusien torjuntahävittäjien hankinnasta.

Seuraavassa kuvataan erityisesti neljää kehityskulkua, jotka muokkasivat uusia idänsuhteita ja Suomen asemaa 1990-luvun alussa: pelkoa hallitsemattomasta maahanmuutosta, Keski-Euroopasta kotiutettavien neuvostoasevoimien sijoittamista Suomen lähialueille, Baltian maiden itsenäistymisen vaikutusta ja Suomen turvallisuuspolitiikan kehitystä.

Kaaoksen pelko

Kun Neuvostoliiton uudistuspolitiikka avasi ovia yhteydenpidolle, paljastui suomalaisille, kuinka jyrkkä elintasokuilu itärajalalla vallitsi. Naapurin talous oli kaaoksessa ja tilanne Suomen lähialueilla kurja. Kehitystä seurattiin Suomessa ihmetyksellä. Lähialueilta tulevat tiedot olivat pahaenteisiä. Elintarvikepula kasvoi. Miljoonakaupunki Pietarissa ja sen ympäristössä oleskeli tilapäisellä pohjalla runsaasti ihmisiä, joista monet olivat peräisin varsinaisen Venäjän ulkopuolelta, Keski-Aasiasta tai Etelä-Kaukasiasta. Alueella asui myös paljon ulkomaalaisia kuten somaleja ja etiopialaisia. Syntyi pelko massiivisesta pakolaisvirrasta Suomeen.

Huolestuminen hallitsemattomasta maahanmuutoista käynnisti varautumistoimet Suo-

nessa jo vuoden 1990 puolella. Rajavartiolaitos perusti erityisrajajoukot poikkeustilanteiden varalle. Varautumissuunnitelmia laadittiin eritasoisia uhkatilanteita varten, muutamasta tuhannesta pakolaisesta jopa 250 000 hengen hallitsemattomaan väestöliikkeeseen. Viranomaiset saivat tehtäväkseen suunnitella, varata ja varustaa vastaanottokeskuksia.

Samanaikaisesti alkoi Suomesta virrata Karjalan kyliin ja kouluihin erimuotoista apua, vaatteita, maatalouskoneita ja muita tarvikkeita. Yhtenä kimmokkeena tällaiselle kansalaistoiminnalle oli presidentti Mihail Gorbatschovin Suomen vierailullaan loka-kuussa 1989 esittämä kehoitus lisätä yhteyksiä Suomen lähialueiden kanssa Neuvostoliitossa. Venäjän lisäksi laaja avustustoiminta oli käynnistynyt Viroon ja muihin Baltian maihin. Suomalainen avustustoiminta puettiin tammikuussa 1992 Venäjän kanssa erityisen lähi-alueyhteistyösopimuksen muotoon.

Ulkoministeri Paavo Väyrynen osallistui tammikuussa 1992 Washingtonissa IVY-maiden avustamista käsitelleeseen kansainväliseen ministerikokoukseen. Hän kertoi Suomen hallituksen päättäneen myöntää n. 100 miljoonaa dollaria lahja-apuna ja luottolina Venäjälle ja Baltian maille lähinnä ruokatoimituksina.

Maaliskuussa 1992 tapahtui Pietarin lähistöllä sijaitsevassa Sosnovy Borin ydinvoimalassa onnettomuus, jonka tuhovaikutukset jäivät rajallisiksi, mutta hälytysvaikutus oli tuntuva. Onnettomuus sattui samana päivänä, kun Etykin seurantakokous avattiin ulkoministeritasolla Helsingissä. Myös puolustusvoimien piirissä ilmaistiin huolta hallitsemattoman tilanteen synnystä. Venäjän uusi suurlähettiläs Juri Derjabin totesi maaliskuussa julkisesti, ettei hän sulje pois maastapaon mahdollisuutta. Siitä voisi tulla painajainen Suomelle.

Pääministeri Esko Aho sanoi toukokuussa 1992, että Venäjän taloudellisen ahdingon myötä Suomesta on tullut eräänlainen etulinjan valtio. Hänen mukaansa kaaoksen vaara Venäjällä nostaa uudella tavalla esiin Suomen maantieteellisen avoimuuden. Sosnovy Bor oli hätkähdyttävä esimerkki siitä. Se oli Ahon mukaan myös pelottavin varoitus etulinjan vaarasta.

Vuoden 1992 edetessä vaaran merkit alkoivat heiketä, mutta varautumista jatkettiin vielä

jonkin aikaa. Pakolaisvirrat jäivät lopulta vähäisiksi, osa Suomen somaliväestöstä saapui hädän ajamana noina vuosina.

Aiemmin itänaapurina oli pelätty neuvostojärjestelmän voiman vuoksi. Sen romahdus oli helpotus, mutta itänaapuri vaikutti edelleen uhkaavalta, nyt heikkoutensa vuoksi. Nyt alettiin pelätä poliittista ja taloudellista kaaosta, jolla olisi vaikutuksia Suomen lähialueilla. Syksyllä 1992 suoritetun mielipidetutkimuksen mukaan oli 59 prosenttia suomalaisista sitä mieltä, että ”nykyinen Venäjä on vakiintumattomien olojensa takia Suomelle suurempi uhka kuin entinen Neuvostoliitto oli”.

Asevoimat itärajan takana

Neuvostoliiton Keski- ja Itä-Eurooppaan sijoitettujen asevoimien kotiuttaminen käynnistyi 1980-luvun lopulla. Kun Leningradin sotilaspiirin alueella oli vapaita varuskuntarakenteita, merkittävä osa joukoista ja varusteista sijoitettiin sinne. Näin Venäjän asevoimien määrä

Suomen lähialueilla, erityisesti Kannaksella, mutta myös itärajan läheisyydessä pohjoisempaan alkoi merkittävästi kasvaa. Kehitys herätti laajaa julkista huomiota ja keskustelua Suomessa.

Puolustusministeri Elisabet Rehn kiinnitti jo syksyllä 1990 huomiota Neuvostoliiton sotilaallisen voiman lisääntymiseen Suomen suunnalla. Keväällä 1992 kysymys oli jo julkinen huolenaihe.

Pääministeri Aho otti asian esille Maanpuolustuskurssiyhdistyksen kokouksessa toukokuussa 1992 pitämässään puheessa. Hän sanoi tietävänsä joukkojen sijoittamisen osittain joutuvaan kotiuttamisesta Keski-Euroopassa, mutta peräänkuulutti perusteellista tiedonvaihtoa, jossa Venäjän hallitus ja asevoimien johto selostaisivat suunnitelmiaan ja ongelmiaan. Ahon mukaan se poistaisi epävarmuutta Suomessa ja Pohjolassa ja loisi mahdollisesti jopa pohjaa sille, että Venäjän asevoimien supistamiskehitystä voitaisiin meidän ja naapurimaiden toimesta tukea.

Tilanne oli kuvaava uudessa Euroopassa. Syksyllä 1990 Neuvostoliitto vaati Suomelta sitoumusta, ettei se kasvata silloisten asevoimien määrää. Vaatimus torjuttiin. Nyt vuonna 1992 Suomi oli vaatimassa tietoja Venäjän asevoimien määristä ja laadusta lähellä yhteisiä rajoja, eikä Venäjä vaatimusta torjunut.

Tavatessaan pääministeri Jegor Gaidarin toukokuun lopulla 1992 Aho otti asian esille. Gaidar vakuutti, etteivät joukkojen siirrot mitenkään liity Suomen ja Venäjän suhteisiin eivätkä ne uhkaa Suomen turvallisuutta. Kysymys on tilapäisestä järjestelystä, jonka sanelee huutava asuntopula. Gaidar lupasi Suomelle kaiken tarpeellisen tiedon joukkojen siirroista ja aikatauluista.

Venäjän ulkoministeriö antoi kesäkuun alussa tiedotteen, jonka mukaan Suomen vastaisen rajan lähelle ei ollut tarkoitus sijoittaa uusia taistelujoukkoja. Itä-Euroopan ja Baltian maista sotilaspiirin alueelle vedettävät yhtymät ja joukko-osastot ilmoitettiin purettavan lukuun ottamatta joitakin huoltojoukkoja. Tiedotteen mukaan asian ei tarvinnut herättää huolta pohjoisissa naapureissa.

Pian sen jälkeen Suomen ulkoministeriö otti yhteisymmärryksessä puolustusministeriön kanssa kysymyksen esille Venäjän ulkomi-

nisteriön kanssa ja ehdotti järjestettyä tietojen vaihtoa asiantuntijoiden kesken. Tavoitteena oli luoda ja vakiinnuttaa Venäjällä käsitys, että varustelulla ja asevoimien sijoittelulla Venäjän luoteisosassa oli merkitystä Suomen turvallisuudelle ja että Venäjän oli nyt ja vastaisuudessa otettava huomioon Suomen edut ja asema uuden Euroopan käytäntöä vastaavalla tavalla.

Suomen-vierailullaan heinäkuussa 1992 Jeltsin korosti Koivistolle Venäjän armeijan supistamissuunnitelmia. Neuvostoliitto oli varsin pitkälle militarisoitunut yhteiskunta, hän sanoi. Venäjän tavoite on supistaa aseistusta ja sotilaallista henkilökuntaa. Joukkojen sijoitukset ovat väliaikaisia. Jeltsin vakuutti, että Venäjä ei tule pysyvästi sijoittamaan Suomen lähialueille uusia asevoimia, mutta asevoimien kotiin vetäminen johtaa tilapäisiin sijoitteluihin Leningradin sotilaspiirin alueella.

Asiaa koskeva vuoropuhelu täydensi Etykin puitteissa sovittua tiedonvaihtoa. Nojaamalla Etykin mekanismeihin Suomi halusi myös vahvistaa Etykin asemaa turvallisuuskysymysten käsittelyssä. Kysymys oli esillä puolustusministeritasolla Etykin huippukokouksen yhteydessä heinäkuussa. Vuoropuhelu jatkui ulko- ja puolustusministerien ja virkamiesten tapaamisissa syksyyn 1993 saakka.

Julkinen sana seurasi asian kehittymistä. Aamulehti otsikoi tammikuussa 1993 artikkelin: ”Rajalle rahdataan huippuaseita. Venäjä patistetaan näyttämään korttinsa hyvässä hengessä.”

Suomalaiset saivat tietoja ja kykenivät seuraamaan kehitystä, vaikka saadut tiedot olivat epätarkkoja ja joskus ristiriitaisia. Venäjän viranomaisten suhtautuminen muuttui ajan myötä avoimemmaksi. Kylmän sodan aikaan verrattuna kysymys oli melkoisesta muutoksesta. Muutaman vuoden aikana joukkoja purettiin tai siirrettiin muualle ja kysymys poistui asialistalta.

Suomen turvallisuuspolitiikan kehitys

Baltian maiden itsenäistymisellä oli selvä rakenteellinen vaikutus Suomen ja Venäjän suhteisiin. Moskovasta katsottuna Suomi oli suhteellisen vakaa tekijä verrattuna kanssakäymiseen Viron, Latvian ja Liettuan kanssa, johon pian ilmaantui jännitteitä.

Pohjois-Eurooppa ei ollut enää entisensä. Vaikka Baltian maiden itsenäistymistä pidettiin myönteisenä kehityksenä, sen merkitystä ei Suomessa ensin alkuun osattu tai uskallettu täydessä määrin tunnustaa. Sitä ei ollut helppo sijoittaa kylmän sodan ajoilta periytyneeseen suomalaiseen käsitykseen maan turvallisuudesta. Näin jälkempäin voidaan joka tapauksessa sanoa, että Baltian maiden itsenäistymisen ja integroitumisen länteen vahvistivat suomalaisten uskoa siihen, että he eivät ole enää yksin Venäjän haasteen edessä.

Pohjois-Euroopan rakenteet oli 1990-luvun alussa ajateltava uudestaan. Paljon oli liikkeessä, rakennustyö oli kesken. Turvallisuuspolitiikan ohella alettiin Suomessa puhua vakauspolitiikasta. Se tarkoitti yhtäältä yhteistyötä ja osallistumista, joiden päämääränä oli ristiriitojen ennaltaehkäiseminen, jotta rauhanomainen kehitys voisi jatkua. Toisaalta se edellytti toisten etujen kunnioittamista. Kysymys ei ollut enää Neuvostoliiton muille alueen valtioille sanelemasta varovaisuudesta, vaan Venäjä oli myös vakauspolitiikan kohde. Muiden länsimaiden tavoin Suomi panosti, ei vain Baltian maiden, vaan myös Venäjän demokratian ja markkinatalouden tukemiseen. Siihen kuului tuki Venäjän ja Baltian maiden keskinäisten suhteiden vakiinnuttamiselle.

Pohjois-Euroopan vakaus oli 1990-luvulla Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeinen tavoite. Se ei ollut uusi tavoitemäärittely, mutta se sai uutta merkitystä ja painoa voimakkaasti muuttuvista olosuhteista. Se jäi pitkään osaksi hallitustason puheita ja lausuntoja ja kuvasi todellista politiikkaa.

Suomen puolustusvoimien kehitys oli 1980-luvun aikana kärsinyt voimavarojen niukkuudesta ja tavoitteista oli jääty jälkeen. Uudistuksia ja hankintoja oli siirretty eteenpäin. Kun vuosikymmen kääntyi lopulleen, oli edessä vaikeasti

sivuutettava ratkaisu, kun ilmavoimien hävittäjäkoneet olivat lähestymässä elinkaarensa päättymistä 1990-luvun lopulla.

Uusien torjuntahävittäjien hankinta käynnistyi vuoden 1989 alussa. Kysymys oli suuren luokan ratkaisusta, 64 uuden aikaisen hävittäjäkoneen hankinnasta. Kolmen vuoden ajan tutkittiin ranskalaista, ruotsalaista ja kahta amerikkalaista hävittäjävaihtoehtoa. Myös neuvostoliittolaista konetyyppiä arvioitiin, mutta se ei vastannut asetettuja vaatimuksia.

Lopulta toukokuussa 1992 hallitus päätyi Hornet-hävittäjään. Hallituksen mukaan valinta perustui konetyyppien ominaisuuksiin ja hintaan. Hankkeen merkityksestä käytiin vilkasta keskustelua. Idänpolitiikka oli ollut vahvasti mukana Suomen puolustushankinnoissa läpi kylmän sodan. Siihen olivat vaikuttaneet niin kaupalliset kuin poliittiset tekijät. Asetelma oli muuttunut muutamassa vuodessa. Päätymisen Hornetiin merkitsi amerikkalaisen koneen asettamista, ei vain venäläisen, vaan myös eurooppalaisen edelle. Ranskalaiset varoittivat, että valinta voi vaikuttaa Suomen jäsenyspyrkimykseen Euroopan yhteisössä. Myös Ruotsista painostettiin. Utta oli se, että politiikan ei annettu vaikuttaa näin suureen ja merkittävään hankintaan. Amerikkalaisen koneen valinnalla oli poliittinen merkitys, mutta niin olisi ollut ranskalaisen tai ruotsalaisen valinnalla. Ratkaisu oli tekninen ja taloudellinen. Tässä näkyi ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ajattelussa tapahtunut muutos.

Kylmän sodan päättyminen toi mukanaan aseidenriisuntasopimuksia, jotka vähensivät sotilaallista vastakkaisuutta. Maantieteellistä ja teknisistä syistä niiden vaikutukset jäivät toivottua pienemmiksi Euroopan pohjoisosissa. Etyk-tyyppisen yhteistyövaraisen turvallisuuden vahvistumisen uskottiin kuitenkin vähentävän valtioiden välisen konfliktin

mahdollisuutta. Optimismia heikensi kuitenkin kehitys, joka alkoi jo kesällä 1991 Jugoslavian hajoamissotien myötä. Turvallisuutta uhkasivat uusissa oloissa sisäiset yhteiskunnalliset ristiriidat yhtä paljon tai enemmän kuin valtioiden väliset ristiriidat.

Oli luonnollista, että Suomen puolustusta ja sen ajanmukaisuutta arvioitiin uudella silmällä Neuvostoliiton hajoamisen ja uuden Venäjän nousun myötä. Baltian maat olivat vapautuneet ja Itämeren tilanne oli perin pohjin muuttunut. Totuttu uhkakuva idän ja lännen konfliktista väistyi taka-alalle ja sen tilalle tuli epävarmuus kehityksestä Suomen lähialueilla. Vaikka Venäjästä ja sen asevoimien kehityksestä oli vaikea tehdä kestäviä päätelmiä, Suomi oli ja pysyi suuren Venäjän naapurina. Suomen turvallisuuden peruskysymys ei ollut poistunut. Mutta oliko sen luonne muuttunut?

Uuden Venäjän kuvaa suomalaisten silmissä turvallisuuspoliittisessa katsannossa leimasi pitkään epävarmuus ja kehityksen ennakoimattomuus. Sitä vahvisti Venäjällä käynnistynyt kiivas valtataistelu, joka päättyi syksyllä 1993, kun parlamentin rakennusta, Valkoista taloa ammuttiin tykeillä.

Suomen ja Ruotsin sotilaallista liittoutumattomuutta ja uskottavaa puolustuskykyä oli vakiintuneen käsityksen mukaan pidetty Pohjolan vakautta lisäävinä tekijöinä. Kun Suomi haki Euroopan yhteisön jäsenyyttä, kysymys yhteisön puolustusulottuvuudesta herätti keskustelun sotilaallisen liittoutumattomuuden merkityksestä. Myös muuttuvat olosuhteet vaativat harkintaa. Vaikka Nato oli vuoden 1993 alussa vielä pidättyväinen laajentumisen suhteen, Suomen mahdollisesta liittymisestä myös Natoon puhuttiin. Ulkoministeri Paavo Väyrynen sanoi tammikuussa 1993, ettei sulje pois Nato-jäsenyyden mahdollisuutta ”joskus tulevaisuudessa”.

Venäjän arvaamattomuus pani ajattelemaan. Lokakuussa 1993, kun Moskovassa voimakoetus Jeltsinin ja parlamentin välillä oli päätynyt Jeltsinin hyväksi, presidentti Koivisto keskusteli pääministerin, ulkoministerin ja eräiden ulkoministeriön virkamiesten kanssa. Muistelmiinsa hän kirjasi mm. seuraavan lausumansa. ”Syvin kysymys on, että emme

voi irtaantua lännen yleisistä kannanotoista heikentämättä omaa asemaamme, vaikka Venäjällä kävisi vielä huonomminkin Jeltsinin kannalta. Meidän täytyy tehdä siitä johtopäätöksiä. Meidän täytyy pyrkiä hakemaan turvallisuudellemme enemmän ulkoista tukea, jos se on välttämätöntä.” Ajatteliko Koivisto sotilaallista liittoutumista tai vain Euroopan unionin jäsenyyttä, jäi avoimeksi, mutta hallituksen vakiintunut linja oli pitänyt itseensä puolustukseen.

Samoihin aikoihin ulkoministeri Heikki Haaviston arvio sotilaallisen liittoutumisen mahdollisuudesta Suomen ratkaisuna oli silloista ajattelua kuvaava.

”Viime aikoina on julkisessa keskustelussa taitettu paljon peistä siitä, tulisiko Suomen harkita joitain uudenlaisia, maan itsenäisen puolustusratkaisun korvaavia järjestelyjä. Tässä keskustelussa on mielenkiinto kohdistunut Pohjois-Atlantin puolustusliiton Naton mahdolliseen laajentumiseen.

”Tiedossamme on, että Nato tutkiikin parhaillaan keinoja, joilla liittokunta voisi muuttua perinteisestä sotilasliitosta Euroopan uusin realiteettien mukaiseksi turvallisuusliitoksi. Liittokunta pyrkii siihen, että se voisi, ei enää vain toimia kollektiivisen puolustuksen järjestönä, vaan heijastaa tehokkaasti stabiliteettia maanosanlaajuisesti. Tämän keskustelun yhteydessä on käynyt yhä ilmeisemmäksi, että liittokunta pyrkii tulevissa ratkaisuissaan vaikuttamaan siihen, että Venäjän suhdetta eurooppalais-amerikkalaisiin instituutioihin tiivistetään.

”On syytä kuitenkin korostaa, että Suomella ei juuri nyt ole tarvetta tehdä uusia valintoja turvallisuus- tai puolustuspolitiikassaan. Mikäli Suomesta tulee EYn jäsen, otamme näihin asioihin kantaa viimeistään vuonna 1996 kokoontuvassa EYn hallitustenvälisessä konferenssissa. Siihen mennessä ehdimme kansallisessa keskustelussa punnita vaihtoehtoja huolellisesti. Niin ikään kansainvälinen tilanne antanee parempaa osviittaa siitä, miten maanosan turvallisuusjärjestystä on syytä edelleen kehittää.”

Suomen hallitus siirsi perustavanlaatuiset muutokset turvallisuuspolitiikassa myöhemmään harkintaan, joka ottaisi huomioon muuttuvat olosuhteet.

Maanpuolustuskurssit 50 vuotta -juhlatapahtumat 2011

2. Seminaari 14.4.2011 Klo 18.00

”Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus”

Seminaarin teemana oli alustusten ja sitä seuraavan paneelin kautta luoda katsaus, miten eri kriisit ovat Suomeen vaikuttaneet ja miten kokonaisturvallisuuden kenttä on kriiseihin reagoinut.

Seminaarin isäntänä sekä tilaisuuden avauspuheenvuoron pitäjänä toimi KHO:n

presidentti Pekka Hallberg. Toisena alustajana sekä panelistina toimii kansliapäällikkö Arto Rätty. Kommenttipuheenvuoron esitti valtiosihteeri Pertti Torstila.

Seminaari pidettiin Helsingin Yliopiston tiloissa Maanpuolustuskurssiyhdistys ry:n vuosikokouksen jälkeen.

Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

puheenvuoro Maanpuolustuskurssiyhdistyksen seminaarissa 14.4.2011

Arvoisat maanpuolustuskurssiyhdistyksen jäsenet, hyvät naiset ja herrat

Kiitän kunniaa saada alustaa tälle arvostetulle yleisölle aiheesta, joka on aina ajankohtainen. Suomen kokonaisturvallisuus on tänä päivänä varmasti paremmalla tasolla kuin koskaan aikaisemmin ja sen puolesta meillä on hyvät edellytykset menestyä myös tulevaisuuden maailmassa. Kun Newsweek-lehti syksyllä 2010 valitsi Suomen maailman parhaaksi paikaksi asua, oli turvallinen yhteiskunta yksi valintakriteereistä.

Kokonaismaanpuolustus on niin keskeinen tekijä Suomen kokonaisturvallisuudessa, että aloitan puheenvuoroni lyhyellä katsauksella kokonaismaanpuolustuksen järjestelyiden historiaan. Tämän jälkeen siirryn kokonaisturvallisuuden tulevaisuuden näkymiin. Lopuksi käsittelem vielä erikseen sotilaallisen maanpuolustuksen tilaa ja siihen kohdistuvia muutospaineita.

Kokonaismaanpuolustuksen käsite on pitkän kehitystyön tulos ja se on määritelty lainsäädännössämme. Sillä tarkoitetaan valtioneuvoston ohjesäännön 16 §:n mukaan kaikkia niitä sotilaallisia ja siviilialojen toimia, joilla turvataan Suomen valtiollinen itsenäisyys sekä kansalaisten elinmahdollisuudet ja turvallisuus ulkoista, valtioiden aiheuttamaa tai muuta uhkaa vastaan.

Vaikka kokonaismaanpuolustuksen juuret juontavat jo sotaa edeltävään aikaan, voidaan varsinaisen kehitystyön todeta alkaneen puolustusneuvoston perustamisesta vuonna 1957. Puolustusneuvoston rooli oli keskeinen kokonaismaanpuolustuksen ja lainsäädännön valmistelussa sekä suunnittelussa.

Vuosina 1971–1981 toimineet parlamentaariset puolustuskomiteat suuntasivat kokonaismaanpuolustuksen kehittymistä nykyisen kaltaiseksi.

Toisen parlamentaarisen puolustuskomitean vuonna 1976 jättämä mietintö on ensimmäinen virallinen dokumentti, jossa kokonaismaanpuolustus käsitteenä mainitaan.

Suomen perustuslain uudistamisen myötä puolustusneuvosto lakkautettiin vuonna 2000. Tehtävät jaettiin valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittiselle ministerivaliokunnalle, puolustusministeriölle sekä niitä avustamaan perustetulle Turvallisuus- ja puolustusasiain komitealle.

Valtioneuvosto vahvisti vuosina 2003 ja 2006 periaatepäätöksen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiksi. Tämän strategian ja kokonaismaanpuolustuksen yhteys ilmenee valtioneuvoston

ohjesäännön mukaisesti siten, että kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamiseen kuuluvat julkisen sektorin eli valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja kuntien sekä yksityisen sektorin toimenpiteiden ja kansalaisten vapaaehtoisen toiminnan yhteensovittaminen näiden elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi kaikissa tilanteissa.

Vuonna 2010 hyväksyttiin uusi, laajaan turvallisuusikäsitukseen perustuva periaatepäätös yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta. Strategiassa on erityistä huomiota kiinnitetty kansainväliseen ulottuvuuteen sekä varautumisen ja kriisijohtamisen toimijakentän laajalaisuuteen. Elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitys osana yhteiskunnan varautumista ja häiriötilanteiden hallintaa korostuu. Myös kuntien rooli on tuotu esille aikaisempaa korostetummin, samoin kuin aluehallintouudistuksen vaikutukset.

Kokonaisturvallisuuden järjestelyitä on käsitelty lisäksi valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisissa selonteissa vuosina 1997, 2001, 2004 ja 2009 sekä viimeisimmän selonteon linjausten pohjalta muodostetussa Hallbergin komiteassa.

Hallbergin komitean jättämässä raportissa todetaan mm. seuraavaa: ”Kokonaismaanpuolustuksen toimintamalli on vuosikymmenten kehitystyön tulos ja keskeinen osa Suomen kansallista turvallisuutta. Kokonaismaanpuolustus perustuu yhteistoimintaan ja turvallisuuden kokonaisvaltaiseen tarkasteluun, mikä edellyttää aina yhteensovittamista ja hallinnon eri alojen ammattitaidon mukaan saamista. Tätä yhteensovittamista tarvitaan muun muassa turvallisuusympäristön muutosten seurannassa ja näiden muutosten seurannaisvaikutusten analysoinnissa, voimavarojen rakentamisessa ja ylläpidossa, varautumiseen liittyvissä valmisteluissa ja harjoituksissa sekä kriisitilanteiden hallinnan edellyttämässä voimavarojen käytössä.” Komitea toteaa edelleen, että ”toimintatapana kokonaismaanpuolustus on kansainvälisestikin edistysellinen” eikä komitea ehdota muutosta varautumisjärjestelyjen perusteisiin.

Hyvät kuulijat,

Kokonaisturvallisuuden järjestelyt lepäävät siis vankalla pohjalla, mutta mitä voidaan sanoa

tulevaisuuden haasteista? Tulevaisuus on aina ollut vaikeasti ennakoitavissa, siinä ei ole mitään uutta. Varmuudella voidaan kuitenkin todeta, että maailma on parin vuosikymmenen päästä hyvin erinäköinen kuin tänään. Mutta millä tavoin ja millaisin seurauksin, se on epävarmaa. Näyttää vahvasti siltä, että turvallisuusriskien ja haavoittuvuuksien lisääntyessä ovat tulevaisuuteen liittyvät epävarmuustekijät ja konfliktipotentiali eri puolilla maailmaa nousussa. Mutta johtaako kehitys uusiin kriiseihin ja konflikteihin ja kuinka vakavia ne ovat?

Tulevien vuosikymmenten epävarmuustekijät ovat kiinteässä yhteydessä tiettyihin selkeästi nähtävissä oleviin kehityssuuntauksiin. Nostan esiin viisi tällaista suuntausta, jotka ovat erityisen painavia niin Suomen kuin laajemmin eurooppalaisenkin turvallisuuskehityksen näkökulmasta.

Ensimmäisenä mainittakoon keskinäisriippuvuus. Jo tänä päivänä maamme kokonaisturvallisuudella on vahva kansainvälinen ulottuvuus, joka tulee vahvistumaan entisestään. Elämme toimintaympäristössä, jolle on ominaista kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden lisääntyvä keskinäisriippuvuus, samalla kun voimavarat pysyvät rajallisina. Tästä syystä on välttämätöntä, että mahdollisimman monipuolinen verkottuminen otetaan entistä vahvemmin huomioon kokonaisturvallisuuden suunnittelussa.

Kasvavassa keskinäisriippuvuudessa kolikon toinen puoli on tietenkin se, että valtakunnan maantieteellisillä rajoilla on yhä pienempi merkitys Suomen tasavallan ja suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuden kannalta. Vaikka kokonaisturvallisuus kotimaassa on jatkosakin tärkein tehtävä, on meidän panostettava myös turvallisuuden lujittamiseen kaukana Suomen rajoilta.

Toisena kokonaisturvallisuuttamme muokkaavana suuntauksena on syytä mainita teknologinen kehitys. Jatkuvasti nopeutuvalla teknologisella kehityksellä on totta kai enimmäkseen positiivisia vaikutuksia, mutta ongelmittakaan ei voida välttyä. Korkean teknologian asejärjestelmät ja tietoverkko-osaaminen lisäävät asevoimien suorituskykyä, mutta löytävät yhä helpommin tiensä ei-valtiollisillekin toimijoille. Siviilipuolen innovaatiot

esimerkiksi avaruus-, nano-, bio-, ympäristö- ja informaatioteknologiassa antavat uusia välineitä myös väärinkäytöksiin ja haitalliseen toimintaan.

Kolmas suuntaus muodostuu kansainvälisten liikenneväylien turvallisuuden kohdistuvista haasteista. Jo pelkästään maantieteellisen sijainnin ja ulkomaankaupasta riippuvaisen talouden johdosta yhteiskuntamme elinehto- ja ovat häiriötön ilma-, meri- ja tietoliikenne. Jatkossa joudumme varautumaan siihen, että kansainvälisten merialueiden, ilmatilan, avaruuden ja – ennen kaikkea – tietoavaruuden vapaa käytettävyys ei ole enää itsestään selvää. Oman lisämausteensa kansainvälisiin liikenneväyliin kohdistuvaan mielenkiintoon antaa ilmaston lämpeneminen ja sen ennakoitua vaikutukset pohjoisten merireittien merkitykseen.

Tietoverkkoihin kohdistuvat niin sanotut kyberuhkat ovat nousseet varsin lyhyessä ajassa keskeiseksi tekijäksi kokonaisturvallisuuden kannalta. Yhteiskunnan haavoittuviin osiin suunnattu kyberhyökkäys on tehokas painostusväline, jonka alkuperää on usein vaikea ja osin mahdotontakin selvittää. Vuoden 2010 Yhteiskunnan turvallisuusstrategian uhkarvioissa kyberuhkat olivat näkyvästi esillä.

Olemme juuri aloittaneet poikkihallinnollisen valmistelutyön koko yhteiskuntaa palvelevan ”kyberstrategian” laatimiseksi. Asian valmisteluvastuu on Turvallisuus- ja puolustusasiain komitealla.

Neljäntenä kehityssuuntauksena ottaisiin esiin konfliktien dynamiikan, joka elää jatkuvasti. Kylmän sodan jälkeen yleistynyt jaottelu korkean ja matalan intensiteetin operaatioihin on menettänyt merkitystään. Nyt puhutaan niin sanotuista ”hybridikonflikteista”, jolla viitataan muutokseen toimijoiden ajattelutavassa. Siinä pyritään hyödyntämään yhteiskuntien heikkouksia, turvautuen sekoitukseen yhtäältä tavanomaisia sodankäynnin taktiikoita sekä toisaalta uudenlaisia toimintamalleja ja teknologiaa. Esimerkiksi Georgian sodassa elokuussa 2008 oli havaittavissa hybridikonfliktin ominaispiirteitä.

Vastaavasti kriisinhallintatehtävissä joudutaan samaan aikaan turvautumaan sekä erittäin koviin sotilaallisiin keinoihin että syvälle menevään siviiliosaamiseen.

Tähän samaan kokonaisuuteen kytkeytyy viides kehityssuuntaus, jota voidaan kutsua vaikuttamisen korostumiseksi. Aiheesta käytetään usein myös termiä strateginen viestintä.

Eri toimijat kehittävät yhä sofistikoituneempia menetelmiä tarjotakseen kilpailevia narratiiveja kansainvälisille tiedotusvälineille ja sosiaalisen median verkostoihin, joissa tapahtumia seurataan kellon ympäri. Reaaliaikaisen raportoinnin tempo on nopea ja siinä on julkisen hallinnon viestinnällä täysi työ pysytellä edes mukana. Tähän ilmiöön on törmätty hyvin konkreettisesti muun muassa Afganistanissa, jossa Naton johtaman ISAF-operaation strateginen viestintä joutuu kilpailemaan vastapuolen toimijoiden tarjoamien vaihtoehtoisten näkemysten kanssa. Tällöin kokonaisuuden kannalta pienetkin yksittäiset sotilaalliset toimet saattavat nousta yllättäviin mittasuhteisiin.

Yhteenvetona tulevaisuuden näkymistä voi varmuudella todeta, että kokonaisturvallisuuden ja varautumisen suunnittelijat kohtaavat melkoisia haasteita. Suunnittelussa pyritään nivomaan yhteen politiikka, toimintamallit ja resurssit rationaaliseksi kokonaisuudeksi. Tulevaisuuden konfliktit ja kriisit eivät kuitenkaan ole eksaktia tiedettä. Ne ovat moniulotteista ja usein kaotista ihmisen tai luonnonvoimien aikaan saamaa toimintaa, joissa yllättävyys kuuluu asiaan. Niihin varautuminen edellyttää teknologisten ratkaisujen ohella yhä syvempää inhimillistä ymmärtämystä, varsinkin silloin kun signaalit ovat heikkoja tai epäselviä. Suunnitteluun kuuluu myös merkittävien investointien sitominen kauas tulevaisuuteen, perustuen pitkän aikavälin ennusteisiin. Lisää haastetta tähän tuovat resursseihin jatkuvasti kohdistuvat säästöpainet.

Arvoisat kuulijat,

Seuraavaksi siirryn tarkastelemaan lähemmin maanpuolustuksemme sotilaallista puolta. Sotilaallinen maanpuolustus on toki vain yksi kokonaisturvallisuuden elementeistä, mutta erittäin tärkeä sellainen. Kuten tiedätte, puolustushallintoon kohdistuu merkittäviä muutospaineita, jotka on lähivuosina ratkaistava.

Euroopassa talouskriisin myötä kasvaneet säästötarpeet ovat korostaneet tarvetta entistä tiiviimmälle puolustusalan yhteistyölle. Taloudelliset vaikeudet ovat myös pakottaneet priorisoimaan voimakkaasti asevoimien toimintoja. Useimmille Länsi-Euroopan maille se tarkoittaa tänä päivänä yhä pidemmälle

menevää keskittymistä kansainväliseen toimintaan. Toki tähän suuntaukseen vaikuttaa myös se, ettei valtaosa läntisen Euroopan maista pidä omaan maahansa kohdistuvaa suoraa sotilaallista uhkaa enää vakavasti otettavana mahdollisuutena.

Taloustilanteet vauhdittivat esimerkiksi Iso-Britannian ja Ranskan välisen puolustusyhteistyösopimuksen syntymistä. Sen perusteella maat sopivat hyvin pitkälle menevästä asevoimiensa yhteiskäyttöisyydestä ja osittain myös tehtävänjaosta. Aika näyttää, toimiiko tämä esimerkkinä myös muiden Euroopan maiden yhteistyön tiivistämiselle.

Samaan aikaan kun Euroopassa painitaan taloustilanteiden parissa ja muokataan asevoimia soveltuviksi pääasiassa kansainvälisiin tehtäviin, on meiltä itään päin katsottaessa suuntaus päinvastainen. Intia, Kiina, Venäjä ja monet muut nopeasti kehittyvät maat käyttävät suhteessa yhä enemmän resursseja kasvavista bruttokansantuotteistaan asevoimien kehittämiseen.

Kiinan julkisuuteen ilmoittama puolustusbudjetti kuluvalle vuodelle on noin 65,5 miljardia euroa, mikä merkitsee lähes 13 %:n kasvua edellisvuoteen verrattuna. Venäjän puolustusbudjetti kuluvalle vuodelle on noin 38 miljardia euroa, mikä merkitsee yli 18 %:n kasvua. Vuosille 2012–2013 Venäjä on asettanut tavoitteeksi puolustusbudjetin kasvattamisen aina 51 miljardiin euroon. Tämän ohella puolustusbudjetin päälle on suunniteltu vuoden 2020 ulottuvaan asevoimien varusteluohjelmaan yhteensä 487 miljardin euron lisärahoitusta.

Kun näitä asioita katsotaan Suomen näkökulmasta, on vuoden 2009 valtioneuvoston selonteon jälkeen maailmalla toki tapahtunut kaikenlaista. Lähiympäristössämme ei ole kuitenkaan havaittavissa sellaista muutosta, jonka antaisi aiheita puolustuskyvyn tason laskeamiseen. Puolustuskyvyn kehittämisen lähtökohtana on, että Suomeen kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön tai sillä uhkaamisen mahdollisuutta ei voida sulkea pois. Samalla joudumme varautumaan uudentyyppisiin uhkakuviin, jotka ovat lisääntyneet globalisaation ja kasvavan keskinäisriippuvuuden myötä.

Johtopäätöksensä voidaan todeta, että Suomen geostrateginen sijainti on muotoutumassa

haasteelliseksi. Eurooppalaiset kumppanimme Suomesta länteen toimivat yhä niukemmilla resursseilla ja asettavat etusijalle osallistumisen kansainväliseen kriisinhallintaan. Samaan aikaan Suomen itäpuolella panostetaan merkittävästi lisää resursseja asevoimien kehittämiseen, eikä kehittämisen painopiste näissä maissa ole kriisinhallinta.

Näiden kahden suuntauksen välissä tasapainoilevalle EU:n reunavaltiolle en näe muuta vaihtoehtoa, kuin ylläpitää turvallisuusympäristöön nähden oikein mitoitettua kansallista ennaltaehkäisy- ja torjuntakykyä. Se perustuu puolustusvoimien osalta yhteisten suorituskykyjen sekä maa-, meri- ja ilmavoimien suorituskykyjen muodostamaan tasapainoiseen kokonaisuuteen. Samalla meidän on verkotuttava maailmalla ja annettava vertailukelpoinen kontribuutio kansainväliseen kriisinhallintaan. Tämä asetelma on sama siitä huolimatta, onko Suomi sotilaallisesti liittoutumaton vai liittoutunut.

Ulkoisen toimintaympäristön rinnalla on näköpiirissä sisäisiä haasteita, kuten valtiontalouden tasapainottaminen ja akuutti tarve puolustusvoimaudistukselle. Tämä kaikki edellyttää tulevan viikonlopun vaaleissa valitavalta uudelta poliittiselta johdolta uskallusta tehdä rohkeita päätöksiä, jotka ylläpitävät puolustuskykymme myös tulevaisuudessa.

Hyvät kuulijat,

Kun Suomessa puhutaan puolustuskyvyn ennalta ehkäisevästä ”uskottavuudesta”, lähdetään argumenttia rakentamaan yleensä sotilaallinen puoli edellä. Kansakunnan turvallisuuden uskottavuudessa on kuitenkin aina kaksi puolta: yhteiskunnallinen ja sotilaallinen. Yhteiskunnallisella puolella tarvitaan poliittisesti ja taloudellisesti vakaa yhteiskunta. Tämä meillä jo on. Valtiontalouden haasteista huolimatta Suomen tilanne on kansainvälisesti suhteutettuna vakaa.

Tarvitaan myös taitavaa diplomatiata, strategisen tiedustelun kykyjä sekä ennen kaikkea poliittinen johto, joka on sitoutunut maanpuolustukseen ja kykenevä tekemään päätöksiä. Nekin meillä ovat. Lisäksi tarvitsemme korkeaa maanpuolustustahtoa, huoltovarmuutta sekä tiivistä kansallista ja kansainvälistä verkottumista. Nämäkin meillä ovat. Rajat ylit-

tävät uhkat lisäävät yhteistyön tarvetta, josta yksi osoitus on EU:n Lissabonin sopimuksessa vahvistettu periaate solidaarisuudesta jäsenmaiden kesken.

Sotilaallisella puolella kynnyssuorituskykyjä ovat muun muassa tiedustelu- ja johtamiskyky, kaukovaikutteinen tulenkäyttö, tehokkaat erikoisjoukot, nopea reagointikyky alueloukkausten torjuntaan sekä riittävä valmius ja liikekannallepanokyky. Jotta nämä kyettäisiin ylläpitämään, on meidän toimeenpantava nopealla aikataululla uudistus puolustushallinnossamme. Tarvitsemme poliittisen mandaatin toimintojemme ja rakenteidemme uudistamiselle. Olennaisinta ovat selkeät budjettiraamit. Lisäksi tarvitsemme mandaatin kattamaan sopeuttamistoimia henkilöstöpolitiikan, alueellisten näkökohtien ja materiaalioiden osalta.

Puolustusvoimien läsnäolo maan eri osissa tulee säilymään, vaikka rauhan ajan rakenteita supistettaisiinkin. Yksittäisten varuskuntien sijainnilla ei ole merkitystä Suomen sotilaallisen puolustamisen näkökulmasta. Tarpeettomista kiinteistöistä ja toimitiloista luopuminen olisi mahdollistettava joustavasti.

Me emme ole pyytämässä lisää rahaa, vaikka sille olisikin aiheita lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Sen sijaan pyydämme vakasuoraa budjettia vuoteen 2015 saakka, jonka jälkeen meillä on hallitusti uudistettu, nykyistä kustannustehokkaampi järjestelmä. Kuinka kustannustehokkaasta lopputuloksesta on kyse, riippuu puolustusvoimien rakenteita koskevista päätöksistä. Tärkeää on, ettei luoda paperitiikereitä, vaan sellainen järjestelmä johon uskotaan Suomen ulkopuolellakin.

Mikäli puolustusbudjettia nyt leikattaisiin, olisi edessä sekä puolustuskyvyn merkittävä heikkeneminen että hallitsematon rakenneuudistus. Tällöin puolustuksemme peruselementit alkaisivat murentua ja puolustusvoimien toiminta käytännössä halvaantuisi.

Tunnistan ja ymmärrän ne lukuisat poliittiset haasteet, jotka tähän kokonaisuuteen liittyvät koskien muun muassa aluepolitiikkaa, asevelvollisuutta ja rahoitusta. Mutta nyt jos koskaan on paikka tehdä ratkaisuja, jotka eivät varmastikaan miellytä kaikkia, mutta johtavat isänmaan kannalta turvallisempaan tulevaisuuteen.

Hyvät naiset ja herrat,

Turvallisuutemme peruselementit ovat kestävällä pohjalla eikä Suomeen kohdistu välitöntä vakavaa uhkaa. Meillä ei kuitenkaan ole varaa jäädä lepäämään laakereille. Avoin yhteiskuntamme on yhä haavoittuvaisempi erilaisille uhka- ja häiriötekijöille. Jos katsomme asioita 5-10 vuotta taaksepäin, näemme miten suuret muutokset ovat maailmalla myllertäneet. Vastaavia muutoksia on kuitenkin usein vaikea nähdä eteenpäin. Kaikkia riskejä emme voi mitenkään ennakoita, maailma jatkaa muutumistaan ja meidän on kyettävä varautumaan odottamattomiinkin käänteisiin. Jokainen eteen tuleva kriisi tai konflikti on omanlaisensa eikä päätösten tekeminen suinkaan ole helppoa.

Meillä on käsissämme vahva järjestelmä Suomen kokonaisturvallisuudesta huolehtimiseen. Järjestelmä on puoli vuosisataa vanha, mutta

se vastaa erinomaisesti niin tämän päivän kuin tulevaisuudenkin uhkatekijöihin. Asia on niin elintärkeä, ettei sitä missään nimessä pidä horjuttaa, vaan kohdistaa yhteiskunnan voimavaroja sen vahvistamiseksi edelleen. Sotilaallinen maanpuolustus on yksi keskeinen elementti tässä kokonaisuudessa.

Lopuksi haluan onnitella 50-vuotiasta Maanpuolustuskurssiyhdistystä. Valtakunnalliset maanpuolustuskurssit aloitettiin vuonna 1961 ylimpien päätöksentekijöiden kouluttamiseksi isänmaamme kriisivalmiuteen. Alusta alkaen kurssien yksi tärkeä tehtävä on ollut osallistujien välisen yhteistyöverkoston ylläpitäminen ja kehittäminen. Tätä tehtävää Maanpuolustuskurssiyhdistys on myös erinomaisesti vaalinut. Toivotan yhdistykselle menestystä myös tulevaisuudessa.

Kommenttipuheenvuoro

Maanpuolustuskurssiyhdistyksen seminaarissa 14.4.2011

Arvoisat kuulijat,

Kommenteissani keskityn kansainvälisyyden ja keskinäisen riippuvuuden lisääntyvään merkitykseen yhteiskuntamme varautumisessa. Japanin maanjäristys puolestaan tarjoaa tuoreen ja opettavan esimerkin kriisijohtamiseen ja toimivaltakysymyksiin liittyvässä keskustelussa.

- Hallbergin komitea mietintöä suomalaisen yhteiskunnan varautumisesta on luettava rinnakkain joulukuussa 2010 hyväksytyn ”Yhteiskunnan turvallisuusstrategian” (entinen YETT) kanssa. Kun näin tehdään, huomataan molemmissa varautumisen ja uhkakuvan kansainvälisen ulottuvuuden saama kasvava merkitys.
- Johtopäätös molemmissa selvityksissä oli kirkas. Kansainvälinen ulottuvuus on entistä vahvemmin mukana jokseenkin kaikissa elintärkeissä toiminnoissa. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden kietoutuminen yhteen oli huomioitava lopputuloksessa. Uhkia on aiempaa paremmin kyettävä torjumaan kaukana omilta rajoilta.
- Oli vastattava kysymykseen ”kykenemmekö kriisin tullen hoitamaan elintärkeät toimintamme kansallisesti?” ja jos vastaus on ei - niin millaiseen kansainväliseen apuun voimme luottaa?
- Miten kotiutamme EU-jäsenyydestä ja NATO:n rauhankumppanuusohjelman osallistumisesta, NATO:n siviilialan yhteistyöstä syntyvät hyödyt - jos niitä on - yhteiskuntamme varautumissuunnitteluun ja kriisivalmiuteen? Kuinka pitkälle solidaarisuus unionissa tiukan paikan tullen venyy? Kuinka paljon voimme laskea Lissabonin sopimuksen yhteisvastuulausekkeen ja avunantovelvoitteen varaan?
- Hallituksen EU-selonteko korostaa maamme kykyä sopeutua ja toimia vaihtelevissa kansainvälisissä koalitioissa. Miten lisääntyvä pohjois-

mainen yhteistyö ja solidaarisuus tulisi ottaa huomioon ja kotimaamme kriisivalmiudessa?

- Työryhmämme tarkasteli taloutemme ja infrastruktuurimme toimivuutta akuutin maailmanlaajuisen talouskriisin vaikutusten valossa. Emme tarvinneet laboratorioharjoituksia kun olimme syvällä todellisessa kriisissä. Kansalaisturvallisuus edellyttää vastauksia riskeihin, jotka nousevat esimerkiksi Euroopan suuresta energiariippuvuudesta, valtioiden välille syntyvistä jännitteistä energian ja raaka-aineiden riittävyyden ja saatavuuden kiistakentässä.
- Oli hyvä myös pohtia sitä kuinka ilmastonmuutos, ympäristökatastrofit, pandemiat, ruoan ja puhtaan veden riittävyys, muuttoliikkeet tai järjestäytyneen rikollisuuden yhteydet ääriilikkeisiin ja fundamentalismiin vaikuttavat toimintaympäristöömme.
- Yhdysvalloissa kehitetyn ja osittain muullakin omaksutun ”Homeland defence” käsitteen ympärille on kehittynyt kansalaisten omaehtoista turvallisuusajattelua. Esimerkiksi käy Lontoon metroverkoston kansalaisseuranta, jossa jokaisella on mahdollisuus päivittää tilannekuvaansa ja saada pelastusharjoitusta. Tästä mallista on meilläkin opittavaa. Turvallisuusstrategian tunnettuus yksityisellä sektorilla, järjestöissä ja kansalaistasolla todettiin

vähäiseksi. Tilanne tuli korjata ja apuna käyttää esimerkiksi kansalaisjärjestöjä.

- Uhkakuvien kansainvälistyessä korostuu ulkoasiainhallinnon vastuualue. Ulkoministeriö pitää yllä Suomen kansainvälisiä toimintoja, yhteyksiä ulkovaltoihin, EU:n toimielimiin ja muihin keskeisiin kansainvälisiin toimijoihin. UM vastaa suomalaisten avustamisesta ulkomailla ja ulkomaankaupan edellytysten turvaamisesta. UM:n toimikenttään kuuluvat myös sotilaallinen ja siviilikriisinhallinta sen omalla sektorilla.
- Koska UM:llä keskeinen vastuu ulkomaan-toiminnoista on UM:n näkökulmasta tärkeää, että kaikki hallinnonalat sisäistävät kansainvälisen ulottuvuuden omassa varautumisessaan.

Japanin katastrofi ja UM:n toimet

Perjantaina 11.3 klo 7.46 tapahtui Japanin historian suurin maanjäristys, jota seurasi tuhoisa tsunami.

Alusta lähtien oli selvää, että kyseessä oli hyvin vakava luonnonkatastrofi, jonka vaikutusalueella oli paljon suomalaisia. Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS) mukaan ulkomailla tapahtuva suuronnettomuus, joka koskettaa suomalaisia, kuuluu ulkoministeriön toimivaltaan.

Maanjäristys tapahtui aamulla klo 7.46. Puolen tunnin kuluessa, klo 8.15 oli UM:n kriisiorganisaatio käynnistetty ja tilannekuva huone Katajannokan Merikasarmilla täydessä toiminnassa.

11.3. puoleenpäivään mennessä UM oli:

- 1) Avannut kriisinajan puhelinpäivystysnumeron 0800-0444 omaistiedusteluja varten;
- 2) Saanut vauhtiin Japanissa olevien suomalaisten tavoittamisen;
- 3) Varoittanut kaikkia Suomen Tyynen valtameren rantavaltioiden edustustoja tsunami-vaarasta;
- 4) Ottanut käyttöön sosiaalisen median (Facebook & twitter) lisäkanavana tiedon välitykseen suomalaisten informoimiseksi;
- 5) Antanut ensimmäisen tiedotteen tapahtuneesta ja ministeriön toimista sekä muuttanut Japanin matkustustiedotteen;
- 6) Kutsunut koolle valmiuspäällikkökokouksen iltapäiväksi;
- 7) Avannut toimivat yhteydet asianomaisiin vi-

ranomaisiin; Säteilyturvakeskus, Seismologian laitos, Finnair, ilmatieteen laitos ja matkanjärjestäjät.

Viikonlopun 12.–13.3. aikana ministeriö jatkoi kellon ympäri toimintaa suomalaisten avustamiseksi. Kaikkiin tiedossa oleviin yli 800 suomalaiseseen saatiin yhteys tekstiviestein, puhelimella, sähköpostilla, facebookilla tai omaisten kautta. Helsingin päässä omaistiedustelunumeron tuli yli 2000 puhelua. Teimme päätöksen konsultikomennuskunnan lähettämisestä Tokioon suurlähetystömme tueksi, lähetimme joditabletteja säteilyuhkan varalta ja teltoja majoitustarvetta varten. Tarjosimme Japanille pelastus- ja asian-tuntija-apua onnettomuusalueelle.

Toimintamme sai runsaasti myönteistä huomiota kansalaisilta, medialta ja muilta viranomaisilta. Kansalaispalautteessa kiitettiin sosiaalisen median käyttöä. Sosiaalinen media täydensi muita tiedotuskanavia. Se oli nopeudessaan ja joustavuudessaan korvaamaton väline. Harvat kritiikin esittäjät olivat sitä mieltä, että pääministerin olisi pitänyt hoitaa tiedottaminen asiasta, ja valtioneuvoston kanslian ottaa johtorooli.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan toimivaltainen ministeriö johtaa toimintaa valtioneuvoston tasolla. Japanin kriisin osalta oli yksiselitteisen selvää, että operatiivista toimintaa ja ministeriöiden yhteistoimintaa johti ulkoministeriö. Keskeisenä yhteistyöelimenä oli valmiuspäällikkökokous, joka UM:n johdolla kokoontui kriisin aikana kaksi kertaa. Häiriötilannetta käsiteltiin kahdesti myös maan hallituksen kokouksissa. Toiminta oli tarkoin turvallisuusstrategian mukaista. Olisi ollut operatiivisen toiminnan kannalta vahingollista, jos poikkeustilanteen ollessa päällä olisi äkillisesti poikettu yhteisesti sovitusta pelisäännöistä ja siirretty yleisjohto valtioneuvoston kansliaan tai tiedottamisvastuu pääministerille.

YTS:n mukaisesti UM vastasi tiedottamisesta ja kutsui koolle tarvittavat muut viranomaiset. Lauantaina 12.3. järjestimme median edustajille infotilaisuuden, johon osallistuivat myös STUK:in, VNK:n, PLM:n ja Seismologian laitoksen edustajat. Ulkoministerin johdolla tilanne laitettiin pakettiin niin hyvin kuin se siinä vaiheessa oli mahdollista. ☺

Maanpuolustus-juoksu kesää ja syksyä kohti

Viime kautensa tyylikkäästi Berliinin (ja osa New Yorkin) maratoniin päättänyt Maanpuolustus-juoksu piti taukoa yhteislenkkien osalta parhaimman hiihtokauden ajan. Tosin innokkaimmat kävivät kokeilemassa sulaa maata Uudenkaupungin rinkimaratoin yhdessä helmikuun alussa, joten aivan unohdukseen ei juokseminenkaan ole jäänyt.

Kevään ensimmäinen yhteislenkki juosti Tuusulan Rantatien kulttuurimaisemissa tiistaina 29. maaliskuuta. Mikäli uusia juoksuhaluisia ilmaantuu, pyydämme ottamaan rohkeasti yhteyttä allekirjoittaneisiin, niin lisäämme teidät jakelulistamme.

Kesän mittaan juoksemme yhteislenkin noin kerran kuussa. Juoksuisännäksi voi ilmoittautua joko Timolle tai Jyrkille. Kauden päätavoitteeksi voi asettaa joko Istanbulin tai Amsterdamin maratonin 16. lokakuuta, molempiin on tarkoitus lähteä Mp-juoksuclubin osastolla. Keveitä askeleita toivottavat

Timo ja Jyrki

Timo J. Anttila
+358 400 508 540
tj.anttila@sampopankki.fi

Jyrki Heinonen
+358 299 500 700
jyrki.heinonen@mil.fi

Maanpuolustus-metsästäjät

Kuninkaankartanon väijy-peuraa ja torvifanfaareja

Maanpuolustus-metsästäjien vuoden 2010 neljäs jahti 16.–17.11.2010 suuntautui Näsen kartanoon Perniöön ja Teijoon. Alkuilapäivästä alkanut taival Helsingin Kasarmitorilta oli taitunut kuin huomaamatta kiinnostavia ja väliin metsästysaiheita ruotivia keskusteluja käyden. Kansallisella maantieteellä kaikkialla on joku silmiinpistävä ominaisuus. Täällä Salon jälkeen saattoi panna merkille maiseman harvahkon mutta systemaattisen aaltoilevuuden, jota ei samanlaisena tapaa itäisemmässä Suomessa. Pelot, kulttuurimaisemat ja metsät olivat muinaisen merenpohjan päällä. Saattoi ajatella niin, että valtavat jättiläismitta-kaavaiset mainingit olivat kuin jähmettyneet aloilleen.

Matkalaisilla oli vatsanpohjassaan myötäkäyntinen tunne tulevan jahdin onnistumisesta. Tähän antoi eväitä kenties jahtiporukan reipas yleisasenne kuin myös odotuksia luova kohde ja yön yli kesto. Päästyämme Näsen kartanoon riistaannon lupaavuus vain vahvistui. Historiallinen Näse, joka tunnetaan myös Latokartanona teki tulijoihin vaikutuksen. Perspektiiviä riittää keskiajalta saakka ja onpa paikka omistuksen vaihdellella ollut monen aatelisen ja aikansa merkittävän sotilaankin koti. Rakennuskanta on hyvässä pidossa ja muutamat graniittipaasista tehdyt rakennukset näyttivät niin pomminkestäviltä, että sata vuotta on niille silmänräpäys.

Tulomaljojen ja esittelykierroksen jälkeen saimme tarkat väijypassin ohjeistukset. Keskeistä oli ampua 3–4 -piikkisiä pukkeja, jotta kanta uusiutuu ja pysyy tasapainossa. Turvallisuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota.

Marraskuun iltpäiväinen aurinko ei pitkään paistelee, eikä tehollista ampuma-aikaa ollut hukattavaksi. Letkamme hajosi pienten metsäteiden hiussuonistoon. Näsellä oli hyvin hoidettua tieverkostoa alueellaan pitkät patkat.

Siellä täällä hiekkatien pinnalla helmeili kavioiden tuoreita jälkijonoja. Hyviin paikkoihin sijoitetuille ja hoidetuille ruokintapaikoille vietiin ympäri vuoden syömistä eläimille. Metsästäjien riistan- ja luonnonhoitotyö ei jää Pohjolassa puheiden tasolle. Tässä oli tekemisen meininkiä!

Maanpuolustus-metsästäjät hakeutuivat nopeasti otollisiksi katsomiinsa kyttäysasemiin, sovittelivat varusteensa ja vajosivat äänettömään odotustilaan. Metsä oli tovin hyvin hiljainen. Ensimmäisenä pikkulinnut, sitten närhet uskaltautuivat ruokintapaikalle. Jälkimmäisten herkuksi tarjolla oli rutkalti omenaa.

Pitkän odotuksen jälkeen joku närhistä rääkäisi. Kuuluiko metsästä heti perään risun katkeamisen ääni? Varmistin liukui äänettömästi pois, ase teki ajatuksissa tähtäysliikkeitä. Hetken odottelun jälkeen varmistin liukui päälle. Tätä toistui ja jännitys tiivistyi jokaisella väijy paikalla samaa tahtia hämärän laskeutumisen ja pimeyden tiivistymisen myötä. Valkoinen peräpeili olisi ollut helppo erottaa. Tällaista oli kyttäysjahti parhaimmillaan. Joku saisi kohta takuuvarmasti saalista. Laukauksen ääni kajahti sitten aika kaukaa. Toinen laukaus hiukan lähempää. Kohta olikin jo omalta kohdalta liian pimeää, ase vaan pussiin ja sassiin tien varteen. Auton valokeila leikkasi pimeää ja matka Näseen alkoi. Metsästysradiosta välitetyt tiedot kertoivat joistakin onnistuneista kaadoista.

Kartanon päämajaan kannettiin sisään yksi kaadettu peura. Kohta toinen. Hyvä osuma kummassakin. Ampujina Vesa Kallionpää ja toisessa Harri Kainulainen. Tilanteita käytiin läpi uudestaan ja uudestaan. Vesa oli säätänyt zoomia ja nähnyt ensin yhden peuran tulon, sitten kuusen takaa oli tullut toinen kiikariin. Piikkimäärityksen jälkeen välitön laukaus.

Kiitokseksi onnistuneesta valkohäntäpeurajahdistä Perniössä ja Teijossa eversti Aapo Cederberg luovuttaa maanpuolustus-metsästäjien eräpuukon Nro 1. Metsähallituksen pääjohtaja Jyrki Kankaalle. Viestintäjohtaja Juha Mäkinen saa hiukan vastaavan nylkpuukon.

Harrin peuran tulosuunta oli päinvastainen. Pulssia tasauttava kaatoryyppy tarjottiin jokaiselle uudelle sisääntulijalle näihin hymy-naamojen kokoontumisajoihin.

Majoittauduimme Teijon Kirjakkalan ruukkiin. Kultturellin ja arvokkaan ruukki-kokonaisuuden omistaa Metsähallitus. Laadukasta majoitus- ja ruokapalvelua hoitaa yksityinen elinkeinonharjoittaja. Joki virtasi pihan läpi kauniiseen lahteen Hamarijärveen. Totesimme, ettei menisi lomamatka hukkaan jos joskus ajelisi tänne. Hajauduimme pienryhmiin useaan eri rakennukseen, hyväkuntoisissa huoneissa oli runsaasti tilaa. Seuraavaksi ohjelmassa oli sauna. Jotkut kokeilivat myös ulkoterasilla höyryävää kylpytynnyriä. Sitten kelpasi puhtoisin tusinan saapua päivälliselle. Harri Kainulainen avasi illan metsästystorvisoitolla. Pääruoaksi oli laitettu korkeatasoista metsäpeurapaistia uunipuna-juurien kera.

Majoitusisännän kertomana saimme kuulla mielenkiintoisia otteita Teijon Kirjakkalan ruukin menneisyydestä. Kuulimme myös napakan ja mielenkiintoisen tietopaketin Metsähallituksen ajankohtaisista asioista. Maanpuolustus-metsästäjien kiitospuheen lopuksi oman jahtiseurueemme johtaja, TPAKin pääsihteerin, eversti Aapo Cederberg ojensi isännille symbolisen kiitoksemme. Se oli kymenlaaksoisen puukkosepän tekemä aito eräpuukko, jonka mustanahkaiseen tuppeen on painettu Maanpuolustuskurssien tunnus. Hetkisen iltaa vielä istuttuamme kävimme yöpuulle tarinoita huokuvan ruukin huomaan. Erävarusteiden tuoksu liihotti viime aatokset haaveittemme riistamaille.

Aamun valossa palasimme Näsen kartanoon. Historian saatossa sieltä oli johdettu hallinnollisesti koko lounaista Suomea eikä isäntä Urban Silenin jämäkän käskynjaon kenellekään jäänyt mikään epäselväksi.

Kartanolla oli jopa oma metsästysseura ja miehistössä oli paikallisia maanomistajia. Verevä metsästyskulttuuri henki läpi paitsi materiaalisesta varustautumisesta niin myös kaikista otteista. Näsen valtavasta kantatilasta oli perinnönjakojen saatossa lohkottu naapurit, joten monet siteet ja historia muodostivat

Vakuutusneuvos Harri Kainulainen soittaa metsästystorvella seremoniallisen fanfaarin maanpuolustus-metsästäjien valkohäntäpeurajahdissa Näsen kuninkaankartanossa Perniössä 17.11.2010.

ainutlaatuisen alustan metsästykselle ja esimerkiksi riistanhoitotyölle. Pian jahtiseurue ryhmittyi ulos puolikaareen, paljain päin. Näsen kuninkaankartanon vuosisatainen miljöö hienoine, osin kivisine rakennuksineen toimi kaikupohjana metsästystorviseremonialle. Eräveli Harri Kainulainen soitti jahdin alkaneeksi asiaankuuluvilla perinteikkäällä sävelfanfaarilla.

Siirryimme ripeästi maastoon. Lupa oli ampua suuri määrä hollille tulevia valkohäntäpeuroja. Tiuha ajomiesten ketju ajoi välköhäntiä hyvässä maastossa eteemme. Yön jäljiltä maa oli pakkaskohmeessa ja lampi riitteessä. Riistanrapsakka keli kuljetti hengityshöyryä vitkaasti selän taakse, kuuluvuus metsässä oli erinomaisen. Mutta sillä kertaa kävi sittenkin niin, ettei lintua suurempaa eläintä metsästä löytynyt.

Epäusko kuvastui kartanonväen kasvoilta. Mitäs ihmettä oli tapahtunut? Eilen oli ollut peuroja joka sormelle. Jahtilaisten harmitus sulsi pois nuotiotulilla, jossa tukevoitimme oloamme kahvilla ja tilan omalla, erinomaisen maukkaalla ja lihaisalla riistamakkaralla. Varasuunnitelma oli olemassa.

Ajoimme karavaanissa naapuritilojen poikki. Avaran ja kuivan hakkuuaukean pohjoislaitamalle ripottautui eräs pätkä uutta passivitjaa. Vasemmanpuoleisilla on näköyhteys mutta oikeanpuoleisin jäi mutkan taa. Aurinko paistoi suoraan päin ja ampumasektorit olivat leveitä ja pitkiä. Metsästäjät hakivat hetken oletussuuntia ennen vaipumistaan odotustilaan. Kaukaa edestä kuului tasaisin väliajoin ampumaharjoittelun kumu, väliin ilmeisen järeinkin kaliiperein. Auringon polte nosti

auteretta edessä makaavasta mustavalkoisesta hakkuurötäköstä. Ajoketju läheni auringon suunnasta jostain aika kaukaa vielä. Äkkiä vaisto kertoi jotain tapahtuvan ampumasektorin äärioikeassa laidassa. Valkoinen peräpeili kiiti lujaa passien välisessä maastossa. Miksei vieruspassi ammu, peura ilmeisesti tuli sillekin kuolleesta kulmasta? Peurahan juoksi suoraan ajorintamaa vastaan! Välitön tähtäys ja heti laukaus. Sitä ei saanut takaisin vedetyksi, vaikka mieli teki, sillä peräpeili oli jo samassa hypännyt ylös ja sivuun. Kiihtymisen yli näki, että se oli hypännyt kaatuneen siemenpuun juurakon yli. Aika epeli tähdättäväksi pääasiassa hirvi-jahdissa kokemuksensa hankkineelle metsätäijälle! Hirvi etenee metsässä suurin piirtein kuin veturi kiskoilla, mutta valkohäntäpeura eteni laukkavauhdissakin holtittomasti kuin autosta irti kimmonnut iskunvaimennin. Kokeneempi ei ehkä jättänyt väliin, mutta oppia ikä kaikki.

Jahtiporukka siirtyi päivän viimeiseen passiin, suureen kumpukallioiseen peltosaareen.

Paikka olisi ollut lyömätön hihaässä saari-maisuuden ja pitävien ampumasektorien vuoksi, mutta tämä veto oli tyhjä. Suolapalan syönnin ohessa kuulimme, että aamun takaiskulle oli käyty tiedustelemassa syy. Maastosta oli löytynyt päivän vanha ilveksen tappama valkohäntäpeura. Pedon haju oli karkottanut kaikki toivomamme saaliit pois paikoiltaan. Näin vaihteli taas jahtienni Tapion tarhoilla. Mutta olihan meillä jo kaksi kaatoa, jotka nyt nousivatkin kurssiin korvaamattomaan! Vaiherikasta reissua, väijyineen ja fanfaareineen kelpasi kerrata paluumatkalla autoissa, mitä niin tehtiinkin, että jutuista alkoi kiiltää jo muistojen patinaa. Mikäs oli niilläkään ollessa, joiden ei tarvinnut nyt jahdin jälkeen kotonaan pysyä jynssätä. Piru vie, se olisi ollut mieluisa tehtävä, mutta tulehan tilaisuuksia vielä. Erärepuissamme oli kotiin tuliaisiksi maukkaat peuranmakkaratangot. Suuret kiitokset organisoijille tämänkertaisista hienoista järjestelyistä. Maanpuolustusmetsästäjät kohtaavat jälleen erätulillaan!

Eräkirjurina Matti Mehtola

Maanpuolustus – kulttuuri & tiede -jaoston aloitustilaisuus

Valtakunnallisella maanpuolustuskurssilla 190. virisi innostus perustaa uusi kulttuuri & tiede -jaosto Maanpuolustuskurssiyhdistyksen piiriin. Jaoston päämääränä on edistää maanpuolustushengessä vahvaa henkistä hyvinvointia, jonka kulmakivinä ovat mm. kulttuuri ja tiede. Jaoston toiminnan tarkoituksena on myös edistää maanpuolustuskurssin käyneiden keskuudessa suomalaisen kulttuurin ja tieteen tietämystä ja arvostusta.

Kulttuuri & tiede -jaoston aloitustilaisuuteen Suomen Akatemiaan kokoontui helmikuussa 14 toiminnasta innostunutta kursilaista. Iltaa isännöi Suomen Akatemian hallituksen jäsen professori Erkki Oja, joka

kertoi mielenkiintoisen alustuksen Suomen Akatemian toiminnasta ja Akatemian roolista tutkimuksen rahoittajana. Yliopistouudistus on tuore ja hyvin merkittävä muutos, sen tilanteesta kertoi johtaja Leena Vestala, Opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Illan aiheista virisi mielenkiintoinen keskustelu ja pohdinta jaoston seuraavien tilaisuuksien aiheista.

Jaoston seuraava tilaisuus on alkusyksyllä. Ilmoittaudu postituslistalle mpkulutti@gmail.com, saat lisätietoja jaoston toiminnasta ja tuoretta tietoa tulevista tapahtumista.

*Tervetuloa mukaan!
Salla Luomanmäki
Kurssi 190.*

Arno Ahosniemi
päätoimittaja, Kauppalehti

Adjutanttin tarjoilemana

Kollegat ja varsinkin alaiset saattavat hieman kohotella kulmakarvojaan, että missäköhän se päällikkö oikein luuhaa neljättä viikkoa. Vaikka muuta voisi luulla, päällikkö ei ole lintsaamassa, vaan käyttää isänmaan asioiden pohtimiseen työntantajansa aikaa. Niin teimme mekin kuluvan vuoden tammi-helmikuussa 196. Valtakunnallisella maanpuolustuskurssilla. Kurssi oli ensimmäinen paitsi meille, myös sen uudelle johtajalle eversti Kim Mattssonille.

Maanpuolustuskurssi-instituutio on varsin mielenkiintoinen ilmiö. Sen järjestäjälle puolustusvoimille voi olla aidosti vähän kateellinen. Vai tietääkö joku teistä jonkin muun yhteisön tai yrityksen, joka voi hoitaa lobbauksensa lakisääteisesti? On verrattain kätevää, kun kerrallaan viitisenkymmentä Helsingin herraa ja rouvaa politiikasta, virkakunnasta, elinkeinolämässä ja mediasta kerätään täsmäiskulla yhteen hyvän asian äärelle.

Vakavasti puhuen maanpuolustuskurssi on parhaimmillaan hieno osoitus suomalaisesta

kulttuurista: harvassa maassa monen alan eri vaikuttajat voivat vaihtaa ajatuksia yhtä syvällisesti ja samalla vapaamuotoisesti. Ruotsalaisessa luokkayhteiskunnassa tällainen verkostoituminen olisi tuskin mahdollista. Kovin suomalaista on sekin, että työnantajat luovuttavat avainhenkilönsä useiksi viikoiksi puolustusvoimien käyttöön.

Liike-elämässä toimiville on varsin sivistävää nähdä, millaisesta vinkkelistä kurssille osallistuvat virkamiehet tarkastelevat asioita. Yhtä lailla virkamiehiä varmasti virkistää kuulla, miten suoraviivaisesti asioita hoidetaan tottuneet bisnesihmiset ajattelevat maailmasta.

Paitsi tietenkin huippuopettajien mielenkiintoiset ja ajankohtaiset luennot, parasta kurssilla onkin juuri ajatustenvaihto kollegoiden kanssa. Puhuttavaa riittää, laajasti asioista kiinnostuneita ihmisiä kiinnostaa muukin kuin oma kapea osaaminen. On kivaa sparrata vieruskaverin kanssa: haasteet työelämässä

ja organisaatioiden innostamisessa ovat universaaleja, meille kaikille yhteisiä asioita.

Maanpuolustuskurssien soveltava harjoitus moninaisine ryhmätöineen on niin ikään mieleenpainuva. Sekin tarjoaa asioihin vihkitymättömille varsin perusteellisen katsauksen siihen, miten hallintomme toimii kriisitilanteissa. Todellisuus kietoutuu helposti yhteen harjoituksen fiktion kanssa: hyvästä mielikuvituksesta ja eläytymiskyvystä on apua.

Sydäntalven kurssimme kanssa osuivat yhteen Moskovan lentokentän terrori-isku, arabimaailman kuuhunta ja suomalaisen rauhan- turvaajan kaatuminen Afganistanissa. Kaikki nuo asiat olisivat voineet olla osa kuvitteellisen harjoituksen käsikirjoitusta.

Harjoituksemme toisessa vaiheessa eräskin ministerinä toiminut pankinjohtaja kertoi olevansa perussuomalainen ja eläytyi uuteen rooliinsa varsin uskottavasti.

Nyttemmin keväämmällä näyttää siltä, ettei olisi lainkaan kaukaa haettava, että maanpuolustuslaitos saa ministeriönsä perussuomalaisen ministerin.

Puolustusvoimia voi onnitella myös siitä, että se osaa marssittaa kurssille parhaan kalustonsa ja osaajansa. Toinen toistaan sanavalmiimmat upseeriherrasmiehet – ja muutamat naisetkin – kertovat mukaansatempaavalla tavalla mitä mielenkiintoisimmista asioista. Parhaimpana opettajana jäi monelle mieleen komentaja Juha-Antero Puistola Maanpuolustuskorkeakoulusta. Kun opettaa ammatikseen asioista, joista on itsekin kiinnostunut, jälki on hyvää.

Moni huomaa pian ajattelevansa, että ”jos ne hoitaa sodankäynnin yhtä tehokkaasti kuin lobbauksen, ei meillä suomalaisilla taida olla mitään hätää”.

Samalla kun nautimme internaattivaiheemme päätöslounasta Kainuun prikaatin ruokalassa ja kuuntelimme sotilasjohtokunnan virittämiä ikivihreitä, saatoimme ajatella, ettei elämä puolustusvoimien suojeluksessa ole lainkaan pöllömpää.

Vai mitä mieltä olette sellaisesta ylöspidosta, kun eräänäkin iltana pienen välipalan ja virvoittavien juomien tarjoilijoina toimivat – nimiä mainitsematta – kaksi toimitusjohtajaa,

yksi everstiluutnantti sekä tasavallan presidentin adjutantti. Kyllä kelpaa olla sellaisen porukan trahteerattavana.

Pojat ovat poikia, ja siksi allekirjoittaneestakin koko kurssin sykähdyttävien hetki saatoin olla se, kun lentomatkallamme Rissalasta Kajaaniin saimme seurata kuljetuskoneen ikkunasta siivellä roikkuvaa Hornet-hävittäjää.

Siellä jossain Itä-Suomen ilmatilassa tulipohjineeksi, että kaikki tämä täytyy ottaa veronpalautuksena. Taitaa olla niin, että pinta-kaasullakin Hornet imaisee kerosiinia rapiat 4000 litraa tunnissa. Siinä jää toiseksi jo muutamankin Thaimaan-reissun hiilijalanjälki.

Mieleenpainuvaa oli myös, kun saimme Upinniemessä seurata taisteluskeltajien uiniharjoituksia. Sanotaan, että yksi suomalainen vastaa kymmentä nimeltä mainitsemattoman naapurimaan asukasta. Yksi taisteluskeltaja taitaa vastata vähintään kolmeakymmentä. Siinä määrin vakuuttavalta näytti varusmiesten fyysinen olemus. Meille kerrottiin myös henkisen kantin olevan kova.

Tähän kiteytyy myös yksi puolustusvoimien suurimmista haasteista: tämän päivän hyväkuntoiset varusmiehet ovat entistä hyväkuntoisempia, mutta kaikkein kehnoimmassa kunnossa olevien varusmiesten kunto tuntuu entisestään heikkenevän.

Asiaan kiinnitti huomiota Suomenlahden meripuolustusalueen komentaja, kommodori Markus Aarnio ja moni muu meille esiintynyt luennoitsija. Puolustusvoimien tilastoista käy lahjomattomalla tavalla ilmi, että nuorisomme kunto ei sittenkään ole tänä päivänä aivan niin hyvä kuin sen soisi olla. Varusmiesten ikäluokka on omalla karulla tavallaan läpileikkaus koko yhteiskunnastamme.

Kurssimme jätti syvän muistijäljen myös siitä, että valtakuntamme aluevalvonta maalla, merellä ja ilmassa muistuttaa hämmästyttävän paljon nykyaikaisen uutistoimituksen toimintaa: erilaisia välineitä seuraamalla kerätään tietoa ja muodostetaan tilannekuva, jonka perusteella ryhdytään tarpeellisiin toimiin.

Kärjistetysti voisi sanoa, että sotilaat tuijottavat tutkaa ja muita laitteita, tiedotusvälineiden toimittajat puolestaan seuraavat toisia tiedotusvälineitä, pörssin markkinainformaatiota ja kuuntelevat herkällä korvalla syväkurkkuja ja muita luotettuja tietolähteitään – nykyaikaisen tiedonvälityksen kaukopartiomiehiä.

Vastuut ja komentosuhteet sotilaallisella pääkallonpaikalla ovat selkeät. Parhaimmillaan tilanne monimediallisen uutistoimituksen deskissä on sama: uutisen osuessa kohdalle prosessi toimii, työnjohto on selkeää ja kaikki tietävät tehtävänsä ja paikkansa.

Asiantuntijavetoiseen työyhteisöön tai liike-elämään ylipäätään ei voi aivan kaikkea ammentaa armeijan hierarkkisista johtamisopeista. Mutta joitain vaikutteita siviilimaailman työelämään olisi silti syytä imeä. Niin sotilaallisissa skenaarioissa kuin liike-elämässäkin taistelukentällä on kilpailijoita, joiden toiminnasta pitää saada tiedustelutietoa. Samanlainen tiedonhankinta ja tulkitseminen pätee myös bisneksessä.

On pikemminkin niin, että liike-elämää voi ammentaa paljon sotilasmaailmaan: säännölliset laskusuhdanteet, kilpailijoiden menestys ja omat töppäykset aiheuttavat sen, että liike-elämässä tulee vääjäämättä eteen kriisejä, joihin organisaation on pakko sopeutua.

Kurssin suurimpia opetuksia on se, että

sotilaselämän maanisuutta hipovaa täsmällisyyttä soisi sovellettavan työelämään. Armeijassa asiat tapahtuvat täsmälleen ennalta sovitulla kellonlyömällä. Yhtä lailla siviilissä olisi onnellista, jos kokous on sovittu alkavaksi kello 13.00, sisään neuvotteluhuoneeseen ovesta kello 13.02 pyrkivä henkilö on huomiota herättävästi myöhässä.

Näyttää siltä, että sotilaat ovat vuosisataisella perinteellään jo ratkaisseet ajankäyttöongelmat, joiden parissa monessa yrityksessä jokaisena arkipäivänä kamppaillaan.

Kun palasin työpaikalleni kurssin jälkeen, jaksoin kolme päivää olla täsmällinen. Halusimme tai emme, siviilielämä menee vereen. Organisaatioita – varsinkin luovia sellaisia – taitaa olla mahdotonta sopeuttaa sotilaalliseen täsmällisyyteen. ☹

196. Maanpuolustuskurssin luottamusjohto

Oltermanni,
toimitusjohtaja Juha-Pekka **Weckström**;
emäntä, toimitusjohtaja Taru **Narvanmaa**;
isäntä, maajohtaja Kalervo **Turtola**.

196. Maanpuolustuskurssi (I/11) 24.1.–16.2.2011

Eturivi vasemmalta:

erityisavustaja Tarja **Parviainen**, valiokuntaneuvos Mari **Nuutila**, pääsihteeri Mirjam **Kalland**, toimitusjohtaja Taru **Narvanmaa**, toimitusjohtaja Juha-Pekka **Weckström**, maajohtaja Kalervo **Turtola**, hallituksen puheenjohtaja Liisa **Leino**, 1. vararehtori Ulla-Maija **Forsberg** ja ylijohtaja Helena **Edgren**

Keskirivi vasemmalta:

johtaja Satu **Ahomäki**, finanssineuvos Katju **Holkeri**, erityisavustaja Annukka **Mickelsson**, johtaja Jorma **Härkönen**, kommodori Juha **Vauhkonen**, eversti Petri **Tolla**, Chief Financial Officer Jukka **Pahta**, vararehtori Veli Matti **Virolainen**, vararehtori Jaakko **Pehkonen**, erityisavustaja Ilkka **Miettinen**, toimitusjohtaja Tapio **Saarenpää**, tuotanto- ja logistiikkajohtaja Ilkka **Poranen**, johtaja Martti **Husu**, toimitusjohtaja Matti **Pajula**, johtaja Petri **Linkoneva**, erityisavustaja Hanna-Maija **Kause**, toimitusjohtaja Helena **Vänskä** ja apulaisosastopäällikkö Liisa **Talonpoika**

Takarivi vasemmalta:

ylijohtaja Arvo **Kokkonen**, laiteliiketoiminnanjohtaja Heikki **Leppänen**, toimitusjohtaja Pekka **Lahti**, viestintäjohtaja Juha **Mäkinen**, toimitusjohtaja Henrik **Eklund**, liiketoiminnanjohtaja Kimmo **Koivisto**, valtiosyyttäjä Christer **Lundström**, ylijohtaja Pekka **Sundman**, apulaisosastopäällikkö Pasi **Hellman**, uutispäällikkö Matts **Lindqvist**, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Risto **Rautava**, valtiosihteeri Mika **Rossi**, varatoimitusjohtaja Ossi **Leikola**, päätoimittaja Arno **Ahosniemi** ja komentajakapteeni Kaarle **Wikström**

Minna Järvenpää
päätoimittaja, Pirkka

15 päivää, 15 oivallusta

1 97. Maanpuolustuskurssin päättäjäsillallisilla jälkiruokaa on lusikoitu jonkin aikaa, kun kilistän lasiani. Minua on pyydetty lausumaan jotakin kevyttä. Kokoan neljätoista muistilappuani ja kohotaudun ylös.

Aion listata kutsuvieraillemme, kurssin johdolle ja kurssitovereilleni kolmessa ja puolessa viikossa syntyneitä oivalluksia. Olen ilta illan jälkeen kirjoittellut keittiön pöydän ääressä ajatuksiani aina vain uusille paperilappusille ylös. Vasta päättäjäsillallisille lähtiessäni olen ploukannut niistä osuvimmat.

”Oikeastaan puheenvuoroni on työnimeltään neljätoista plus yksi oivallusta, yksi oivallus per tähän mennessä kulunut kurssipäivä. Jätetään huomiseksi viimeiselle päivällekin sijaa yhdelle oivallukselle”, perustelen ja ryhdyn kertomaan, mitä minulle jäi käteen näistä kevään 2011 päivistä.

1. oivallus: Maaliskuu on sitten melkein ohitse
Olemme päivitelleet edellistä 196. Maanpuolustuskurssia, joka ajoittui vuoden ankeimpaan ajanjaksoon tammikuussa. Me sentään koimme Rovaniemen maaliskuisen aurinon ja Maneesikadun asfaltin paljastumisen lumen alta.

Yhtä kaikki, maaliskuun lopussa kevät ei ole juurikaan edennyt ensimmäiseen kurssipäivään 7. maaliskuuta verrattuna. Me olemme kuitenkin olleet suhteellisen irti tavanomaisista kuvioistamme emmekä ole huomanneet ajan kulumista. Siksi siitä kannattaa muistuttaa.

2. oivallus: Jos haluan kutsua kokoon vain hyviä tyyppejä, tehtävä kannattaa antaa Maanpuolustuskurssien hoidettavaksi.

Maanpuolustuskurssit kokosi meidänkin valiojoukkomme: makoisan keitoksen yrityselämän,

puolustusvoimien, järjestöjen ja tiedotusvälineiden edustajista. Mitä olisikaan 40-päinen laumamme ilman Maijan jämäkkää tai Pekan sovittellevaa pääministerityyliä? Eikö ryhmämme jäisi valjuksi ilman Juhon turkulaista puhe- nuottia? Eikö moni vierailu olisi uhannut jäykistyä ilman Lotan vapauttavan konkreettisia kysymyksiä?

197. Maanpuolustuskurssin castingista vastanneet ovat neroja!

3. oivallus: Me kaikki rakastamme aikatauluja.

Miten sujuvaa elämä onkaan, kun kurssijohdoto suunnittelee aikataulun ja meidän tehtävämme on noudattaa sitä!

Uskon, että vastedes karsastamme tyyppiä, joka lamsii kokoukseen myöhässä. Kuinka tehoton meistä jatkossa onkaan palaveri, jolle on varattu tunti ja joka kestääkin kaksi.

Kun me jatkossa rakastamme, laadimme ja noudatamme aikatauluja, mitä me teemmekään kaikella löysällä ajalla!

4. oivallus: Tilannekuva ja eskaloituminen ovat hyviä termejä myös työ- ja arkielämässä.

Tilannekuva-termin käyttömahdollisuudet ovat rajattomat. Sitä voi viljellä puhuessaan

vaikkapa aamun säästä tai vertaillaessaan työpaikkaruokalan lounasvaihtoehtoja.

Eskaloitumisessa on huono kaiku: se on aina paaaaaha juttu.

5. oivallus: Torvin soitettuna mikä tahansa musiikkikappale kuulostaa ylevältä.

Torvimusiikissa on jotain kohottavaa. Tangomarkkinoiden soitetuinkin kappale muuttuu uudeksi, kun torviseitsikko ottaa sen työn alle.

6. oivallus: Nuoret eivät ole hunningolla.

Jos minulla olisi nuori tytär, päästäisin hänet auliisti ulos upseerikokelas Ukko-Pekan kanssa. Tämä unelmävävy kertoi meille vakuuttavasti johtamiskoulutuksestaan ja kehittymissuunnitelmastaan Lapin Ilmatorjuntarykmentissä.

Yhtä tunnollisia olivat nuorukaiset Upin niemessä ja Santahaminassakin. Mahtoiko vain yksi mainita, että varusmiespalveluksen parasta antia ovat lomamat?

7. oivallus: Merivoimat on puolustushaaroista tyylikkään.

Maa-, meri- ja ilmavoimat mittelevät siitä, mikä niistä onkaan paras puolustushaara.

Tyylikkyysindeksillä mitattuna voiton vie merivoimat. Tummansinisen ja kullan yhdistelmä on kuninkaallinen. Toisaalta, eipä ole haalari koskaan näyttänyt niin hyvältä kuin Lapin Lennostossa...

8. oivallus: Rähjäinen vastaan tulija ei ehkä olekaan henkilö, jolta huoltovarmuus katkesi kaupan sitten.

Ulkonäkö voi pettää. Rastatukkainen juippi saattaa olla suorittamassa salaista tarkkailutehtävää. Kello neljän tullen hän kävelee työpaikalleen Supoon, kampa tukkansa, vaihtaa ylleen suorat housut ja pikkutakin ja kävelee kotiin auttamaan lapsiaan läksyissä.

9. oivallus: Yleisradio ja MTV3 ovat niin rehtejä kilpailijoita, että Maikkarin toimitusjohtaja voi kehuskella Ylen tiloissa kanaviensa katsojaluvuilla.

Tällaista ihmettä pääsimme todistamaan Yleisradio-vierailullamme. Juuri kun toimitusjohtaja Lauri Kivinen oli julkaissut Ylen kanavien mairittelevat katsojaluvut, lavalle astunut Maikkarin toimitusjohtaja Pekka Karhuvaara avasi omat powerpoint-diansa ja todisteli, miten heillä on katsotuimmat kanavat.

En nyt ihan ensimmäisenä pysty kuvittelemaan, että esimerkiksi Ingmanin toimitusjohtaja pääsisi Valion auditorioon kehuaan yrityksensä jäätelötuotteja ja -puikkoja.

10. oivallus: Tee nyt ihmeessä se matkustusilmoitus!

Omatoimimatkaajana sitä on tottunut valitsemaan autoreiteiksi juuri vuoristoisimmat tienpätkät. Ulkoministeriössä meitä muistutettiin painokkaasti, miten tärkeää on tehdä matkustusilmoitus. Ottikohan kukaan meistä sitä vielä tuolloin todesta?

Realismi iski kasvoille kaksi päivää myöhemmin, kun tsunami iski Japaniin. Maassa matkailevia suomalaisia oli vielä tavoittamatta. Siinä konkretisoitui, miksi ainakin jonkun on tärkeää tietää, mihin olen menossa ja milloin palaan.

11. oivallus: Maastohousut ja varsikengät on paitsi varuskunta- myös parkettikelpoinen asu.

Vajaan kahden vuorokauden käyttökokeuksen jälkeen meidän oli vaikea luopua Puolustusvoimien tarjoamasta puvustuksesta.

Maastohousut ja varsikengät huokuvat

rispektiä ja rentoutta. Niissä onnistui niin kansallisen ja kansainvälisen kriisitilanteen ratkominen kuin foxtrot Metsähallituksen majalla Vaattunkikönkäällä.

12. oivallus: Täydellinen mies on olemassa

Kurssimme apulaisjohtajan, everstiluutnantti Torsti Astrénin lempeät ”ajoneuvosta nouse”-kehotukset ja isälliset ohjeistukset korkokenkien epäkäytännöllisyydestä seuraavalla vierailulla saivat meidät tuntemaan olomme turvatuksi. Emme voisi joutua kadotukseen, onhan Torsti oppaanamme ja suojanamme. Kun hän tenorillaan laulellen vielä hoiti herätyskellon virkaa Rovaniemellä, tiesimme, että tästä ei mies enää parane.

13. oivallus: On etuoikeus päästä maanpuolustuskurssille

Saimme ensimmäisenä kurssipäivänä kuulla, että mystiset tahot olivat meitä kurssille ehdotaneet ja meidät valinneet.

Keitä suosittelijat ja valitsijat lienettekin, kiitos. Kurssitoverien kesken tulimme siihen tulokseen, että olemme etuoikeutettuja, kun pääsemme tutustumaan suomalaiseen yhteiskuntaan myös julkisivujen takana.

14. oivallus: Suomi on upea maa, jota kannattaa puolustaa.

Mitä pidemmälle kurssi eteni ja mitä useammassa paikassa vierailimme, sitä selvemmäksi kävi, että Suomi on toimintavalmis niin normaali- kuin kriisitilanteissa ja että voimme olla ylpeitä kotimaastamme.

Entä sitten se 15. oivallus, joka jäi päättäjällisellä kertomatta? Sitä kurssitoverit tiivaavat minulta seuraavan päivän päättäjiskahveilla. Totean, että asiaa pitää vähän kypsytellä.

Muutaman viikon kuluttua sen pystyn summaamaan:

15. oivallus: Taisin saada itselleni elinikäisiä ystäviä.

Heti ensimmäisenä työpäivänä kurssin jälkeen sähköposti alkaa laulaa kurssitoverien kiitoksia. Sitten jo saapuukin kutsu ensimmäiseen kurssitapaamiseen.

Tiedän, että on olemassa joukko, joka on kokenut saman kuin minäkin. Tiedän, että jos tarvitsen neuvoja vaikkapa panssarivaunu-, rajavalvonta-, puhelin-, tietokone-, lääke- tai jäänmurtaja-asioissa, minulla on aina joku, jolta kysyä. ☺

197. MPK palaa Rovaniemeltä takaisin Helsinkiin

197. Maanpuolustuskurssi (II/11) 7.–30.3.2011

Eturivi vasemmalta:

erityisavustaja Leena **Anto**, päätoimittaja Minna **Järvenpää**, pääsihteeri Lotta **Mertsalmi-Vuorinen**, johtaja Minna **Kurunsaari**, johtaja Matti **Ruotsala**, toimitusjohtaja Bengt **Westerholm**, varapuheenjohtaja Eeva **Rantala**, yksikön päällikkö Sofie **From-Emmesberger** ja avdelningschef Linnéa **Johansson**

Keskirivi vasemmalta:

vararehtori Taina **Pihlajaniemi**, pääsihteeri Terhi **Tikkala**, valiokuntaneuvos Minna-Liisa **Rinne**, everstiluutnantti Pasi **Tolvanen**, toimitusjohtaja Tero **Vauraste**, konsernin talousjohtaja Sakari **Ahdekivi**, varatoimitusjohtaja Kimmo **Virtanen**, toimitusjohtaja Juho **Nummela**, päällikkö, yle alueet Teijo **Valtanen**, talousjohtaja Eero **Murto**, toimitusjohtaja Esko **Kilpi**, varatoimitusjohtaja Jukka **Ryhänen**, apulaisoikeusasiamies Jussi **Pajuoja**, kommodori Timo **Hirvonen**, puheenjohtaja Maija **Pihlajamäki**, varatoimitusjohtaja Sara **Mella** ja hallinto- ja kehitysjohtaja Päivi **Nerg**

Takarivi vasemmalta:

päätoimittaja Jukka **Holmberg**, hallitusneuvos Kari **Peltonen**, toimituspäällikkö Juha **Ruonala**, hovioikeuden presidentti Pertti **Nieminen**, apulaisosastopäällikkö Pekka **Puustinen**, Chief Executive Officer Esa **Parjanen**, valmiusjohtaja Tom **Silfvast**, Venäjän maajohtaja Jussi **Kuutsa**, eversti Mauri **Koskela**, 1. vararehtori Paul H. **Andersson**, asiakkuusjohtaja Veli-Matti **Kohtamäki**, varatoimitusjohtaja Hannu **Tarvonen**, eversti Pekka **Järvi** ja avustaja ja majuri Petteri **Korvala**

197. Maanpuolustuskurssin luottamusjohto

Oltermanni, johtaja Matti **Ruotsala**;
emäntä, johtaja Minna **Kurunsaari**;
isäntä, toimitusjohtaja Bengt **Westerholm**.

Tuleva toiminta kesä–syksy 2011

Valtakunnallinen kurssitoiminta

39. Maanpuolustuksen erikoiskurssi	6.–9.6.2011
90. Maanpuolustuksen jatkokurssi(179. ja 180. MPK)	23.–24.8.2011
51. Maanpuolustuksen täydennyskurssi(161. ja 162. MPK)	26.8.2011
198. Maanpuolustuskurssi	19.9.–12.10.2011

Maanpuolustuskurssiyhdistyksen toiminta

Maanpuolustus -lehti ilmestyy lokakuussa.

Talvi- ja kevät kauden aikana toimituksen tietoon on tullut seuraavat kurssitapaamiset ja -koukset, jotka on pidetty 9.5. mennessä. Toimitus on päättänyt, että tapaamisista julkaistaan vain ajankohta ja paikka mikäli kurssi ei ole toimitannut toimitukselle tapahtumasta erillistä kertomusta. Enimmäispituus on noin 1700 merkkiä.

”100 kurssin traditio” 97. Maanpuolustuskurssin edustajat osallistuivat 197. Maanpuolustuskurssin avajaisiin 7.3. Säätytalossa.

”50 kurssin traditio” 147. Maanpuolustuskurssin edustajat seurasivat ”kummikurssina” opetusta 30.3. Kruununhaan Maneesissa.

62. Maanpuolustuskurssi kokoontui 17.3. Maanpuolustuskurssiyhdistyksen seminaarin jälkeen yhteiselle päivälliselle ravintola Kappeleihin.

80. Maanpuolustuskurssi kokoontui 30-vuotistapaamiseensa 1.4. maanpuolustuskurssien koulutustiloissa Helsingissä. Maanpuolustuskurssien johtaja eversti Kim Mattsson esitteli nykyisen kurssiohjelman.

Kurssikokouksessa nimettiin edesmenneen kurssiemännän Anita Hallaman seuraajaksi Raili Malmberg. Päätettiin kokoontua seuraavan kerran Tuusulassa Lottamuseolla ensi vuonna toukokuussa viikolla 19.

Kahvi- ja keskustelutilaisuuden jälkeen kurssi siirtyi jatkamaan yhdessäoloa läheiseen ravintolaan.

Oltermanni Heikki Kosken johdolla tilaisuuteen osallistui kahdeksan kurssilaista sekä kutsuvieraana kurssimme johtaja kenraalimajuri Hannu Särkiö. *Matti Kausto*

101. Maanpuolustuskurssin 25-vuotisjuhla pidettiin 5.5. Suomalaisella Klubilla.

102. Maanpuolustuskurssi piti kevätkokouksensa 1.3. Pääesikunnan Keskuspaviljongissa.

Kurssit 113 ja 114 tapasivat

Maanpuolustuskurssilla 113 ja 114 oli perinteinen yhteistapaaminen 14. huhtikuuta 2011 puolustusministeriön vieraana. Eversti Kari-Pekka Rannikko toivotti puolustusministeriön puolesta vieraat tervetulleiksi kaartinorttelisiin ja kertoi puolustushallinnon taloudellisesta tilasta. Sotaväki on suurten

muutosten edessä, kun sekä henkilöstö- että materiaalikulut nousevat, mutta lisää rahaa ei ole saatavissa.

Kurssit kuuluivat tuoreimmat arviot Afganistanista everstiluutnantti Mikael Feldtin kertomana. Hän oli palannut Suomeen vain muutamaa viikkoa aikaisemmin oltuaan Pohjois-Afganistanissa PRT:n (= Provincial Reconstruction Team) varapäällikkönä. Hänen kuvauksensa ei ollut erityisen optimistinen.

Kaartinorttelista siirryttiin joukolla yliopistolle, missä osallistuttiin maanpuolustuskurssiyhdistyksen vuosikokoukseen, Tapaamiseen osallistui yhteensä 22 kurssilaista.

Jukka Knuuti

119. ja 120. Maanpuolustuskurssien osanottajat kokoontuivat 20-vuotiskokoukseensa Helsingissä Katajanokan kasinolla perjantaina 4. päivänä maaliskuuta. 30 kurssilaista kuuli East Office Of Finnish Industries toimitusjohtaja René Nybergin asiantuntevan ja eloisan alustuksen Venäjän asemasta ja nykytilasta. Vilkkaan keskustelun lomassa nautittiin maittava lounas. *Peter Fagernäs*

122. Maanpuolustuskurssi tapasi 5. 2. perinteiseen tapaan Runebergin patsaalla. Kurssikokous pidettiin Cafe Jugendissa.

123. Maanpuolustuskurssi kokoontui 17.3. yhdessä 124. sekä 81. ja 82. Maanpuolustuskurssien kanssa Kinopalatsissa, jossa katsoivat elokuvan ”Tuntematon emäntä”. Elokuvan jälkeen kurssilaiset siirtyivät Maanpuolustuskurssiyhdistyksen seminaariin Helsingin yliopistolle.

132. Maanpuolustuskurssi vieraili 14. 10. 2010 Korkeimmassa oikeudessa. Kurssisisko Pauliine Koskelo, Korkeimman oikeuden presidentti, emännöi vierailua. Sekä lainsäädännön kiemuroihin että hienosti entisöityyn taloon ja sen taidearteisiin saatiin erinomaisen selvitys. *Timo T.A. Mikkonen*

135. Maanpuolustuskurssin kevättapaaminen pidettiin 22.3. valtiovarainministeriössä kurssiveli, hallitusneuvos Raine Vairimaan isännöidyssä.

145. ja 146. Maanpuolustuskurssien matka suuntautui 4.5. Mikkeliin. Tutustumiskohteina oli muun muassa Etelä-Savon liitto, Päämajamuseo, Viestikeskus Lokki ja Maavoimien Esikunta.

151. Maanpuolustuskurssi kokoontui 9.5. Kaartin Vartiutuvassa. Tilaisuuden isännöi kurssiveli, kansliapäällikkö Arto Rätty.

158. Maanpuolustuskurssin kurssitapaaminen oli 3.5. Ylen Isossa Pajassa toimitusjohtaja Lauri Kivisen toimiessa isäntänä.

162. Maanpuolustuskurssi kokoontui oikeusneuvos Ilkka Raution johdolla Korkeimmassa oikeudessa 7.4.

169. Maanpuolustuskurssi vieraili 4.5. Nesteen edustustiloissa Sandvikenissa.

171. Maanpuolustuskurssi kokoontui 16.3. Lindström Oy:n tiloissa Helsingissä. Länän oli 19 kurssilaista. Kuulimme mielenkiintoiset esitelmät Lindström Oy:stä Jukka Roihan pitämänä sekä arabimailman tilanteesta Juha-Antero Puistolalan toimesta. Ilta päättyi Lindström Oy:n tarjoamaan maittavaan päivälliseen.

Janne Muurinen

176. Maanpuolustuskurssin matka suuntautui 3.2. Jyväskylään. Tutustumiskohteina oli muun muassa Ilmasotakoulu, Jyväskylän kaupunki ja Vapo.

Maanpuolustuskurssi 177 teki tutustumismatkan Pietariin 31.3.–2.4.2011.

Pietari on ollut kurssin pitkän tähtäimen matkasuunnitelmana siksi, että pääkonsulina kaupungissa vaikuttaa kurssiltamme tuttu Olli Perheentupa. Viimevuotisen yrityksen peruunnuttua nyt matkaan päästiin runsaslukuisena mukana oli 18 kurssilaista. Houkuttimena saattoi toimia myös VR:n uusi ylpeys Allegro, jonka kurssi testasi menen tullen ja hyväksi

havaitti. Aikataulut pitivät ja ravintolavaunun kuohujuomavarastokin melkein riitti.

Pietarissa Olli oli vaimoineen järjestänyt heti ensimmäisenä iltana vastaanoton konsulaatin paraatipuolella. Mukana oli myös paikallinen Mannerheim-historioitsija Eleonora Joffe, joka pohjusti edessä olevaa kierrosta Mannerheimin Pietarissa.

Seuraavana päivänä kurssi sai tietoisikun ylittämänsä Suomen ja Venäjän välisen rajan turvallisuusjärjestelyistä. Jaakko Ruokonen Kaakkois-Suomen rajavartiostosta ja poliisiyhdysmies Jouni Saukkonen kertoivat niin organisaatiosta kuin itse rajan käytännön toiminnasta.

Mielenkiintoista oli myös kuulla puolustusasiamies Pentti Forsströmin lakoninen ja suorapuheinen näkemys Venäjän tilanteesta ja asevoimien tulevaisuudesta. Haasteita riittää. Forsströmin käyttökelpoinen kiteytys ”mikään ei toimi mutta kaikki järjestyy” havaittiin matkan käytännön kokemustenkin kautta todeksi.

Kotiinpaluupäivänä teimme tehokkaan kierroksen marsalkka Mannerheimin jalanjäljillä Pietarissa. Mannerheim saapui Pietariin 1887 ja jätti kaupungin eliitin tuntemana ja arvostettuna kenraalina 1917. Kierroksen aikana tutuiksi tulivat niin nuoruuden ajan asuintalot, Mannerheim ja Anastasia Arapovan ensiasunto, Chevalier-kaartin majapaikat sekä silloisten huippujulkisten salongit. Kurssimme hämmästeli suurta yksityiskohtien määrää, joka on tallentunut tsaarin upseerien tuolloisesta elämästä. Työpäivistä ja vapaa-ajasta on tietoa lähes tunneittain.

Kulttuurin suhteen MPK 177 on tunnetusti laaja-alainen ja monipuolinen. Siksi ohjelmaan kuului itsestään selvästi käynti Eremitaasissa, josta selvisimme ulos kenenkään eksymättä ja tietoisina siitä, että nähtävää jäi ensi kerraksi. Toinen ilta Pietarissa huipentui käyntiin Mariinskissa, jossa kurssi nautiskeli sujuvasti Figaron häistä italiaksi laulettuna ja venäjäksi tekstitettynä.

Sinivalkoisena tunnetun kurssimme puolesta haluamme kiittää erityisesti venäjäntaitajaa – niin kielellisesti kuin filosofisestikin ymmärrettynä – kurssiveli Harri Ohra-ahoa erinomaisista järjestelyistä, niin täällä kotimaassa kuin Pietarissa. Matka oli erinomainen muistutus

meille läheisimmästä metropolista ja siitä, että Venäjä on aina naapurimme.

Teija Sutinen ja Heli Uusimaa

178. Maanpuolustuskurssi tutustui 3.2. Musiikkitaloon.

179. Maanpuolustuskurssin kurssikokous pidettiin 15.3. Keskon tiloissa Hakkilassa.

182. Maanpuolustuskurssi kokoontui 7.4. Pohjolan Voima Oy:n tiloissa kurssisarjassa Minna Korkeaojan emännyydessä.

Maanpuolustuskurssi 185. tapaaminen 24.9.2010 Kevan Järsön koulutuskeskuksessa

Maanpuolustuskurssi 185. jäsenet saivat kesän lopuksi vastaanottaa mieluisan kutsun varsin merelliselle vierailulle 24. syyskuuta. Kutsujana oli Kevan uusi toimitusjohtaja, kurssisarjamme Merja Ailus. Kohteena oli Järsön koulutuskeskus Kirkkonummella. Aloitimme mukavan ja mieleenpainuneen jälleennäkemisen kuitenkin aamiaisella Kevan maisemakonttorissa Helsingissä. Unioninkatu 43:ssa avautui kurssilaisille yllättäen eräs hienoimpia näkymiä merellisen Helsingin ylle. Lähes kaikki kaupungin keskeiset maamerkit piirtyivät Kasvitieteellisen puutarhan yläpuoliseen siluettiin. Toimitusjohtaja Ailus valotti Kevan tulevia haasteita. Ikärakenne ja eläköityminen nakertavat kunta-alankin eläkkeiden rahoituspohjaa. Eläkeiän myöhentäminen, sijoitusten tuoton tehostaminen, maksutulojen turvaaminen ja vakaa sekä ennustettava kuntatalous ovat avainasemassa rahoituksen turvaamiseksi. Kevasta on tulossa vuonna 2011 myös koko julkisen sektorin eläkeoimija. Silloin sillä on kunta-alan lisäksi myös Kelan ja Evankelis-luterilaisen kirkon työntekijät asiakkanaan, yhteensä 1,3 miljoonan vakuutettua ja eläkkeensaajaa. Saimme todeta Kevalla olevan tärkeä ja vastuullinen tehtävä turvata rahastoinnin maksutulot ja ihmisten eläkkeet ikärakenteen muutoksessa ja kunta-alan murroksessa.

Pian siirryimme pikkubussilla Presidentinlinnan edustalla kelluvaan maastoväriiseen alukseen. Kohta karistimme kaupungin pölyt jaloistamme Jurmo-luokan uiskolla. Aluksen kaikkia koneita on kahden hengen miehistö

koulutettu itse perushuoltamaan. It-tykillä varustettu Jurmo-luokan joukkojenkuljetusalus on myös kansainvälisiin valmiusjoukkoihin kuuluvien rannikkojääkäreiden liikkumisväline. Kuljimme vinhaa vauhtia rannikkoväylää länteen jousitetuilla miehistöpenkeillä keinojen. Lämmin poutainen sää suosi kurssilaisia jotka pääsivät nauttimaan raikkaista merituulista. Puolustusvoimien alusta tervehdittiin reippaasti siviilialuksista. Tervehdyksiin vastatessamme jaoimme samalla mielessämme näiden venekuntalaisten kokeman turvallisuudentunteen, minkä viranomaisaluksen näkeminen antaa.

Varmakätisten varusmiesohjaajien navigoimana saavuimme perille Järsönniemen eteläkärjessä sijaitsevan koulutuskeskuksen laiturin. Tervetuliaismaljojen yhteydessä Merja Ailus kertoi rakennuksen punaisen seinägraniitin tuodun Taivassalosta saakka. Koulutuskeskus sijaitsee rannikkoerämään siimeksessä, meren ja suurten kallioselänteiden ympäröimässä rauhassa. Paikka huokuu sotahistoriaa. 1944 välirauhansopimus jätti Järsön osaksi Porkkalan vuokra-alueita Neuvostoliiton hallintaan. Koko alue evakuoitiin kymmenessä päivässä. Miehitäytöksen venäläiset käyttivät Järsötä pääasiassa ampumarjoitusten maalikohteena ja palautettaessa rakennukset kaikkialla olivat tuhoutuneet ja pellot umpeenkasvaneet. Maamme valoisamman historian aikana 1984 Kevan rakennuttama Järsön koulutuskeskus tarkkailee nyt samoja maisemia. Rakennus on avara ja vaalea ja sisustuksessa on käytetty suomalaista designia ja taidetta. Saimme Merjalta saappaat jalkaamme ympäristöopin nimissä. Porkkalanien tukikohdalta kuuluneen tykinjyskeen rytmittäessä marssia taivalsimme pian peräkanaa pitkin Kevalaisten rakentamaa ja huoltamaa luontopolkua.

Tovin päästä saavuimme kallioon kiinnitetty messinkilaatan luo, jonka alta putosi toistakymmentä metriä jyrkännettä suoraan Suomenlahteen. Kyltti kertoi kalliojyrkänteiden tärkeästä sodanaikaisesta käyttötarkoituksesta. Panssarilaiva Väinämöinen miehistöineen oli pitänyt siinä sodan aikana tukikohtaansa jyrkänteiden alla naamioituna. Kallioputous jatkui veden alla ja syvästä oli kuulema jopa kymmenisen metriä. Historian mykkinä todistajina asiasta toimivat alas kallioon upotetut aikat

uhmaavat jyrkät rautarenkaat, joihin alus oli puoli vuosisataa sitten kiinnitetty. Sotahistoriaa tunteneet tiesivät että pelkkä Väinämöisen olemassaolo satoi kokonaisen neuvostoliittolaisen pommituslentorykmentin ja alus luultavasti pelkällä olemassaolollaan esti neuvostomaihinnousun Suomen etelärannikolle jatkosodassa. Erialaista nostalgista ja maanpuolustustahtoista värähtelyä oli aistittavissa kurssilaisten puheiden äänenpaineista. Marssi jatkui seuraavaksi alueelle tyypilliselle Obnäsän graniittijuonteelle, mille on ominaista rapakivimäisyys.

Seuraavaksi marssimme rapakivimäistä graniittikalliota kohti paljaslakista jyrkähköä kallioselännettä ylös sen lakipisteelle. Täällä oli nähtävissä edellistä vieläkin vanhempien rakennelmien jäänteitä. Optisen telegraafitornin vanhasta asemapaikasta oli jäljellä muutama ruostunut rauta-ankkuri ja kiviä siellä täällä. 1800-luvulla olivat nämä tornit olleet aikansa huipputekniikkaa, joiden avulla tieto oli kulkenut pikavauhtia pitkin rannikkoa mäenharjalta toiselle. Alun perin sotilastarkoituksiin kehitetty järjestelmä levisi sittemmin siviilienkin hyödyksi ympäri Euroopan. Nyt maanpuolustuskurssi 185. jäsenet saivat vuorostaan todistaa laelta aukeavaa huiketta näkymää. Kauas läntiselle ulapalle aurinko kimmelsi silmiä häikäisevän siltansa. Luontopolkumme kohokohdaksi toimitusjohtaja Ailus avatuttikin kohta retkikorit ja saimme makoisaa huikopala. Silmät ja jalat lepäsivät ja tuttavallista tarinaa piisasi.

Paluu sujuikin nopsaan Kevan koulutuskeskuksen, missä meitä odotti jo lämmin savusauna. Rannasta selvisi myös syy rakennusten paikkaan. Järsön koulutuskeskus sijaitsi suojaan ja luontoarvoiltaan monimuotoisen niemen kärjessä, johon ympäröivä maisema aukeni kokeneemmankin luonnonkulkijan silmiä hivellen. Pienten saarekkeet, kalliolahdelmat ja silokalliot polveilivat kumminkin puolin.

Maisemasalissa oli maittävä päivällinen! Loppuaika sujuikin pöydän ääressä kurssilaisilla vallan mainiosti, yhteislauluakin kuultiin. Vierailun lopuksi kiitimme kurssisarjassa Merja Ailusta hienosti järjestetystä, tyylikkäästä ja erittäin vieraanvaraisesti järjestetystä maanpuolustushenkisestä kokonaisuudesta. Siitä ei jäänyt mitään puuttumaan. Kevan uusi toimi-

tusjohtaja on varmasti tyytyväinen myös Järsön koulutuskeskuksen osaavaan henkilökuntaan. Tapaamisestamme jäi mieltä lämmittäviä muistoja tulevaa talvea vasten. Kurssimme jää odottelemaan seuraavaa kutsua!

Ylös kirjasi Matti Mehtola

186. Maanpuolustuskurssi tutustui runsaslukuisena Presidentinlinnaan ja tasavallan presidentin kanslian toimintaan kurssiveli Jukka Lindstedtin isännöimänä 14.2.2011. Suuret kiitokset Jukalle ja kanslialle niin esittelyistä kuin tarjoiluistakin. Ohessa kuva seurueesta.

Vuosisuunnitelman mukaisesti tapasimme kurssiveli Ari Rahkosen kutsamana Microsoft Oy:n tiloissa torstaina 7.4.2011, jossa tutustuimme yhtiön Keilaniemen uusiin, hienoihin tiloihin sekä Microsoftin pelimaailmaan. Jälleen kerran on kiitettävä Aria ja henkilöstöä kurssimme huomioimisesta.

186. Maanpuolustuskurssi tapaa seuraavan kerran 9.9.2011 Suomi-Ruotsi maaottelussa, jonne meidät on kutsunut kurssiveli Antti Pihlakoski. Kutsu lähetetään ennen kesälaitumille siirtymistä. Hyvää kesää kaikille.

Torsti Astren

Maanpuolustuskurssi 190 Turun vierailu 12.4.2011

Aamuvarhain 12 sataysikymppiläistä suuntasi matkansa kohti länsirannikkoa ja Turku. Ensimmäisenä kohteena oli Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, missä johtaja Olli-Pekka Lehtonen joukkoineen sotilaallisen ryhdikkäästi ja minuuttiaikataulun mukaisesti esitteli sairaalan toimintaa. Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri (VSSHP) on kuntayhtymä, johon kuuluu 29 kuntaa ja kaupunkia sekä Turun yliopisto. Piirin alueella toimii 24 terveyskeskusta ja asukkaita piirin alueella on noin 460.000. Sairaanhoitopiiri tarjoaa erikoissairaanhoiton palveluja yliopistollisessa keskussairaalaissa ja neljässä aluesairaalaissa Turussa, Salossa, Loimaalla ja Uudessakaupungissa. Lisäksi VSSHP huolehtii erityistason sairaanhoitopalvelujen saatavuudesta erityisvastuualueellaan, johon kuuluu Varsinais-Suomen lisäksi Satakunta.

Toisena kohteena oli TS-Yhtymä. Päätoimitaja Kari Vainio ja kumppanit esittelivät nykyaikaista monimediatilaa, lehtitalon digitaalista

tulevaisuutta ja turvallisuusasioita. TS-Yhtymä on turkulaisen Ketosen suvun omistama media-talo. Perinteisiä printtilehtiä ovat muun muassa maakunnan ykköslehti Turun Sanomat sekä Salon Seudun Sanomat, Uudenkaupungin Sanomat ja Loimaan Lehti. Sanomalehtien lisäksi konserniin kuuluu painopalveluyksiköjä sekä sähköiset viestimet Auran Aallot, Radio Melodia, Turku TV ja Turun Kaapelitelevisio Oy.

Kolmantena kohteen oli Lääketehtas Bayer, missä saimme Bayerin Suomen tuotantoyksikön varatoimitusjohtajan Peter Essenin kattavan tietopaketin tehtaan toiminnasta. Sodan jälkeen Turkuun perustettu lääkeyritys oli osa Huhtamäki-konsernia ja se tuli tunnetuksi lääkeyhtiö Leiraksena. Vuonna 2006 Bayer hankki Turun lääketehaan omistukseensa sen silloiselta omistajalta Sheerin AG:lta. Bayer Suomessa toimii kolme liiketoimintaryhmää, terveydenhuoltoon keskittynyt Bayer HealthCare, teollisuuden raaka-ainetarpeita palveleva Bayer MaterialScience sekä yksi Suomen

johtavista kasvinsuojelualan toimijoista Bayer CropScience.

MPK 190 ryhmä suoriutui vierailukohteista minuuttiaikataulun mukaisesti. Hurraa!!!

Erkki Aaltonen

194. Maanpuolustuskurssin matka suuntautui 11.–12.3. Noormarkkuun.

195. Maanpuolustuskurssi vieraili 9.5. Fortumin voimalaitoksella Loviisassa.

197. Maanpuolustuskurssin ensimmäinen kurssitapaaminen järjestettiin 4.5. Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman tiloissa. Isäntänä toimi kurssiveli, varatoimitusjohtaja Hannu Tarvonen. Tapaamisessa perehdyimme työeläkejärjestelmän toimintaan sekä yrityksen varautumisen perusteisiin. Maittavan buffet-päivällisen yhteydessä sovimme kokoontuvalle seuraavan kerran jo loppukesästä.

Petteri Korvala

MPK 190 Turussa 2011

Kymen läänin Maanpuolustusyhdistys ry

Kymen läänin Maanpuolustusyhdistyksen kokous pidettiin Haminassa RUK:n Maneesissa alueellisen maanpuolustuskurssin yhteydessä 6. huhtikuuta. Kokousta edelsi yhdistyksen kustantamat sotilaskotikahvit ja puolustusministeri Jyri Häkämiehen esitelmä ajankohtaisista maanpuolustuksellisista asioista.

Yhdistyksen jäsenmäärä on hieman alle 400 henkilöä, joista 17 osallistui vuosikokoukseen. Ilmeisesti mahdollinen joutuminen hallitustehtäviin on esteenä osallistumiselle. Kokouksen puheenjohtajana toimi Kari Soininen ja päätökset kirjasi Paavo Mikkonen. Jäsenmaksu vuonna 2011 on 15 euroa. Kaikille jäsenille kustannetaan ”Maanpuolustus”-lehti.

Toimintasuunnitelmassa on mm. perinteinen esitelmätilaisuus Kouvolan kaupungintalossa torstaina 6. lokakuuta, jolloin esitelmöi valtiotieteen tohtori, eversti evp Pekka Visuri.

Järjestäytymiskokouksessa vuosikokouksen jälkeen valittiin varapuheenjohtajaksi Paavo Aho Korialta, sihteeri/taloudenhoitajaksi Paavo Mikkonen Myllykoskelta. Muut hallituksen jäsenet ovat Kai Holmberg Kotkasta, Kari Myyryläinen Imatralta, Jaakko Permi Vehkai-paleelta, Outi Teittinen Kuusankoskelta ja Pekka Tynkkynen Kouvolasta. Toiminnantarkastajiksi valittiin kouvolaalaiset Jaakko Ekroth ja Pertti Hartikainen, joiden varalle Risto Oksa ja Mauno Savela.

Teksti ja kuva Paavo Mikkonen

Kymen läänin Maanpuolustusyhdistyksen puheenjohtaja Kari Soininen luovutti yhdistyksen pöytästandaarin puolustusministeri Jyri Häkämiehelle

Pirkanmaan Maanpuolustusyhdistys ry

Tampereen taistelut 1918

Pirkanmaan Maanpuolustusyhdistys ry teutti 6.4., Tampereen valtauksen päivänä, retken vapaussodan tapahtumapaikoille Tampereen tuntumassa teemalla ”Tampereen taistelut 1918”. Retken vetäjänä ja kertojana toimi yhdistyksen puheenjohtaja kenraalimajuri Kalervo Sipi. Matkaan lähti täysi bussilastillinen asiasta kiinnostuneita, osan joutuessa jopa jäämään ”rannalle” odottamaan retken uusimista.

Matka käynnistyi Keskustorilta Vanhan kirkon edestä, jossa ensin tarkasteltiin itse vapaussotaan johtaneita tapahtumia sortovuosista itsenäistymiseen sekä Tampereen Teatterin, Raatihuoneen ja Keskustorin osuudet valtauksen loppuvaiheista. Siirtymäosuudella Suinulaan käytiin läpi mm. punakaartien ja suojeluskuntien toiminnan käynnistymiset, kapinan syttyminen ja senaatin eli Suomen virallisen hallituksen siirtyminen Vaasaan, samoin suojeluskuntien nimeäminen hallituksen joukoiksi, jonka katsotaan olevan samalla myös Suomen puolustusvoimien synty tapahtuma. Joukkojen johtoon nimettiin kenraaliluutnantti Gustaf Mannerheim. Maassamme oli nurinkurinen tilanne, kun Suomen virallisena hallituksena toimi eduskunnan nimeämä hallitus pääministerinä P.E. Svinhufvud, Punaisella Suomella oli oma hallituksensa Kullervo Mannerin johtamana.

Suinulan verilöylyn tapahtumasijoilla

Lähestyttäessä Suinulaa Sipi kuvaili Tampereen Teknillisen opiston suojeluskuntaisten retken vaiheita Marttilan talolle. Perillä jalkauduimme Marttilan talon pihamaalle Suinulan verilöylyn tapahtumasijoille. Siellä Tampereen teknillisen oppilaitoksen suojeluskuntalaiset joutuivat 31.1.1918 punaisten vangeiksi, mutta antautumissopimuksesta huolimatta osa punaisista avasi konekivääritylensä. Pihalle jäi 15 kuollutta, kaksi kuoli vielä matkalla Tampereelle. Haavoittuneita oli 26, ainoastaan 15 pääsi pakenemaan, ja heistäkin vain viisi selvisi lopulta valkoiseen Suomeen asti. Samalla tutustuimme myös Suinulan tapahtumien muistomerkeihin. Marttilan talon pihapiiri on edelleen samassa mallissa kuin yli 90 vuotta sitten!

Suinulasta matkaa jatkettaessa kävi Sipi läpi valkoisten etenemistä kohti Tamperetta selvittäen eri joukkojen reittejä Kangasalan suunnalta lähestyttäessä. Matkalla poikkesimme Leinolassa Mannerheimin patsaalla, paikalla josta Mannerheim silloin seurasi taistelujen etenemistä. Sipi kertoi myös ko. patsaan vaiheet sijoittumisesta lopulta nykyiselle paikalleen sekä sitä kohdanneista ilkeistä vuosien varrella. Matka jatkui läpi Messukylän Kalevankankaan harjulle, jossa käytiin aikanaan Kalevankankaan hautausmaalla ja sen tuntumassa verisiä taisteluita, joihin osallistuneista joukoista useat valkoisten yksiköt sekä ruotsalaisten vapaaehtoisten komppania menettivät suuren joukon miehistään ja samalla taistelukykyä.

Siirryimme Kalevankankaan hautausmaalle. Siellä selvitettiin sankarihautausmaan ja Sankariristin historiaa, todettiin Kalevankankaalle haudatut Mannerheim-ristin ritarit, joita on kaikkiaan kuusi – kaksinkertaiset ritarit Aaro Pajari ja Hans Wind sekä Jorma Karhunen, Tauno Iisalo, Kauno Turkka sekä Unto Oksala. Punaisten muistomerkin luona selvitettiin mm. sitä, mitä tapahtui punaisten kaatuneille. Lisäksi kävimme venäläisen

everstin Grigorij Bulatseljin haudalla, joka toimi punaisten päällikön Hugo Salmelan neuvonantajana ja teloitettiin taistelujen päätyttyä. Hänen puolisonsaanoi Mannerheimiltä armahdusta, kun Bulatselj oli ollut Mannerheimin ystävä Venäjän armeija-aikana Japanin sodassa. Armahdukseen ei kuitenkaan suostuttu, mutta teloituksen jälkeen hänelle anomuksesta suostuttiin myöntämään hautauspaikka. Pysähdyttiin Vapaussodan muistomerkillä selvittämään vapaussodassa kaatuneiden valkoisten muistotauluja sekä Ruotsalaisten vapaaehtoisten muistomerkillä. Muistomerkki on sijoitettu paikalle, jossa kaatui ruotsalaisten vapaaehtoisten joukoissa taistellut Ruotsin entisen pääministerin Olof Palmen setä, myös nimeltään Olof Palme, Kalevankankaan verisissä taisteluissa.

Matka eteni edelleen seuraten erityisesti Pohjanmaan ruotsinkielisistä kootun Erik Melinin johtaman komppanian etenemistä läpi Tampereen, ensin Tammerkosken rantaan ja siitä kosken ylitys Neulapatoa pitkin Näsinkalliolle ja Näsilinnan valtauksen. Sipi toi esille erityisesti komppanian taisteluissa osoittaman urhoollisuuden ja saavutukset – vastapainona yleiselle uutisoinnille heidän raakuudestaan. Mannerheim palkitsi mm. taistelujen päätyttyä kaikki komppanian jäsenet kunniamerkein!

Paluumatkalla Keskustorille Kalervo Sipi teki yhteenvetoa siitä, mitä tämä sangen veriseksi muodostunut taistelu Tampereen valtaamisesta oli uhrauksina vaatinut. Valkoisten puolella taisteluun osallistui 16 000 miestä

ja punaisten puolella 14 000 miestä ja naista. Valkoisten puolella kaatui n. 900 miestä, punaisten puolella 1000–1500, jälkimmäisestä luvusta on olemassa hyvinkin erilaisia arvioita. Vangeiksi punaisia jäi 11 000, jotka sijoitettiin mm. Kalevankankaalle, venäläisten kasarmeille perustetulle vankileirille, odottamaan oikeuskäsittelyä.

Osana vuoden 1918 taistelujen jälkihoidosta olivat kenttäoikeudet ja valtiorikosoikeudet. Kenttäoikeuksissa koko maassa tuomittiin kapinaan osallistuneista 40–60 % vangiksi otettaviksi, 3–7 % ammuttaviksi ja loput vapautettiin kotiseudulle. Tampereella valtiorikosoikeudessa, sen kuudessa osastossa, tuomittiin runsaat 5000 henkilöä ”avunannosta valtiopetokseen ja maanpetokseen”. Heistä lähes 60 % jäi ilman rangaistusta, 28,6 % sai ehdollisen tuomion ja 13,5 % ehdottoman kuritushuonetuomion. Yksi henkilö tuomittiin kuolemaan ja sitäkään ei ilmeisesti pantu täytäntöön. Nämä jälkihoidon luvut esitetään usein toisella tavalla painotettuina.

Retki antoi todella seikkaperäisen kuvan siitä, mitä Tampereella ja sen tuntumassa tapahtui tuolloin maaliskuuhuhtikuun vaihteessa 1918. Bussissamme oli erinomainen teräväpiirtoinen televisio, jonka välityksellä vetäjämme monin havainnollisin kuvin ja kartoitin sekä täydentävin tekstein yhdessä sanallisen kerronnan kanssa, tehosti mainiosti tapahtumapaikoilla näkemäämme. Kuulemamme ja kokemamme olivat yleisellä tasolla osin tuttua, mutta mukana oli myös todella suuri määrä – vielä nykyäänkin vähemmän kerrottua tietoa!

Pasi Alho

Varsinais-Suomen Maanpuolustusyhdistys ry

Tutustumismatka Maavoimien Materiaalilaitokseen

Aurinkoisena kevätaamuna 5.5. 33 yhdistyksen jäsentä seuralaisineen nousi Heikkilän kasarmilla bussiin, joka suuntasi kohti Tampereetta. Sarvijaakonkadulla meidät otti vastaan yhdistyksemme entinen pitkäaikainen sihteeri, everstiluutnantti Markku Kuusela, joka oli järjestänyt päivän ohjelman.

Hallinto-osaston päällikön, komentaja Ismo Rairamon esityksen aiheena oli ”Materiaalilaitos eilen–tänään–huomenna”. Materiaalilaitoksen johtaja on myös Tampereen varuskunnan – seitsemän toimintayksikön ja 1 300 työntekijän – päällikkö. Pirkanmaalla varuskunta on 14. suurin yritys työntekijämäärällä laskettuna.

Materiaalilaitos muuttui 2008 Maavoimien Materiaalilaitokseksi. Henkilöstön määrää on pudotettu 2500:sta noin 1680:een. Toimipisteitä on 50 paikkakunnalla valtakunnan eri puolilla. Vain neljännes työntekijöistä on sotilaita.

Vuoden 2008 alussa perustettiin huoltorykmentit jokaiseen sotilasläänin alueellisen huollon ja materiaalitoimintojen hoitamiseksi. Työntekijöitä LSHR:ssä on 400, ISHR:ssä 205, ESHR:ssä 130 ja PSHR:ssä 96, Räjähdelaitoksessa 355 ja Koeampumalaitoksessa 63. Materiaalilaitoksen esikunta on 340 henkilön asiantuntijaorganisaatio neljässä eri toimipisteessä Tampereella; 4 %:lla on tutkijakoulutus, 36 %:lla korkeakoulu- ja 30 %:lla alempi korkeakoulututkinto.

Sotilasläänien ja huoltorykmenttien esikunnat ovat samoilla paikkakunnilla joustavan yhteistoiminnan takaamiseksi. Huoltorykmentit järjestävät käytännössä huollon verkottamalla useiden palveluja ja materiaalia toimittavien organisaatioiden kanssa. Huoltorykmentti ottaa vastaan joukkojen tarpeet ja pyynnöt alueellaan ja hankkii tarvittavat palvelut ensisijaisesti omasta verkostostaan. Jos omat resurssit tai palveluntuottajaverkosto eivät riitä, välittää

huoltorykmentti pyynnön esikuntaan, joka hankkii tarvittavat palvelut. Joukko-osastojen tarvitsee näin ollen asioida vain oman huoltorykmenttinsä kanssa.

Maavoimien Materiaalilaitos vastaa maavoimien huollosta, hankkii maavoimien ja puolustushaarojen yhteistä sotavarustusta, vastaa materiaalin varastoinnista ja kunnonvalvonnasta sekä kriisiajan tuotantovalmiudesta ja hankitun materiaalin teknisestä ajanjaksosta ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

Maavoimien Materiaalilaitoksen osuus Suomen puolustusbudjetista on neljännes. Se kilpailuttaa vuosittain satoja hankintoja ja luo sekä ylläpitää kymmeniä puitesopimuksia taatakseen vaatimukset täyttävän ja kokonaistaloudellisesti edullisimman materiaalin tai palvelun hankinnan puolustusvoimille. Kansainvälistä kilpailuttamista edellytetään lähes

kaikissa hankinnoissa; siitä huolimatta lähes puolet kohdistuu kotimaahan. Yhteispohjoismaiset hankinnat pyritään toteuttamaan NORDEFCON:n toimintakentässä. Jäsenmaiden vaatimukset ovat kuitenkin poikenneet toisistaan niin paljon, että kaikkea yhteisten vaatimusten pohjalle tavoiteltua hyötyä ei ole saavutettu.

Yksi vaihtoehto hankkia materiaalia ilman kilpailutusta on ostaa se NAMSA:n (NATO Maintenance and Supply Agency) kautta. Tästä on suoraan käytännön hyötyä toimittaessa NATO-johtoisissa operaatioissa.

Toisen esityksen piti insinöörimajuri Reijo Vakker teollisuuden valmiudesta. Toimintakykyinen kotimainen puolustusvälineollisuus on keskeinen osa kansallista huoltovarmuuttamme. Vakker selvitti aluksi käsitteet tuotantovaraus- ja sotatoussopimus sekä

valmiussuunnitelma. Huoltovarmuusorganisaatio (HVK ja poolit) ylläpitävät yritysluetteloa HUOVI-portaalissa, jonka kautta tarjotaan toimijoille työkaluja, ohjeita ja koulutusta riskien- ja jatkuvuudenhallinnan kehittämiseen. Puolustusvoimilla on rinnalla sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta kriittisten yritysten ja toimipaikkojen luettelo.

Sotataloussektorilla MATLE johtaa elinkeinoelämän resurssien varaustoiminnan järjestelyjä maavoimissa sekä vastaa tuotanto-, kunnossapito- ja palveluyritysten resurssien valtakunnallisen tason kapasiteetin varaamisesta maavoimien huoltojärjestelmän poikkeusolojen tarpeisiin. Huoltorykmentit varaavat elinkeinoelämän resurssien alueellisen tason kapasiteetin ja hoitavat erikseen käskettävät valtakunnallisen tason suunnittelu-, ylläpito- ja varaustehtävät.

Muuhun yhteiskuntaan verkottumisella saavutetaan monia etuja:

1. toimitaan jo normaalioloissa samalla tavoin kuin kriisin syventyessä,

2. voidaan keskittyä ydinosaamiseen,
3. toiminta voidaan hajauttaa useisiin toimipisteisiin,
4. hallitaan teollisuuden kyky tukitoimintaan,
5. kapasiteetin vaihtelujen hallinta ja
6. osaamisen laajentuminen ja toimintakyvyn jakautuminen.

Tuotantovaraus 120 mm kranaatinheittimen kranaatista vaatii verkottumista seitsemän eri toimittajan kesken, jotta joukolle saadaan toimiva taisteluväline. Verkottumisesta hyvänä esimerkkinä on materiaalin kunnossapitoa koskeva kumppanuustoiminta Millog Oy:n kanssa. Millog on tehnyt valmiussuunnittelun ja poikkeusolojen työsuunnitelmat, kouluttanut henkilöstönsä puolustusvoimien materiaalin osaamiseen ja osallistuu puolustusvoimien harjoituksiin. Puolustusvoimien tarpeiden mukaisesti Millog on tehnyt sopimukset yhteistyöyritysten kanssa, tukenut tuotantovaraustoimintaa ja nimennyt kenttähuoltoon sijoitettavaa henkilöstöä.

Teollisuuden valmiuden mittavaa ja tärkeää sarkaa hoitaa 16 teollisuusinsinööriä, joiden työpisteet ovat Pääesikunnassa, puolustushaaraesikunnassa, MAAVMATLE:ssä sekä viidessä erillisessä laitoksessa.

Puheenjohtaja Timo Mäki kiitti isäntiä mielenkiintoisista esityksistä ja luovutti kommentaja Rairamolalle yhdistyksen standardin. Lounaan jälkeen siirryttiin bussiin, joka suuntasi Hämeenlinnaan.

Pikku Parolassa Hämeenlinnan varastolla meidät vastaanotti insinöörimajuri Alpo Kilpeläinen, joka aluksi kertoi varaston historiaa ja tehtävistä. Tammikuussa 1945 Parolaan perustettiin Merivoimien Keskusvarikko I, joka muuttui vuoden kuluttua Merivoimien Varikko I:ksi. Vuonna 1952 nimi muuttui Asevarikko 5:ksi, jossa aloitettiin panssarivaunujen korjaus 1963. Vuonna 1973 kokonaisvastuu panssarivaunujen korjaamisesta siirtyi AseV 5:lle, jonne perustettiin 1982 Ilveskallion korjaamo. Vuoden 1993 alusta nimi muuttui Panssarivarikoksi osana Puolustusvoimien Materiaalilaitosta. Ensimmäiset räjähdevarastot Ilveskalliolla otettiin käyttöön 1993. Vuoden 2008 alusta varasto muuttui Länsi-Suomen Huoltorykmentin Ajoneuvovarikoksi ja viimein 1.1.2009 LSHR:n Varasto-osaston Hämeenlinnan varastoksi. Monta nimeä mutta työn kuva on pysynyt samana vuodesta 1973. Varasto-osaston toimipisteitä on 11 eri paikakunnalla kuudessa varastossa, joista yksi on Hämeenlinnan varasto.

Hämeenlinnan varaston päätehtävä on panssarivaunukaluston varastointi, kierrätys ja vuosihoollot, lavettikuljetukset ja puolustusvoimien kassakaappien huolto sekä ampumatarvikemateriaalin varastointi, kunnan valvonta ja eräseuranta. Ajankohtaisena asiana ovat räjähdealan kansalliset kokonaisjärjestelyt, mikä merkitsee uusien varastojen rakentamista, jotta uudet varastointia koskevat standardit täyttyvät. Panssarikalustoa Parolassa varastoidaan 19 eri tyyppiä, ainoastaan CV 90 huolletaan ja varastoidaan muualla. Kaluston huollossa ja kunnossapidossa toimitaan kiinteässä yhteistyössä Millog Oy:n ja Panssariprikaatin kanssa. Kilpeläisen mukaan yhteistoiminta Millog Oy:n Ilveskallion korjaamon kanssa toimii erittäin hyvin.

Luokkaesityksen jälkeen siirryttiin varastoalueelle, jossa tutustuttiin muun muassa MT-LB ja BMP-2 sekä Leopard-halleihin. Vaunuja kauniissa riveissä - kaikissa ilmakeivillä päällä, jotta elektroniikka ja muut herkät osat pysyvät toimintakunnossa. Varastointi on osa kaluston kierrätystä, jolla kullekin vaunulle pyritään saamaan suurin piirtein sama käyttötuntimäärä ja näin elinkaarta enemmän.

Varastokierroksen jälkeen yhdistyksen puheenjohtaja Timo Mäki kiitti isäntää panssariannista ja luovutti yhdistyksen standardin. Paluu Turkuun sujui menomatkan tapaan yhdistyksen uuden sihteerin Pirjo Tuomisen hankkiman muonituksen turvin jouhevasti.

Eversti Hannu Heino

Etelä-Savon Maanpuolustusyhdistys ry

Sihteeri Anneli Niskanen
Purolantie 3
50350 NOROLA
040 519 0881
anneli.niskanen@surffi.fi

Kanta-Hämeen Maanpuolustusyhdistys ry

Hannu Reko
Koskenrannankatu 31
30100 FORSSA
040 5515 913
hannu.reko@ovi.com

Keski-Suomen

Henkisen Maanpuolustuksen Liitto ry

Sirkku Laurila
Omakotikatu 3
40700 JYVÄSKYLÄ
050-68186; 050 360 7720
sirkku.laurila@kojamo.fi

Kymen läänin Maanpuolustusyhdistys ry

Lehtori Paavo Mikkonen
Keskikoskentie 4 A 3
46800 MYLLYKOSKI
044 550 9375
paavo.mikkonen@pp.inet.fi

Lapin läänin Maanpuolustusyhdistys ry

Lääninvalmiusjohtaja Jari Aalto
Lapin aluehallintovirasto
PL 8002
96101 ROVANIEMI
040 520 0486
jari.aalto@avi.fi

Oulun läänin Maanpuolustusyhdistys ry

Pelastusylitarkastaja Pentti Kurttila
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
PL 293
90101 OULU
0400 379 918
pentti.kurttila@avi.fi

Pirkanmaan Maanpuolustusyhdistys ry

Kristina Alho
Arkkitehdinkatu 18 A 10
33720 TAMPERE
0408338490
kisse.alho@elisanet.fi

Pohjois-Karjalan Maanpuolustusyhdistys ry

Majuri Arto Jeskanen
Pohjois-Karjalan Aluetoimisto
PL 5
80791 KONTIORANTA
0299 434 161
pkarmpy@gmail.com

Pohjois-Savon Maanpuolustusyhdistys ry

Majuri Jyrki Ryhänen
Pohjois-Savon aluetoimisto
PL 1080
70111 KUOPIO
0299 435 310
jyrki.ryhanen@mil.fi

Päijät-Hämeen alueen Maanpuolustusyhdistys ry

Toiminnanjohtaja Tuija Nummela
Suojalantie 21
12130 MOMMILA
050 544 8682
tuija.nummela@phnet.fi

Satakunnan Maanpuolustusyhdistys ry

Hannu Aho
Peltopyyntie 22
28200 PORI
044 363 7011
hannu.aho@pp4.inet.fi

Uudenmaan Maanpuolustusyhdistys ry

Johtava turvallisuuskoordinaattori Johanna Seppälä
Helsingin kaupunki
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
0403345974
johanna.seppala@hel.fi

Vaasan läänin Maanpuolustusyhdistys ry -

Vasa läns Försvarsörening rf
Puheenjohtaja Alpo Koivuniemi
Permonkaarre 124 A 2
68600 PIETARSAARI
0447638504
alpo.koivuniemi@elisanet.fi

Varsinais-Suomen Maanpuolustusyhdistys ry

Pelastustarkastaja Pirjo Tuominen
Lounais-Suomen Aluehallintovirasto
PL 22
20801 TURKU
040 539 1024
pirjo.tuominen@avi.fi

Itella Green

ISSN 0357-2080
Edita Prima Oy, Helsinki 2011